

Tisdagen den 9 juni

Kl. 13.00–15.58
18.00–20.58

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2014/15:630

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:630 Egenanställning – en outnyttjad resurs
av Hans Rothenberg (M)

Interpellationen kan inte besvaras inom tidsfristen. Skälet till
dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 8 juni 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:631

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:631 Insatser för att stimulera till arbete upp i
åldrarna

av Hans Rothenberg (M)

Interpellationen kan inte besvaras inom tidsfristen. Skälet till
dröjsmålet är inbokade resor och engagemang som inte kan ändras.

Stockholm den 8 juni 2015

Arbetsmarknadsdepartementet

Ylva Johansson (S)

Enligt uppdrag

Catharina Nordlander

Tf. expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:632

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:632 Rimliga villkor för välfärdsföretag
av Hans Rothenberg (M)

Interpellationen kommer inte att kunna besvaras inom den föreskrivna tiden.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 juni 2015

Finansdepartementet

Ardalan Shekarabi (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:667

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:667 Välfärdssektorn och kvinnors företagande
av Isabella Hökmark (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 22 september 2015.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 5 juni 2015

Finansdepartementet

Ardalan Shekarabi (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2014/15:677

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:677 SJ:s trafik på sträckan Oslo–Stockholm
av Christian Holm (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 juni 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 8 juni 2015

Näringsdepartementet

Anna Johansson (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2014/15:678

Till riksdagen

Interpellation 2014/15:678 Sjösäkerheten på Hjälmarens
av Lars-Axel Nordell (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 juni 2015.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 8 juni 2015
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2014/15:679

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:679 Cykelstråk
av Nina Lundström (FP)
Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 23 juni 2015.
Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.
Stockholm den 8 juni 2015
Näringsdepartementet
Anna Johansson (S)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2014/15:681

Till riksdagen
Interpellation 2014/15:681 Stöd till de småskaliga vattenkraftverken i Sverige
av Sten Bergheden (M)
Interpellationen kommer att besvaras måndagen den 22 juni 2015.
Klimat- och miljöministern har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.
Stockholm den 5 juni 2015
Miljö- och energidepartementet
Åsa Romson (MP)
Enligt uppdrag
Lena Ingvarsson
Expeditions- och rättschef

§ 2 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2014/15:FPM34 Förslag till EU:s årsbudget för 2016 KOM(2015) 240 till finansutskottet

§ 3 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:
Utrikesutskottets betänkande
2014/15:UU9 Norden

Konstitutionsutskottets betänkanden
2014/15:KU13 Verksamhetsredogörelser för riksdagens nämnder
2014/15:KU17 Indelning i utgiftsområden m.m.
2014/15:KU21 Redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser

Näringsutskottets betänkanden
2014/15:NU16 Säkring av bevis vid Konkurrensverkets
platsundersökningar
2014/15:NU18 Riksrevisionens rapport om näringspolitikens effekter

Svar på
interpellationer

§ 4 Svar på interpellation 2014/15:629

Tredje vice talmannen meddelade att statsrådet Kristina Persson på grund av sjukdom var förhindrad att vid dagens sammanträde besvara interpellation 2014/15:629 av Hans Wallmark (M) om Öresundssamarbete.

§ 5 Svar på interpellation 2014/15:611 om samlad polismyndighet och närvaro i hela landet

Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Niklas Karlsson har frågat mig genom vilka initiativ och åtgärder som jag avser att se till att den nya nationella Polismyndigheten förbättrar den polisiära närvaron samt skyddet av medborgarna och deras egendom i lands- och glesbygd. Han frågar också genom vilka initiativ och åtgärder som jag avser att bekämpa de kringresande stöldligor som uppenbarligen har blivit ett växande problem i lands- och glesbygd.

En av de viktigaste utgångspunkterna för ombildningen av polisen har varit att stärka den lokala närvaron och tillgängligheten i hela landet. Polisreformen innefattar ett tydligt ställningstagande att en större del av polisens verksamhet ska bedrivas lokalt. Mot den bakgrunden inrättas nu särskilda kommun- respektive områdespoliser med särskilt ansvar för det långsiktiga trygghetsskapande arbetet. Genom att stärka den lokala närvaron och tillgängligheten utifrån lokalt framtagna problembilder skapas bättre förutsättningar för ökad trygghet och effektiv brottsbekämpning.

Regeringen följer noga polisens fortsatta ombildningsarbete för att säkerställa att intentionerna med reformen infrias. Polismyndigheten ansvarar för att resurserna fördelas så att det finns en tillgänglig polis i hela landet samtidigt som den grova brottsligheten kan bekämpas där den förekommer. Det är viktigt att Polismyndigheten disponerar sina resurser

på ett sätt som sammantaget främjar brottsbekämpningen och tryggheten i hela landet på bästa sätt.

Polismyndighetens insatser mot kringresande, utländska ligor har förstärkts på senare år och måste fortsätta med full intensitet. I och med ombildningen av polisen utgör till exempel länsgränserna inte längre ett hinder, utan förutsättningarna att samordna såväl insatser som utredningar har förbättrats avsevärt. Myndigheten har nyligen beslutat om en gemensam nationell inriktning av arbetet mot internationella kriminella nätverk. Kontroller vid gränspassager och polisiärt samarbete med de länder varifrån stödligorna härstammar är exempel på insatser som har visat sig vara framgångsrika. Det operativa arbetet stöds av en gemensam nationell underrättelseverksamhet som kontinuerligt tar fram lägesbilder över kriminalitetens utveckling. Vid sidan av detta arbete pågår även åtgärder som syftar till att förbättra det brottsutredande arbetet.

Anf. 2 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Tack, inrikesministern, för svaret! Den här interpellationen har sin upprinnelse i en interpellation som inrikesministern besvarade för några månader sedan, med ungefär samma innebörd. Frågeställningen gällde vid det tillfället vilka initiativ statsrådet avsåg att vidta för att minska rånen och öka tryggheten i de brottsbekämpande myndigheternas aktivitet på små orter i glesbygd.

Sveriges Television har i ett avsnitt av reportageserien *Delat land* uppmärksammat polisen närvaron. Kågeröd, med runt 1 500 invånare i min grannkommun Svalöv, har en livsmedelsaffär, ortens enda, som rånats vid tre tillfällen. Företagare och medborgare på orten sluter upp och försöker hjälpa till med att förhindra nya rån, men osäkerheten är ändå stor. Ett rån blir dyrt för en liten företagare, och nedläggning är en möjlig utveckling.

Mindre men ändå ytterst levande orter stryps långsamt när de sista resterna av lokal service försvinner – en livsmedelsaffär, en kiosk, ett gatukök eller möjligen en bensinmack. De offentliga rummen blir allt tommare eftersom inga naturliga mötesplatser finns kvar.

Även polisen måste fundera över sin regionala och lokala närvaro. Polisens legitimitet faller om det finns stora brister i denna. Vi kan inte heller acceptera att Sveriges lands- och glesbygder blir betesmarker för svenska och utländska ligor som åker runt och stjälar fordon, motorredskap och bensin.

Det är bra med ett starkt civilsamhälle och olika former av grannsamverkan, liksom med nätbaserat informationsutbyte. Men just skyddet av medborgarna och deras egendom ska inte behöva vila på dem själva. Detta måste vara statens och närmast polisens ansvar. När staten och polisen inte förefaller klara detta uppstår rättsosäkerhet.

Anledningarna till att jag nu följer upp den tidigare interpellationen med ungefär samma frågeställning är flera. För det första vill jag fästa uppmärksamhet på problemet. Detta är ett bekymmer som finns i stora delar av vårt land. Det finns säkert också i våra storstadsområden, men inte alls i samma omfattning, och definitivt inte av samma karaktär som på landet och i glesbygd. För det andra är detta problem som omfattar andra åtaganden än bara polisens. Även om jag vet att inrikesministern inte ansvarar för alla de frågor som berörs av frågan hur vi ska upprätthålla trygghet och service i hela vårt land är det en angelägenhet för hela

regeringen, och därför är det på sin plats att man håller den här diskussionen levande. Därför hoppas jag att statsrådet inte bara ser till sitt eget ansvarsområde, polisen, utan i det fortsatta arbetet i regeringen lyfter upp den här frågan och ser till att den finns med och blir en viktig del av vad vi kan kalla hela-Sverige-strategin, så att man ska kunna bo och verka även utanför storstadsområdena.

Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Interpellanten Niklas Karlsson och jag är nog överens om det mesta, inklusive värdet av att människor kan bo och verka även långt utanför våra storstadsområden och tätorter. En levande landsbygd är en styrka för hela Sverige.

Det vidtas nu ett antal olika åtgärder för att öka tryggheten på landsbygden. Det handlar om att frigöra mer resurser för fler poliser närmare medborgarna. Det handlar om att med en ny, nationell polismyndighet riva länsgränserna, så att vi kan hålla koll på inbrottsligor som rör sig över läns- och regiongränser. Det rör sig också, för att ta ett tredje närliggande exempel, om tullens verksamhet. Man stärker nu bevakningen av Öresundsbron och Helsingborg–Helsingör-förbindelsen med automatiserade kameror för nummeravläsning, så att vi kan ha betydligt bättre kontroll av verksamheten över gränsen. Så nog görs det saker.

Nästa höst görs den första samlade utvärderingen av den nya polisreformen, och då ska vi också följa upp att den verkligen har lett till fler poliser närmare medborgarna. Glädjande nog ser vi redan nu att tryggheten i Sverige ökar, inte minst på landsbygden. Vi ser att förtroendet för polisen ökar, inte minst på landsbygden. Polismyndigheten är faktiskt den statliga myndighet där förtroendeökningen är som störst, och det är naturligtvis glädjande och bildar en bra grund för ett fortsatt omvandlingstryck.

Anf. 4 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Under de gångna åtta åren med en annan justitieminister saknades en inriktning mot en polisverksamhet för hela landet. Vi vet att varje myndighet fick göra som man ville, och inga regionalpolitiska direktiv eller signaler gavs från den dåvarande justitieministern. Inte minst därför har vi under senare år sett många reportage om dålig polisenvaro i lands- och glesbygdskommuner. Stora geografiska områden skulle täckas av enskilda polispatruller. Långt efter att ett brott begåtts kunde polisen komma.

Jag har stora förväntningar på den nya polisorganisation som nu har bildats, och jag tycker att statsrådets svar lämnar gott hopp om framtiden. Inte minst vill jag uttrycka min tacksamhet för att statsrådet faktiskt tycks se det problem som finns. Men det finns naturligtvis också förväntningar på att vi ska lyckas åstadkomma någonting och att vi ska komma till rätta med de bekymmer som finns, så att man faktiskt kan bo och verka i hela vårt land.

Jag tror att det är viktigt att man i det här arbetet också funderar på vilka andra positiva erfarenheter och exempel som finns runt om i vårt land. Man ska lära både av misstag och av det som har varit bra.

I den nya polisorganisationen – som statsrådet uttrycker det i svaret på interpellationen – är det viktigt att Polismyndigheten disponerar sina resurser på ett sätt som sammantaget främjar brottsbekämpning och trygghet i hela landet på bästa sätt.

I och med ombildningen av polisen utgör till exempel länsgränserna inte längre ett hinder, utan här har förutsättningarna för att samordna såväl insatser som utredningar förbättrats avsevärt.

Man ska nog leta efter de goda exemplen. För lite mer än tio år sedan hade vi stora bekymmer i min hemkommun. Jag var då kommunalråd, och vi funderade hur vi skulle jobba med dessa frågor. Tillsammans med den dåvarande länspolismästaren i Skåne, Anders Danielsson – numera generaldirektör för Migrationsverket – diskuterade vi detta länge och väl. Det hela slutade med att länspolismästaren och länspolisen i Skåne beslutade att ändra sin organisation precis på det sätt som man nu gör i hela landet. Kommunens gräns skulle inte sätta stopp eller begränsa polisens förmåga att bekämpa brott. Polisens resurser styrdes till de orter där de behövdes bäst.

Det innebar att vi från tid till annan hade lite färre poliser i Landskrona. När vi å andra sidan verkligen behövde polisens resurser fanns de också där. Dessa möjligheter skapas med en ny polisorganisation, precis som statsrådet säger. Jag hoppas naturligtvis att ni i den utvärdering som ni ska göra framöver ser vad som har blivit bättre och att ni också inhämtar synpunkter från de delar i landet där man har lyckats bra i det här arbetet.

Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag håller naturligtvis med Niklas Karlsson. Vi ska utreda verksamheten kontinuerligt. Vi ska sluta med det som inte ger resultat och omprioritera resurser till det som ger resultat. Vi ska lära av goda exempel från olika delar i Sverige.

Om nu Skåne – i alla fall i Niklas Karlssons ögon – har varit förebilden för polisreformen är det ett typexempel på att man har lärt av erfarenheter från hela landet. Men jag kan nämna fler exempel.

Märk-DNA som har gjorts för att minska kopparstölden har haft en dramatiskt positiv effekt.

Polisregionerna Mitt och Norr har gjort ett väldigt effektivt arbete mot stöldligor, inte minst från andra länder. Det kan man ta efter i andra delar av Sverige.

Vi kan ha en tuffare kontroll vid utresa och inresa vid våra färjor och använda underrättelseinformation om vem som är på väg att komma till och eventuellt begå brott i Sverige.

Vi kan ha en bättre bevakning eller ställa hårdare krav på brottsutsatta miljöer. Det gäller till exempel dieselstölden på landsbygden. Där kan det behövas ytterligare åtgärder för att komma till rätta med dessa stölden som är ett växande problem, inte minst med tanke på alla stöldligor.

Vi kan ytterligare riva gränserna mellan myndigheter så att brottsligheten kan följas när den rör sig över landet och över Europa.

Anf. 6 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Med detta meningsutbyte med statsrådet är jag nöjd så här långt. Det finns naturligtvis förväntningar på det som regeringen sysslar med, på den nya organisationen och de förändringar som nu sker.

Mitt löfte tillbaka till statsrådet är att jag naturligtvis tänker återkomma i den här frågan.

Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Då har jag inte mer att säga än att tacka för en god debatt. Jag hoppas att vi återses och kan ha en fortsatt positiv resultatutveckling för tryggheten, polisen och förtroendet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 6 Svar på interpellation 2014/15:634 om trafikpolisen och säkerheten på våra vägar

Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Sten Bergheden har frågat mig vad jag tänker göra åt situationen på våra vägar. Han har också frågat om jag anser att det räcker med antalet trafikpoliser i Sverige, och om inte, vad jag tänker göra åt situationen för att få fram fler utbildade trafikpoliser. Sten Bergheden har även frågat om jag tänker lyssna på den oro som finns hos seriösa åkerier och deras chaufförer om bristen på kontroller ute på våra vägar. Avslutningsvis har han frågat hur jag tänker lösa det, i hans mening, akuta läget på våra vägar.

Trafiksäkerhetsarbetet är en självklar och viktig del av Polismyndighetens arbete för att förebygga, förhindra och ingripa mot brott. En viktig utgångspunkt i myndighetens trafiksäkerhetsstrategi är därför att samtliga poliser i yttre tjänst aktivt ska medverka i arbetet mot kriminalitet och kriminella i vägnätet. Målet är först och främst att bidra till en minskning av antalet döda och skadade i trafiken. Kontroller av yrkestrafik syftar dock inte enbart till ökad trafiksäkerhet utan även till säkerställande av sund konkurrens och en god social situation för förarna. Det är naturligtvis oacceptabelt om seriösa näringsidkare får lida för att andra inte följer regelverket.

Möjligheten till effektiv kontrollverksamhet har tidigare begränsats av att befogenheter, ansvar och prioriteringar har varit underställda beslut i varje polismyndighet. Sedan den 1 januari i år, då den nya Polismyndigheten inledde sin verksamhet, finns inte längre den begränsningen. Polismyndigheten har nu möjlighet att fatta de beslut som krävs för att skapa en likriktad kontrollverksamhet, tydligare prioriteringar av arbetsuppgifter och en effektiv resursfördelning över hela landet.

Regering och riksdag har även beslutat om ett antal författningsändringar som sammantaget innebär förbättrade möjligheter att stävja den illegala konkurrensen på yrkestrafikområdet och för att under vissa förutsättningar hindra ett fordons fortsatta färd, bland annat genom klampning. Genom att samtidigt ge bilinspektörer ökade befogenheter att vidta åtgärder som tidigare krävde polismans kompetens skapas förutsättningar för en ökad effektivitet i polisverksamheten. Antalet polismän i trafikövervakningen kan då begränsas till förmån för områden där polismans kompetens är en nödvändig förutsättning.

Det är Polismyndighetens ansvar att bedöma hur många trafikpoliser respektive bilinspektörer som behövs för att utföra de uppgifter som åligger Polismyndigheten på trafikområdet och hur den samlade resursen ska användas. Detta gäller även ansvaret för att säkerställa att kompetensförsörjningen är väl avvägd i förhållande till verksamhetens behov.

Anf. 9 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret, även om jag inte fick svar på alla frågor som jag hade ställt. Det var kanske mer en redogörelse för vad man har gjort hittills och hur man har resonerat.

Det finns ca 29 000 anställda inom Polismyndigheten i Sverige. Av dessa är 105 fullt utbildade trafikpoliser som klarar av hela den tunga trafiken.

Brottsligheten ökar på våra vägar. Svensk åkerinäring håller på att bli utkonkurrerad av olagliga transporter. Det är bra att det nu har blivit en polismyndighet. Det är en förändring som vi var överens om.

I sitt svar tar ministern upp att det nu efter sammanslagningen finns möjlighet till samordning och förbättringar inom polisen. Det är självklart, och det tycker jag är positivt. Det är det vi satte hoppet till när man skapade den här myndigheten, att man skulle kunna jobba effektivare och ta vara på den kompetens som finns.

Ministern konstaterar också i svaret att det är Polismyndighetens ansvar att bedöma hur många poliser och bilinspektörer som behövs. Ytterst ansvarig är ju regeringen, och regeringens önskemål framgår av regleringsbrevet till Polismyndigheten.

Men det intressanta är att det inte finns någon vilja. Man har struntat i vad trafikpoliserna själva anser behövs för att de ska kunna klara av sitt uppdrag. Trafikpolisen har gjort en gedigen utredning för att ta fram de förutsättningar som är nödvändiga för att man ska kunna uppfylla de krav som vi ställer på en fungerande trafikpolis.

Vad är då orsaken till detta? Jo, det är olaglig trafik. Personer kör utan körkort, med dubbla förarkort eller kör onyktra. Senast i Skövde stoppades en person med 2,0 i promille. Föraren vinglade hela vägen mellan Skara och Skövde.

Man manipulerar färdskrivare, man följer inte kör- och vilotider, man betalar inte skatter och arbetsgivaravgifter. Man kör med bristfälliga bilar som kanske inte ens är besiktigade. Man har utslitna däck på bilen och kör på olaglig diesel.

Mot detta slåss en konkurrerande åkerinäring i Sverige. Om man inte gör kontrollerna ute på vägarna blir snedfördelningen och konkurrens-situationen helt ohållbar för dem som försöker sköta sig och hålla sig innanför lagens gränser.

Sammanslagningen av polisen var ett sätt, fru talman, att försöka komma till rätta med och ta vara på den kompetens som finns hos de olika inriktningarna inom polisen. Anmärkningsvärt i den här delen är varför polischefen och ministern inte har lyssnat på den utredning som trafikpolisen tagit fram. De har lagt fram ett antal förslag på hur de bättre skulle kunna utföra sitt uppdrag.

Före valet sa ni, Anders Ygeman, att ni skulle stärka trafikpolisens roll och se till att få bort den olagliga trafiken. Nu gör ni precis tvärtom. Ni slår

till och med sönder den lilla grupp trafikpolis som i dag fungerar runt om i landet. I stället fördelas kompetensen på närpolis och lokalpolis, vilket kommer att medföra att ordentliga kontroller blir mycket svårare att genomföra i framtiden.

Vem ska man lita på kan detta? Ska vi lita på trafikpolisen, som har jobbat med de här frågorna i 20–30 år och redogjort för hur de vill jobba, eller ska vi lita på en polischef och på ministern som anser att det ska utföras på ett annat sätt? För mig är det inte svårt att välja. Jag litat mer på trafikpolisens utredning än på förslaget. Varför har ni inte vägt in trafikpolisens utredning i ert arbete?

Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det finns ett ordspråk som lyder: Tomma tunnor skramlar mest. Sällan har väl det ordspråket varit mer passande än beträffande Sten Berghedens inlägg. Åtta år satt Sten Bergheden som ansvarig för verksamheten. Hur såg det ut med utbildning av trafikpolis? Att bli fullt utbildad trafikpolis tar åtta tio år. Hur många står redo att ta över när dagens trafikpolis går i pension? Hur ser det ut med siffrorna, Sten Bergheden? Du kommer med överdrifter. I dag finns 128 fullt utbildade trafikpolis och 63 bilinspektörer.

Vi har absolut ett problem med olaglighet på vägarna. Jag är den förste att erkänna det. Men jag är också den förste som gjort någonting åt det. Jag har tidigare drivit den borgerliga regeringen framför mig. Därför ser vi nu glädjande exempel ute på våra vägar. Vi har permanentat alkobommar. Under den tidigare regeringen invigde man först alkobommarna och stängde sedan ned dem, tog bort dem, packade ned dem i lådor och skickade dem till Sten Berghedens Skaraborg där de stod uppbackade och oanvända. Nu kommer de ut till våra största hamnar.

Vi kan ta klampningen. Sköter man sig inte, betalar man inte böterna eller sanktionsavgifterna, klampas man. Så såg det inte ut under Sten Berghedens tid vid makten. Vi kan ta sanktionsavgifterna. Ni ville att de skulle vara på 20 000. Vi föreslog 40 000, en fördubbling, och så blev det.

Det är en bra början på arbetet med att få ordning och reda på våra vägar. Vi ska naturligtvis gå vidare, både se till att fixa utbildning för bilinspektörer och trafikpolis och säkerställa att vi griper brottslingar ute på våra vägar. Vi ska säkerställa att vi får en sjyst och bra konkurrens.

Låt mig avslutningsvis få påminna om att riksdagen under Moderaternas glada tillrop gjort ett antal tillkännagivanden till regeringen. Det är nytt svenskt rekord i tillkännagivanden. Allra flest tillkännagivanden har gjorts på rättsområdet, och flest tillkännagivanden på rättsområdet gäller polisen och vad polisen ska prioritera. Det har funnits långa listor med moderatmotioner om vad polisen ska prioritera. Det har kommit långa listor med tillkännagivanden till regeringen om vad polisen ska prioritera.

Jag ska inte trötta kammaren med dem alla, men jag kan säga att en av de saker polisen skulle prioritera var inbrott, fair enough. Djurrättsbrott skulle polisen också prioritera, fair enough. Låt mig konstatera, Sten Bergheden, att en av de saker som Moderaterna inte ansett att polisen ska prioritera, som man inte gett regeringen till känna, gäller just trafikbrott.

Anf. 11 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag tackar ministern, även om han i sitt svar mer ägnar sig åt vad som skedde innan han tog över som polisminister.

Vi har varit överens om att införa klampning, sanktionsavgifter, handlingar i bil. Vi lade fram propositionen. Det står vårt namn på den proposition som vi sedan fattade beslut om. Vi har tagit fram hela försöksverksamheten med alkobommar och tvingat regeringen att se till att de blivit uppsatta runt om i våra hamnar. Jag hade en diskussion om det med infrastrukturministern, som ville dra ut på det hela och vänta några år till. Då satte riksdagen tydligt ned foten och talade om att det måste gå betydligt snabbare än vad ministern i det läget ville.

Sedan det blev en enda polisorganisation har många förväntat sig att man ska ta vara på möjligheten att strukturera om inom polisen så att saker och ting ska fungera bättre. I stället har regeringen lyckats sjabbla bort hela trafikpolisen i Sverige. Trafikpolisen har gjort en utredning och kommit med ett antal förslag – jag har utredningen här i min hand – men det har man fullkomligt struntat i. Det är anmärkningsvärt.

Om man lägger fram ett förslag på hur frågorna ska lösas och en ny polisledning och en ny polisminister struntar i att ta hänsyn till det är det rätt allvarligt. Det kanske är där man skulle ha börjat för att hitta lösningarna för framtidens trafikpolis. I stället har man slagit isär trafikpolisen.

Jag var med trafikpolisen på en kontroll i Skaraborg. Det dröjde inte länge förrän de fick ett telefonsamtal om att de dagen därpå inte skulle ägna sig åt trafikövervakning utan knacka dörr i Göteborg. Jag har också varit Malmö. Där har de sagt att i stället för att ägna sig åt trafikpolisverksamhet har de fått åka runt och vakta fotbollsmatcher, bland annat i Stockholm.

Vi trodde självklart att det skulle bli en förbättring när organisationen slogs ihop och att man skulle ta vara på de möjligheter och den kunskap som finns inom polisen. I stället har regeringen valt att slå sönder trafikpolisen helt och fördela dem över landet. Därmed har man förlorat mycket av den kunskap som funnits.

Dessutom har regeringen i sin budget föreslagit en besparing genom att höja arbetsgivaravgifterna för polisen med mellan 30 och 60 miljoner kronor. Det motsvarar en ytterligare minskning med 150 poliser i landet. Man har sagt att mellan 30 och 60 miljoner kronor är Polismyndighetens besparingskrav. Det vill man ha in i form av ökade arbetsgivaravgifter.

Hur ska vi klara situationen? Först slår man sönder trafikpolisen mot deras önskan, sedan drar man in pengarna från verksamheten som ska sköta det. Det sker i ett läge där vi gett polisen möjligheter till sanktionsavgifter, klampning, att kräva frakthandlingar i bil, ha alkobommar och allt annat för att komma till rätta med problemen.

Vad händer då? Jo, då tar regeringen bort trafikpolisen. Då behövs helt plötsligt inte trafikpolisen längre. Det är anmärkningsvärt med tanke på vad många av statsrådets partiföreträdare sa i valrörelsen, nämligen att man ville ha ett system liknande det tyska B.A.G. I dag har man slagit sönder organisationen så att enskilda poliser skickas ut till olika delar av landet. Det är ingen bra utveckling. Så hade vi inte skött det.

Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det är inte många siffror som är rätt i Sten Berghedens inlägg. Tonläget är högt, det är attack, men det är väldigt lite eftertänksamhet och tyvärr väldigt lite av verkligheten. Sten Bergheden säger att vi tar bort polisen. Låt mig nämna att vi aldrig haft fler poliser i Sverige än i dag. Vi får gå 30 år tillbaka i tiden för att hitta fler, men då hade polisen helt andra arbetsuppgifter. Då fanns inte 8 000 civilanställda, varav många jobbar med utredningsverksamhet. Vi har aldrig tidigare satsat så mycket resurser på polisen som nu. Det går därför inte att komma dragandes med påståenden om att vi tagit bort poliser.

Låt mig för ordningens skull också säga att Socialdemokraterna och Moderaterna varit överens om vartenda kommuntecken som rör den nya polisorganisationen. Det har inte fattats ett enda beslut i en enda instans där Sten Berghedens parti inte har varit helt överens med oss.

När Sten Bergheden i riksdagens kammare röstar om 17 saker som han tycker att polisen ska prioritera så är inte trafik en av dessa saker, däremot är djurrättsbrott det. Hur går det till, Sten Bergheden? Det var så du röstade i riksdagen, men då var det inte interpellationsdebatt och högt tonläge.

Och hur såg det ut när Sten Bergheden själv styrde? Det var då vi hade laglösheten på vägarna. Nu klampar man. Nu har vi fördubblade sanktionsavgifter. Nu börjar vi ta små steg mot regelefterlevnad. Låt gå för att vi har mycket lång väg kvar att vandra. Det kanske viktigaste steget vi har kvar att ta är att få till stånd en ny progressiv lagstiftning i EU. Förut stod Sverige utanför det arbetet och ville inte vara med när de andra länderna ville ha tuffare regler på våra vägar. Sten Berghedens minister satt i ett hörn tillsammans med de östeuropeiska länderna, som kallade det konkurrensbegränsningar när vi skulle leva upp till lagar och avtal. Nu är ministern med i den progressiva alliansen tillsammans med Finland och Danmark. Gläds åt detta! Gläds åt att det går åt rätt håll, Sten Bergheden!

Sedan ska vi naturligtvis se till att det finns välutbildad polis i tillräckligt antal tillsammans med bilinspektörer som ska göra tillräckligt många kontroller för att upprätthålla både trafiksäkerheten och konkurrenssituationen för de seriösa åkare som bedriver näringsverksamhet. Så såg det inte ut under de åtta år då Sten Bergheden styrde Sverige.

Anf. 13 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för debatten. Jag förstår att ministern hellre vill tala om andra saker än yrkestrafikpolisen. Den frågan måste vara väldigt besvärande, med tanke på att det som kommit fram i utredningen fullständigt har nonchalerats av polisministern och polisledningen.

Jag står dessutom här med en RUT-utredning och talar om hur mycket arbetsgivaravgifterna kommer att höjas med i Sverige om den nya budget som Socialdemokraterna föreslagit går igenom. Det innebär 30–60 miljoner kronor i ökade kostnader för Polismyndigheten, vilket motsvarar ungefär 150 färre poliser i Sverige.

Mina frågor blir – och jag hoppas att det finns svar: Var ska ni spara de 30–60 miljoner kronorna i Polismyndigheten efter att er budget gått igenom? Varför, och det var ursprungsfrågan, har ni inte lyssnat på trafikpolisens eget förslag till förbättringar av situationen på våra vägar? Varför ska svensk åkerinäring straffas ytterligare när ni nu struntar i att kolla den olagliga trafiken och tar bort den kapacitet som finns på våra

vägar? Varför ska svensk åkerinäring straffas med ytterligare 50 öre i dieselskattehöjning, vilket motsvarar ungefär 20 000–30 000 kronor per lastbil? Är det rimligt att använda trafikpolis till fotbollsmatcher, dörrknackning och annat när vi har så få trafikpoliser runt om i landet som kan detta jobb och när de behöver vara ute på vägen? När kommer vi att få poliskontroller även nattetid i Sverige? I dag vet den kriminella verksamheten att man nattetid kan köra helt riskfritt i Sverige, med tanke på att det inte finns några poliser ute som kollar vägtrafiken.

Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Sin vana trogen fortsätter Sten Bergheden att strö lögner, halvsanningar och vilda påståenden omkring sig. Det är hittepåpolitik, faktiskt.

Det är möjligt, Sten Bergheden – det kan du bättre än jag – att det inte fanns poliser nattetid under den borgerliga regeringens tid. Men nu finns det det. Svaret på när det ska hända är naturligtvis att det redan har hänt.

Struntar i att kontrollera? Vi har väl aldrig haft bättre kontroller än nu? Det är nu lastbilarna får kännbara sanktionsavgifter. Det fick de inte när Sten Bergheden bestämde. 40 000 kronor är det fråga om. Det är nu de klampas om man inte betalar. Detta hände inte när Sten Bergheden satt vid makten.

Det är nu vi åker ned till EU och står upp för sjysta spelregler och fri konkurrens. Det hände inte när Sten Bergheden satt vid makten.

I stället för att komma med hittepåsiffror kunde kanske ändå Sten Bergheden ha nämnt att vi tillförde 200 miljoner ytterligare till polisen i vårbudgeten.

Varför gör inte polisledningen slaviskt sanning av de förslag som kommer från trafikpolisen? Det var en fråga från Sten Bergheden. Skälet till det antar jag är att även andra polisområden hade sina äskanden och krav och att polisledningen måste göra en sammanvägning av olika saker, även sådant som narkotika, grov organiserad brottslighet och terrorism. Kanske var det den avvägningen som gjorde att Sten Bergheden själv inte röstade för att polisen skulle prioritera trafikbrott utan i stället röstade för att polisen skulle prioritera djurrättsbrott, en inriktning som jag inte delar.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 7 Svar på interpellation 2014/15:658 om inläsningseffekter och passivitet inom aktivitetsersättningen

Anf. 15 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat mig vad jag avser att göra för att komma åt de problem som Riksrevisionen påtalar i rapporten *Aktivitetsersättning – en ersättning utan aktivitet?*

Som bekant kommer regeringen att lämna en skrivelse till riksdagen med en utförlig redovisning gällande vilka åtgärder som vidtagits samt som avses att vidtas med anledning av denna granskning. Skrivelsen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Samtidigt kan jag redan nu konstatera att det är en mycket angelägen fråga för regeringen att öka möjligheterna för unga personer som uppstår aktivitetsersättning – och som har förutsättningar för det – att träda in i arbetslivet. Det är viktigt att även dessa ungdomar får bra förutsättningar att genom lönearbete kunna bli mer självständiga.

Anf. 16 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för svaret.

Nybeviljandet av aktivitetsersättning fortsätter att öka. Numera är det ett högre nybeviljande till följd av nedsatt arbetsförmåga än för förlängd skolgång. I kombination med ett relativt lågt utflöde medför detta att det totala antalet personer med aktivitetsersättning ökar.

Den rapport som Riksrevisionen har tagit fram är oerhört tankvärd, precis som ministern säger. Detta är ett stort problem både för samhället och inte minst för individerna, som får sin aktivitetsersättning men har den helt utan aktivitet.

Vissa av dem som uppstår aktivitetsersättning har ett mer långvarigt behov av ersättning från sjukförsäkringssystemen. Samtidigt finns det i denna grupp också personer som med rätt stöd och insatser har potential att få eller återfå en arbetsförmåga.

Sedan 2004 har antalet unga vuxna som uppstår aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom eller annan nedsättning av den fysiska eller psykiska prestationsförmågan ökat kraftigt i Sverige och uppgår i dag till ungefär 30 000. Av dessa går ungefär sex av tio vidare till permanent sjukersättning, det som tidigare hette förtidspension, vid 30 års ålder. Många av dessa skulle alltså med stöd och hjälp kunna ha både en aktiv fritid och naturligtvis också sysselsättning under dagtid – ett enklare arbete eller någonting annat. Men många är tyvärr helt utan någon aktivitet.

Att förtidspensionera unga människor innebär stora kostnader på lång sikt både samhällsekonomiskt och för den enskilde. Man får en väldigt låg inkomst, och det påverkar sedan pensionen.

Riksrevisionens rapport visar att systemet med aktivitetsersättning är utformat med syftet att ge en ökad grad av självständighet för unga med funktionsnedsättning. Men det finns inlåsningseffekter i systemet. När jag läste rapporten blev det verkligen en tankeställare. Vi har ett system i Sverige som inte stimulerar till återgång till arbete eller inträde på arbetsmarknaden, utan snarare permanentar utanförskapet i och med dessa inlåsningseffekter. Jag kommer vidare till det sedan. Det finns egentligen inga incitament för en ung person att till exempel studera på deltid eller ta ett arbete under några timmar i veckan, för då mister man sin aktivitetsersättning. Man förlorar pengar och bostadstillägg på att vara aktiv och finnas med på arbetsmarknaden.

Regeringskansliet och regeringen kommer naturligtvis att återkomma med vilka åtgärder som kommer att vidtas och på vilket sätt. Men den här frågan är så oerhört viktig att den förtjänar en debatt gärna innan de skarpa förslagen finns, som jag hoppas ska komma från regeringen.

En av mina frågor är: Hur ser socialförsäkringsministern på det faktum att aktivitetsersättning i dag låser in unga vuxna i ett utanförskap utan incitament att komma i arbete eller åtminstone i deltidsstudier?

Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag håller verkligen med om att det är en viktig fråga. Antalet med aktivitetsersättning har ökat kraftigt. Det rör sig om ungdomar upp till 30 år, så det handlar om väldigt unga människor. Ungefär 60 procent går vid 30 års ålder vidare till sjukersättning, och det finns en del fall som går vidare till försörjningsstöd efter det. Det är tragiskt när unga människor slås ut på det sättet.

Vi har under många år debatterat de här frågorna. Ofta landar det i vad man kallar det, om man kallar det förtidspension, aktivitetsersättning eller något annat. Man har bestämt sig för att när det rör sig om så unga människor får man inte ge upp hoppet utan att man måste göra allt för att det ska finnas en väg tillbaka.

De allra flesta i gruppen vill ingenting hellre än att komma i arbete men även att må bra. Det går hand i hand. När människor mår dåligt, kanske är sjuka eller har en funktionsnedsättning måste de också ha stöd och hjälp för att kunna arbeta och studera. Det är väldigt viktigt att poängtera att mycket av detta ligger i vilket stöd och vilken hjälp de kan få.

Precis som nämndes är incitamenten svåra när det gäller att både studera och arbeta när människor riskerar att förlora en ersättning som inte är speciellt hög från början. Riksrevisionen lyfter i sin rapport fram att det har varit svårt för Försäkringskassan att sköta samordningen av dessa ungdomar. Ofta är det flera olika myndigheter som är inblandade, bland annat Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Då behöver insatserna samordnas.

Det har varit svårt för Försäkringskassan eftersom handläggarna har varit så belastade av ärenden. Det har gällt både aktivitetsersättning och även allt annat, utbetalning från föräldraförsäkring, sjukskrivna människor och så vidare, och det har varit mycket nedskärningar på Försäkringskassan. Riksrevisionen konstaterar att det har varit svårt för Försäkringskassan att se till att det verkligen sätts in insatser för dessa ungdomar. Sedan gäller det att se till att insatserna följs upp så att man ser att det fungerar.

Regeringen får nu analysera rapporten från Riksrevisionen. Man kan också konstatera att en hel del av detta har varit under den förra regeringen. Den nya regeringen får nu fundera på vilken väg den vill gå. Det är uppenbart att målet med aktivitetsersättningen inte har uppnåtts. Målet var att dessa ungdomar inte skulle hamna i inläsning och passivitet. Det är alltför många som har gjort det.

Jag vill också passa på att nämna att ett problem i sammanhanget är de som är fruktansvärt sjuka och har väldigt svåra funktionsnedsättningar. För dem finns en stor oro när det gäller de ekonomiska villkoren. Människor är rädda att förlora sin aktivitetsersättning. Vad händer den dag när de fyller 30 år? Hamnar de då i försörjningsstöd, eller var blir de av?

Samtidigt som aktivitet och rehabilitering för dem som behöver det är grundläggande måste man också tänka på dessa ungdomars trygghet. En del kan såklart få hjälp av sina föräldrar. Men många har kanske inte den möjligheten. Dessutom är målet att de ska bli vuxna, självständiga och slippa att vara i beroendeställning. Då är ekonomin väldigt viktig och att de har en trygg ersättning som dessutom ger incitament att studera och arbeta för dem som har möjlighet att göra det i kombination med rehabilitering och stöd.

Anf. 18 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack, Lotta Finstorp, för interpellationen, och tack, Hillevi, för ditt inspel!

Jag vill verkligen understryka att jag är väldigt bekymrad över den situation vi har för unga människor i aktivitetsersättning. När jag tillträdde som socialförsäkringsminister i höstas hade jag inte den fulla bilden av hur det såg ut med den gruppen. Jag kan konstatera att sedan den här formen infördes 2003 har inflödet ständigt ökat, och antalet unga människor i aktivitetsersättning har ökat och fortsätter att öka.

Det finns dock en sak som har förändrats något sedan detta kom på plats. Det är diagnoserna. Från början när aktivitetsersättningen kom på plats handlade det efter vad jag förstår väldigt mycket om fysiska funktionshinder på olika sätt. I dag vet vi att 70 procent av dem som får aktivitetsersättning har någon form av psykisk diagnos. Vi kan konstatera att det ser ut så i Sverige och också i ett antal andra länder runt om i Europa, vilket i sig kräver sin egen analys.

Precis om Lotta Finstorp påpekar och som jag också sa inledningsvis är detta en utveckling som vi har sett över tid och där vi uppenbart inte har förmått att hitta rätt lösningar. Inläsningseffekterna är stora. Jag har sedan jag tillträdde varit ute på en så kallad hälsoresa runt om i landet. Det har inneburit att jag har besökt arbetsplatser och tittat på hur man jobbar med sjukskrivna eller personer som är på väg att bli sjukskrivna. Jag har också besökt olika projekt och även haft diskussioner med Försäkringskassan under den här tiden om arbetet med personer i aktivitetsersättning.

Den bild jag har stämmer väldigt väl överens med den bild som Riksrevisionen ger av hur läget är. Det är av största vikt att vi vidtar åtgärder. Vi har inte råd att förlora en enda ung människa under 30 år som har någon form av arbetsförmåga till aktivitetsersättning. Vi ser väldigt ofta att aktivitetsersättningen sedan går över i en permanent sjukersättning.

När jag talar med handläggare som jobbar med de här frågorna och också talar med unga människor som har aktivitetsersättning upplever jag många gånger att den bild som beskrivs handlar om att människor inte får tillgång till aktivitet på det sätt som de själva skulle vilja eller önska. Det stämmer väldigt väl överens med den bild som Riksrevisionen ger.

Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan har för 2015 ett fortsatt uppdrag att gemensamt inom ramen för samordningsförbundens verksamhet prioritera insatser till ungdomar med aktivitetsersättning. Det tål att funderas vidare på hur man kanske skulle kunna nyttja samordningsförbunden ännu mer kopplat till just gruppen med aktivitetsersättning utöver det man redan gör i dag.

Vi har remitterat betänkandet *Moderniserad studiehjälp*, där det bland annat föreslås att aktivitetsersättning för förlängd skolgång ska föras över till det ordinarie studiestödssystemet. Vi avvaktar naturligtvis remissynpunkterna innan vi bestämmer oss för hur vi ska gå vidare med det. Det har visat sig att det lätt har kunnat bli en inkörsport till fortsatt aktivitetsersättning och sedermera sjukersättning.

Vi har lämnat ett förslag om att något höja ersättningen till personer som har aktivitetsersättning och sjukersättning i vårändringsbudgeten. Det är en förändring som föreslås träda i kraft den 1 oktober 2015.

Anf. 19 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Jag är glad över att ministern delar min oro för den här gruppen unga vuxna och att man måste prioritera att få åtgärder på plats så fort som möjligt. Alliansen gjorde en hel del för gruppen, men vi ser att inläsningseffekterna har fortsatt, och det är just dem man främst måste skruva på för att få till incitament för att ändå kunna arbeta kanske bara några timmar i veckan eller att kunna studera kanske deltid. Att finnas i ett sammanhang på en arbetsplats är oerhört viktigt för självkänslan och självförtroendet.

Någonting som Riksrevisionen tar upp i sin granskning är att det finns problem i samordningen mellan aktörerna. Det gäller inte bara för den här gruppen, utan vi ser det i många olika sammanhang där personer måste finnas som ärenden först hos Försäkringskassan, om vi nu kallar det så, för att sedan gå över till Arbetsförmedlingen. Ibland finns man på båda ställena.

Här blev det en omfördelning av Försäkringskassans medel. Man gjorde det internt med 25 miljoner kronor för att förstärka effekten av samordningen och få till det på ett bättre sätt. Men det verkar ändå inte riktigt ha hjälpt för den enskilde som lätt hamnar mellan dessa båda myndigheter.

Någonting som är oroande i rapporten är också att man ser att det är skillnad på samverkan på mindre orter jämfört med större kommuner. Det är lättare där man har en naturlig personrelation med varandra hos Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Den enskilde får ofta bättre hjälp där, medan personer som har aktivitetsersättning i större kommuner riskerar att hamna anonymt mellan stolarna.

Jag skulle vilja att ministern utvecklade den frågan vidare: Hur skulle man kunna göra det här på ett bättre sätt? Det är ju egentligen inte bara när det gäller aktivitetsersättning som samverkan blir mindre bra. Det bygger väldigt mycket på personer och kemin mellan personer och myndigheter men också, lite sårbart, kring eldsjälarna i de båda myndigheterna.

Hur skulle man kunna kvalitetssäkra att det ser likadant ut över landet, oavsett var man bor? Det är säkert en fråga som kräver ett väldigt långt svar, men jag tror att det är viktigt att man verkligen tar tag i det. Det ska ju inte vara någon skillnad på var i landet man bor när det handlar om att få bra hjälp och stöd.

Drivkrafterna och incitamenten för jobb eller studier har vi pratat om. Det är oerhört viktigt. Nästa år ska Försäkringskassan och en rad andra myndigheter slutrapportera arbetet med delmålen inom funktionshinderspolitiken, och det som är redovisat så här långt är tre olika parametrar som finns med i delmålen, att öka delaktigheten för personer med funktionsnedsättning i arbetslivet och i det övriga samhället.

Jag tänker att staten ju har tagit på sig en särskild roll för att dessa olika personkretsar ska kunna komma i sysselsättning, men man har verkligen inte lyckats. Jag anser att offentlig sektor, både kommuner och landsting, måste ta sitt ansvar och gå före när det gäller att ta in människor inom sitt hägn på olika sätt. Vi behöver ju alla som kan bidra i samhället, och det skulle också ge arbetsplatser för dessa personer.

Det var mina frågor. Hur kan offentlig sektor föregå med gott exempel för dessa personer?

Anf. 20 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! En hel del av de här unga människorna som det gäller har olika former av funktionsnedsättningar. I väldigt många fall handlar det inte om att man ska bli botad, utan det handlar om att både studier och arbete måste anpassas efter den funktionsnedsättning man har.

Många som har engagerat sig i handikappolitiken menar att den anpassningen ofta inte fungerar så bra, och då blir det ett oöverstigligt hinder. Sin funktionsnedsättning har man ju, och ska man då kunna arbeta, framför allt, så måste det till förändringar.

Ofta ser man bara hinder, fast verkligheten är att unga med funktionsnedsättningar precis som alla andra har olika begåvningar och förmågor. Så har man annat som man är mindre bra på. Man kan till exempel se på personer med autism att de kan vara extra bra, extra noggranna och precisa, på vissa områden, det vill säga det kan till och med vara en fördel. Men det ses sällan så, utan det ses som ett hinder.

Just psykiska diagnoser är tabubelagda, kanske till och med ännu mer än de fysiska, dem som man ser direkt i form av en rullstol eller något annat. Därför är det viktigt att man vågar tala om det här och bekämpa de fördomar som finns och samtidigt ge stöd och hjälp för att anpassa arbetsplatserna.

En del av de unga som har slagits ut har haft arbete men blivit sjuka. Vi ser många psykiska diagnoser nu, och det är en tuff arbetsmiljö. Därför är det viktigt att involvera arbetsgivaren, för ju tidigare man kan agera och kanske till och med få tillbaka personen till samma arbetsplats där den tidigare har jobbat, desto större chans är det att det ska lyckas.

Anf. 21 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Båda de föregående talarna pekar på någonting som kommer att vara en nyckelfråga, och det var också därför som jag i mitt förra inlägg försökte beröra utvecklingen mot den psykiska ohälsan bland unga.

Vi ser det inte bara i Sverige, utan vi ser det i flera liknande länder. OECD avslutade ganska nyligen en studie där man bland annat hade tittat på Sverige – jag tror att den hette Mental Health and Work – där man bland annat har tittat på unga med psykisk ohälsa.

En rekommendation som de lämnade där, eftersom vi som sagt ser en fortsatt utveckling i den här riktningen, för att på något sätt få kontroll över utvecklingen är elevhälsan och att tidigt upptäcka tecken på psykisk ohälsa hos unga för att på så sätt kunna sätta in rätt resurser.

Men vi kan också konstatera att vi har det läge vi har. Även jag tänker på vad Hillevi Larsson sa när det handlar om att tillvarata människors förmåga på arbetsmarknaden. Där kan jag så klart känna mig väldigt oroad över att man i för hög utsträckning söker den perfekta arbetskraften som på något sätt passar in i en förutbestämd mall kring hur det ska fungera.

Jag tyckte att det var talande att Hillevi Larsson lyfte fram autism. Jag besökte ett sådant projekt någonstans i landet där man hade startat upp ett projekt riktat till unga med någon form av autism. Projektet var med stor framgång inriktat just på att de skulle kunna få pröva att jobba i it-branschen för att visa hur det faktiskt går att ta till vara de unika förmågor som de här unga människorna har.

Jag tror att vi behöver få med fler i den samhällsdebatten, för liksom vi har unga med psykisk ohälsa vet vi att så ser det också ut i arbetslivet i övrigt. Vi har som sagt inte råd att förlora en enda människa. Det är ett slöseri.

Jag tänker också på det som Lotta Finstorp säger om den offentliga sektorns ansvar och roll. Det är slående att det är den offentliga sektorn, framför allt den kommunala och landstingskommunala sektorn, som är sämst på att anställa människor med funktionshinder eller lämna plats till unga med funktionshinder. Det är någonting som vi behöver prata mycket mer om, men framför allt behöver det ske en förändring.

Så sent som i går träffade jag ett företag som heter Peritos Ungdomsrekrytering. De jobbar med att få ut unga som har gått i särskola, eller som har aktivitetsersättning av andra skäl, på arbetsmarknaden. De har haft en fantastisk framgångssaga under de tre år som de har verkat, men de hade slagit huvudet blodigt när de försökt att på något sätt samarbeta med den offentliga sektorn.

Det där måste vi fundera på. Hur kan vi våga pröva nya och innovativa vägar för att få ut unga människor med aktivitetsersättning på arbetsmarknaden? I det här fallet tar Peritos Ungdomsrekrytering arbetsgivaransvaret under det första året – jättesmart.

Anf. 22 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Tack för en väldigt viktig debatt där vi har samsyn kring problematiken! Det som ministern lyfter fram nu senast, alltså kring offentlig sektor, är ju ingen ny problematik. Det har varit så väldigt länge.

Jag anser inte att det ska vara de privata företagen som hela tiden måste gå före, utan det ska vara den offentliga sektorn som visar vägen. Det är där vi kommer att behöva all arbetskraft framöver. Jag hoppas att många HR-människor och politiker i kommuner och landsting lyssnar på debatten. De måste ta tag i frågan.

Riksrevisionen lämnar i sin utredning ett stort antal förslag på vilka förbättringar som kan göras. Vi väntar på att regeringen ska komma tillbaka med dessa förslag. Riksrevisionen visar att det saknas inte bara insatser utan också att det ska vara fråga om meningsfull sysselsättning.

Jag har en vän – en ung person – som har demonterat kopparkabel ett antal år. Han sa en dag till sin handläggare på Försäkringskassan att han inte kunde tänka sig att sitta resten av livet och ta sönder saker. Han vill i stället skapa något. Tack vare en klok rektor fick han möjlighet att bli rastvakt. Där kunde han också berätta om sin funktionsnedsättning för barnen. Det blev bra, men det var tack vare att han själv tog tag i frågan och träffade rätt personer.

Finsam och samordningsförbunden skulle kunna arbeta ännu mer aktivt för gruppen. Man skulle även kunna titta på den särskilda studiekurs som finns på folkhögskolorna för att få in fler från den gruppen.

Anf. 23 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Tack för flera kloka inspel i frågan! Jag tror att vi kan vara överens om att vi behöver vara kreativa på många olika sätt för att öppna vägar för unga människor in på arbetsmarknaden.

Kopparkabelbilden som Lotta Finstorp målar upp känner jag igen, fast jag har hört den i annan form. Man upplever att det man har fått att göra

är bara någon form av sysselsättning, inte arbete där man kan bidra efter förmåga. Jag har hört många sådana berättelser under denna tid. Vi måste ha med oss att det ska handla om arbetstillfällen – riktiga jobb. De människorna behövs på arbetsmarknaden, inte bara med utgångspunkt i att vi inte har råd att förlora en enda unge utan för att deras unika kompetens behövs i företagen och i den offentliga sektorn.

Med en kommun- och landstingssektor som har att rekrytera nästan en halv miljon nya medarbetare fram till 2025 vore det märkligt om man inte också skulle hitta vägar för att ta till vara arbetskraften. Jag tror mycket på samordningsförbunden, och jag ser fram emot att komma tillbaka med ett åtgärds paket i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 8 Svar på interpellation 2014/15:659 om företagens bekostande av sjukförsäkringen

Anf. 24 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Lotta Finstorp har frågat mig hur mycket av sjukförsäkringen jag anser att företagen ska betala, om jag anser att det finns någon smärigräns för hur mycket man kan lägga på företagen när det gäller medfinansieringen, hur det blir mer jobb, färre sjukskrivna och fler företag med detta förslag samt vilka risker jag ser med detta förslag.

Låt mig inledningsvis påpeka att det från regeringens sida inte finns några planer på att införa en tredje sjuklönevecka. Däremot anser jag att det är angeläget att vid stigande sjukfrånvaro se över alla möjliga åtgärder som kan bidra till att få människor tillbaka i arbete och förhindra att nya sjukfall uppstår. Här menar jag att det är viktigt att kunna diskutera olika aktörers ansvar i sjukskrivningsprocessen, och där är arbetsgivarna en mycket viktig part.

Alla berörda aktörer måste bidra om vi ska lyckas bryta utvecklingen. Arbetsgivarna har en central roll i att både förebygga anställdas sjukfrånvaro och svara för att åtgärder vidtas som behövs för en effektiv rehabilitering. Det finns tydliga belägg för att arbetsplatsen måste vara involverad för att en medarbetare som varit sjukskriven för psykisk ohälsa ska komma tillbaka på ett bra sätt, oavsett orsak till sjukskrivning. Det tycker jag är viktigt att hålla i åtanke.

Med detta sagt vill jag samtidigt lyfta fram att det från årsskiftet finns en ny ersättning till arbetsgivare för höga sjuklönekostnader. Syftet med kompensationen är att minska den börda sjuklönekostnaderna kan utgöra, inte minst för de riktigt små företagen. Genom reformen beräknas ersättning bli aktuell för dessa företag redan efter att arbetsgivaren har utbetalat sjuklön för två dagar per anställd och år.

Företagens börda har således minskat, om än i en annan form än genom att ta bort den andra sjuklöneveckan.

Anf. 25 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

När en minister uttalar sig i medierna skickas signaler ut i samhället. Socialförsäkringsministern har sagt både i *Ekot* och i *Agenda* att det inte är omöjligt att företag ska få betala den tredje sjuklöneveckan. Det har väckt stor oro. Jag har träffat en företagare som har sagt att han hade tänkt att anställa en person till men att han nu inte visste riktigt eftersom regeringen lovat en sak och sedan blev det något annat.

Med tanke på de vallöften som regeringen redan har hanterat på annat sätt förstår man att en oro uppstår. I *Ekots* lördagsintervju den 28 mars sa socialförsäkringsministern att hon övervägde att företagen och arbetsgivarna ska ta ett större ansvar för sjukskrivningar med en ytterligare sjuklönevecka. I *Agenda* den 24 maj sa socialförsäkringsministern att det i stället kunde bli tal om en tredje sjuklönevecka som företagen får betala. Det kom en dementi den 27 maj från närings- och innovationsminister Mikael Damberg, men då var skadan redan skedd.

Företagen reagerar direkt. I Alliansens budget, som nu gäller, finns lättnader för de mindre företagen avseende sjuklönekostnad med hjälp av ett högkostnadsskydd, vilket välkomnas i samhället och hos företagen. Men när det kommer sådana signaler återkommer oron, och företagen stannar upp inför tanken att anställa – framför allt personer med en sjukdomshistoria bakom sig.

Det är ungefär samma diskussion som i den föregående interpellationsdebatten om personer i aktivitetsersättning och inlåsnings effekter. Båda sidor vill att de ska bort. Men om arbetsgivarna inte vågar anställa en person med en sjukdomsbild – som kanske är kroniker – blir steget att komma in på arbetsmarknaden ännu större. Det blir absurt för den företagare som egentligen har behov av att anställa men som inte vågar därför att spelreglerna från regeringens sida är så otydliga. Det är därför jag har ställt denna interpellation med flera frågor till socialförsäkringsministern.

Nu måste företagen utanför detta hus få klart för sig vad som ska gälla framöver. Socialdemokraterna gick till val på att det inte skulle bli ytterligare pålagor för företagen avseende den tredje sjuklöneveckan. Sedan kommer ändå en sådan signal när ministern uttalar sig i medierna. Nu råder stiltje för framför allt de mindre företagen. De är mer sårbara när de anställer någon med en sjukdomsbild som måste vara borta lite nu och då för rehabilitering eller för att få medicinsk behandling.

Mina frågor kvarstår. Jag tycker fortfarande att statsrådets svar var otydligt. Ministern får gärna återkomma med fler svar. Säg tydligt att arbetsgivarna inte ska drabbas. Annars blir det på grund av oron stopp på anställningar i mindre företag.

Anf. 26 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det här svaret är väldigt tydligt. Annika Strandhäll säger ju att regeringen inte har några planer på att införa en tredje vecka som företagen ska betala och att man från och med årsskiftet inför en ny ersättning där arbetsgivaren redan efter två sjukdagar, alltså utbetald sjuklön i två dagar per anställd och år, får ersättning. Jag tycker är det är väldigt tydligt.

Det är en intressant lösning. Även om man tar bort den ena sjuklöneveckan har man en kvar. Det kan fortfarande slå mot människor med sjukdomshistoria genom att företagen är rädda att behöva betala ut ersättning under den tiden. Jag tror att det är viktigt att se till att även människor med sjukdomshistoria kan få anställning.

Samtidigt måste vi lägga ett ansvar på arbetsgivarna. Mycket av de sjukskrivningar vi ser i dag, inte minst de psykiska diagnoserna som ökar, har sin direkta grund i dålig arbetsmiljö. Det är stress och press. Det är fysisk belastning helt i strid med arbetsmiljölagarna, psykisk stress och

press och nedskärningar som innebär att kvarvarande personal får en mycket tyngre börda. Här ligger ett ansvar på arbetsgivarna.

Nu satsar regeringen på Arbetsmiljöverket och arbetsmiljöarbetet. Jag tror att det är viktigt att göra det. Det innebär ju att man i slutändan lägger ett större ansvar på arbetsgivarna att följa gällande lagar och regler. Jag tror att arbetsgivarna i längden vinner på det. De vinner ju inte på att arbetskraften slås ut. Det medför en inkörningssträcka att ta in ny personal, och det är väldigt dålig politik att slita ut trotjänarna.

Det är det här man har kunnat se i offentlig sektor när vi tidigare har haft mycket sjukskrivningar: Det är framför allt kvinnor i offentlig sektor som har stått för sjukskrivningarna. De blir inte sjukskrivna från dag ett, utan det kan ta flera decennier. De har arbetat hårt, och till slut orkar de inte längre. I detta finns ofta nedskärningar – de får göra kamraternas jobb; de får en tyngre börda och såklart också en osäkerhet i och med osäkra anställningar.

Vi kan också se att det har blivit mindre personal i offentlig sektor de senaste åren. Jag är rädd att det bidrar till ökade sjukskrivningar, så här gäller det att välfärden har tillräckliga resurser och tillräckligt mycket personal. Men det ligger ett ansvar på alla arbetsgivare, och vi har kunnat se att det är mycket arbetssjukdomar och mycket olyckor. Där har arbetsgivarna ett viktigt ansvar.

I den ofta återkommande debatten om tidigare förtidspensioneringar har man kunnat se att det egentligen inte var fler som blev förtidspensionärer eller som var sjuka. Däremot var man sjuk under längre tid och hamnade i förtidspension. En del av detta, eller den största delen av detta, berodde på att arbetsgivaren inte tog sitt ansvar.

Arbetsgivaren har ju ett rehabiliteringsansvar när någon på arbetsplatsen har blivit sjukskriven. Man ska anpassa arbetsplatsen och försöka få tillbaka personen. Gör man ett aktivt arbete där är chansen stor att man både förebygger utslagning och får tillbaka dem som redan har slagits ut. Arbetsgivaren har alltså ett väldigt viktigt ansvar i detta.

Anf. 27 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Jag tror att det är oerhört viktigt att påpeka att vad som har skett under den här våren, eller faktiskt ända sedan jag tillträdde i höstas, är att vi har försökt att väldigt tydligt sätta ljuset på den situation som vi har i Sverige med generellt sett ökande sjuktal ute på våra arbetsplatser. Vi har en väldigt oroande prognos framåt, en prognos som innebär att alla kommer att behöva dra sitt strå till stacken för att få ned de ökande sjuktalen.

Med det sagt vill jag vara oerhört tydlig: Åtgärden en tredje sjuklönevecka har jag, åtminstone inte i *Agenda*-intervjun, tagit i min mun. Däremot var det så att Anna Hedenmo som intervjuade mig frågade om det skulle kunna bli en tredje sjuklönevecka. Jag svarade så här: Jag utesluter inget.

Jag kan förstå att jag kanske skulle ha formulerat mig ännu tydligare i mitt svar till henne. Men när man sitter i dialog med arbetsmarknadens parter om hur vi gemensamt ska kunna ta ansvar för de ökade sjukskrivningarna känns det märkligt att samtidigt sitta i *Agenda* och tala om för dem vad man ska eller inte ska göra. Men jag är olycklig över de konsekvenser som den uppfattade otydligheten möjligtvis kan ha fått. Jag

har också fört samtal med såväl Svenskt Näringsliv som Almega och Vårdföretagarna om detta.

Däremot är det, precis som Hillevi Larsson säger, rimligt att även arbetsgivare har ett visst kostnadsansvar för ohälsan eller sjukskrivningarna på den arbetsplats man är ansvarig för. Det ska finnas drivkrafter att arbeta med de anställdas arbetsmiljö och hälsa. Men det måste naturligtvis vägas mot ens benägenhet att anställa generellt sett och även att anställa personer med olika typer av ohälsa eller funktionshinder.

Den nya ersättningen för höga sjuklönekostnader tycker jag är väldigt bra. Den genomförde vi redan från årsskiftet. Den riktar sig främst till just de små och medelstora företagen och fungerar de facto effektivare för dem än en andra sjuklönevecka hade gjort genom att den lättar på kostnadsansvaret för de små företagen redan under första veckan.

Det här kommer vi naturligtvis att få utvärdera efter en viss tid för att titta på vilken effekt det har haft, hur man uppfattar det och hur det har påverkat såväl benägenheten att anställa som insikten att man måste jobba förebyggande med ohälsan.

Men jag tycker också att det är väldigt viktigt, det som Hillevi Larsson säger om hur ohälsan i Sverige ser ut i dag och inom vilka sektorer vi främst ser den. Vi kan konstatera att kombinationen av ett alldeles för stort ansvar för barn, hem och familj kopplat till arbetsplatser som innebär stor såväl fysisk som psykosocial belastning leder till att människor blir sjuka. Så kan vi inte ha det. Man ska inte behöva bli sjuk på grund av sitt arbete. Om man blir sjuk ska man snabbt få hjälp att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Men vi måste också börja prata om hur vi kan skruva i de olika delarna när det gäller arbetsmiljön på de här arbetsplatserna såväl som det ojämsställda ansvaret för barn, hem och familj för att få en situation som är hållbar även för kvinnor.

Anf. 28 LOTTA FINSTORP (M):

Fru talman! Då anser jag att vi här i kammaren och alla som tittar på den här sändningen nu vet att den tredje sjuklöneveckan för företagen inte kommer att genomföras. Ministern kommer inte heller att föreslå det.

Jag tror att det är många som har väntat på att få det ytterligare förtydligt. Svenskt Näringsliv, Småföretagarnas Riksförbund med flera gick ju ut och var väldigt upprörda över detta. Kommentarererna som man fick från företag var: ”Nej, nu är det ytterligare ett vallöfte som har brutits!” Men detta vallöfte håller ni alltså fast vid. Det känns väldigt bra.

Det som Sverige behöver är att man skapar incitament för företagen att anställa fler. Det gäller att skapa drivkrafter för att just de människor som står längst från arbetsmarknaden ska komma in, framför allt utifrån det mål som regeringen har om att ha EU:s lägsta arbetslöshet 2020. Då gäller det att i stället hitta bejakande åtgärder som gör att företagen vågar anställa fler, att fler företag startas och att de vågar anställa sin första arbetstagare.

Arbetsmiljöarbetet är oerhört viktigt, och de allra flesta företag och även kommuner och landsting har det högt upp på dagordningen. Sedan lyckas man mer eller mindre bra.

Sedan finns det naturligtvis avarter, men vi måste ändå utgå från att de allra flesta försöker göra vad de kan för att behålla sina anställda friska på

arbetsplatsen. Det är de redskap man har i ett företag: anställda som mår bra.

Det finns mycket i detta. Fler ska kunna bli anställda, och arbetslösheten ska minska. Då är det förvånande att man gör som nu. Vi kan ta sociala avgifter för unga som en del som kommer att göra att man till stor del hindrar utvecklingen för unga när det gäller att komma in på arbetsmarknaden. Det finns åtskilliga rapporter som visar på det.

Sverige saknar nu en jobbpolitik som gör att det blir fler jobb. När det då kommer en sådan här plump i protokollet om att det ska bli dyrare att anställa blir det vips ett signalsystem som gör att det hela stannar upp. Utifrån den debatt vi hade tidigare om aktivitetsersättning blir det exakt så som man inte vill, nämligen att dessa människor hamnar utanför och ännu längre från att få ett arbete.

Jag tackar för debatten. Jag är tacksam för att vi har fått ett tydligt och klart svar att det inte kommer att bli en tredje sjuklönevecka för företagen.

Anf. 29 HILLEVI LARSSON (S):

Fru talman! Det är naturligtvis viktigt att människor med en sjukdomshistoria och med funktionsnedsättningar också ska ha en chans på arbetsmarknaden. Företagen ska egentligen inte ha några skäl för att tacka nej till att anställa dem.

Men då talar vi om steget före anställning. Ett företag kan såklart inte ta ansvar för vad som har hänt med en människa innan han eller hon blir anställd. När man hamnar på arbetsplatsen har företagen däremot ett stort ansvar. Det är viktigt att vi ser till att de tar det, för nu ökar sjukskrivningarna ordentligt. Det är inte bara de medelålders och äldre kvinnorna som vi har sett tidigare, som har blivit utslitna i offentlig sektor. De har slitits ned under decennier, och till slut orkar de inte mer. Den vanligaste kategorin nu är i stället unga kvinnor i 30-årsåldern som får en psykisk diagnos.

Det visar att någonting är väldigt fel i arbetslivet och även i samhället i stort. Precis som Annika Strandhäll framhöll finns inte bara arbetslivet, utan även den privata delen med hem och familjeliv. Bland de unga kvinnor som nu blir sjukskrivna är det vanligaste att de inte har någon tidigare diagnos. De har aldrig varit sjukskrivna tidigare i sitt liv, utan de har uppfattat sig själva som kärnfriska. Det är ofta ambitiösa kvinnor som har arbetat hårt. Till slut går det inte längre, och då har de ändå kanske inte arbetat i så många år.

Detta visar att någonting är väldigt fel i arbetslivet i dag. Arbetsgivaren har ett stort ansvar, framför allt för att förebygga ohälsan, men även ett rehabiliterande ansvar. Dessa kvinnor ska inte bara behandlas som slit- och-släng, utan de måste få en chans att komma tillbaka.

Anf. 30 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S):

Fru talman! Man kan säga så här: Det finns naturligtvis bra och dåliga arbetsgivare såväl i offentlig som i privat sektor. Dock tror jag – och det är verkligen min bild – att vi alltmer ser ett arbetsliv i Sverige där allt fler företag inser att det är i kompetensen hos de anställda som företagets kapital sitter. Man tycker också att det är viktigt att investera i det och värna det. Det är dyrt, inte minst för små företagare, om en medarbetare blir sjukskriven. Det tror jag är en viktig drivkraft.

Samtidigt vet vi att allt fler, inte minst unga, välutbildade människor, när de söker ett jobb sätter högt på sin agenda en sjyst arbetsgivare som gärna får vara engagerad i samhällsfrågor, som tror på ett jämställt arbetsliv och som vill leverera en sjyst arbetsmiljö som gör att man kan kombinera barn och familjeliv med arbete. Det tycker jag är en sund riktning, som vi nu ser att delar av arbetslivet nu går i. Det är mycket av det här jag uppfattar när jag för samtal med arbetsmarknadens parter och arbetsgivare nu. Man ser detta, och man ser att det är viktigt.

Hur kan vi i så fall förstärka de sjysta och bra arbetsgivarna och lyfta fram de goda exemplen men också skapa stimulanser som gör att arbetsgivare som inte är riktigt så långt fram ännu kan få stöd och hjälp att bli ännu bättre? Det gäller såväl i offentlig som i privat sektor, skulle jag vilja säga.

Jag hoppas att jag har varit tydlig. En tredje sjuklönevecka är inget begrepp som jag har lyft fram, utan det har kommit från andra håll. Vi vill se en mobilisering från samhället där arbetsgivare, fack och myndigheter tar tag i ohälsan i samhället och ute på våra arbetsplatser. Vi ska se till att vi skapar hållbara arbetsplatser där människor utvecklas och där företagen känner att de på så sätt får ut det mesta möjliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2014/15:554 om dubbelreglering vid byggnation av cisterner

Anf. 31 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig vad jag gör för att säkerställa att befintliga regelverk gällande byggnation av cisterner inte strider mot varandra och när Boverket kommer att presentera en konkret lösning på problemet.

Ola Johanssons interpellation rör en mycket teknisk fråga. Regeringen delar bedömningen att den snarast behöver finna sin lösning. Det är angeläget att den aktuella branschen och övriga aktörer har tydliga förutsättningar för sina verksamheter. Både denna regering och den tidigare regeringen har varit tydliga med att detta lämpligast kan lösas av de berörda myndigheterna, främst Boverket och Arbetsmiljöverket.

Ola Johansson har lämnat en redogörelse om hur denna situation uppkommit och vad som har utspelats sedan dess. Jag vill göra några förtydliganden. EU-kommissionen har tidigare meddelat att medlemsstaterna bör vidta alla åtgärder som krävs för att se till att eurokoderna används vid beräkningar för byggprodukter som ingår i en bärande konstruktion, och de bör därför hänvisa till eurokoderna i sina nationella bestämmelser om utformning.

Fru talman! Sverige har genom Boverket gjort delar av eurokoderna juridiskt bindande genom att dessa tillsammans med nationella val i föreskriftsserien Europeiska konstruktionsstandarder, EKS, har ersatt Boverkets konstruktionsregler, BKR.

Arbetsmiljöverket och Boverket samarbetar nu i en konstruktiv anda för att lösa de problem som uppstått. Regeringen tror fortsatt att de berörda myndigheterna är bäst lämpade att finna en lösning. Myndigheterna har

presenterat en tydlig och målinriktad tidtabell, där ambitionen är att ta fram förslag till regelförändringar före sommaren. Jag följer myndigheternas arbete noggrant och planerar i nuläget inte att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 32 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar minister Mehmet Kaplan för det positiva svaret. Detta är som sagt en mycket teknisk fråga. Likaväl som vi diskuterar kultur, sociala frågor och kunskapen i samhället kan vi diskutera teknik.

Skälet till att frågan ställs av Centerpartiet är vår oro över svensk industris konkurrenskraft och om jobben. Tekniska vägval och hinder som detta kan vara av stor betydelse. Skälet till att Boverket har valt att införa en ny föreskrift är implementeringen av eurokoder, som ministern nämnde. Eurokoder är ett samlingsnamn för standarder på beräkningsregler för dimensionering av så kallade bärverk i byggkonstruktioner. Det gäller alltså inte konstruktionen som sådan, utan de ingående delarna i byggnadsverket.

Att eurokoder implementeras i snabb takt är något positivt. Bygg- och anläggningsbranschen i vårt land har av tradition varit nationellt orienterad med stora aktörer. Eurokoderna öppnar dock för en mer internationaliserad och global marknad, vilket ger en positiv effekt på konkurrensen och på priserna, inte minst i bostadsbyggandet.

Vi har alla ett intresse av att sänka kostnaderna för byggindustrin. Och jag tror att vi delar uppfattningen att europeiska standarder kan öka konkurrensen och underlätta för byggföretag från resten av Europa att etablera sig i Sverige och, självklart, vice versa. Svenska byggföretag hävdar sig väl med passivhus, träbyggnad, stål och glas.

Men att Boverket nu har genomfört eurokoderna som tvingande krav har gjort att inga cisterner längre kan byggas på svensk mark utan måste transporteras hit efter att ha byggts efter ett fungerande regelverk i något annat land. Svenska skogs-, process- och energiföretag står inför problem då de inte kan planera eller genomföra investeringar på grund av osäkerheten om var, när och hur vätskor ska kunna lagras. De cisterner som redan har byggts men inte har tagits i bruk ännu riskerar att stå som oanvända monument. Myndighetens ovilja att se problemet och konsekvenserna oroar branschen. Det är anledningen till min fråga.

Den förra regeringen uppmärksammade kritiken och gav myndigheten i uppdrag att arbeta fram en lösning. Det är måhända den som ministern nu aviserar i sitt svar. Men det har tagit tid, och inget har hörts på över ett år. Att ministern här lovar att det löser sig och att en lösning presenteras före sommaren är bra, men beroende på hur lösningen utformas kan vi kanske inte förrän om två eller tre år ha föreskrifter på plats som gör det möjligt att bygga cisterner i Sverige. Då måste vägen dit vara synnerligen konstruktiv.

Mehmet Kaplan har en stor tilltro till sina myndigheter. Det ska man kanske ha som minister. Men här har det visat sig att en av dessa inte har tagit till sig av den massiva kritiken från både industrin och andra myndigheter. Min följdfråga blir därför: Vad är det som pekar på att tidtabellen – klart före sommaren – håller, då det nu är knappt två veckor kvar till midsommar? Eller är det nästa sommar som åsyftas? När tror

ministern att det kan vara möjligt att bygga cisterner på grundval av dessa nya föreskrifter?

Anf. 33 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Tack så mycket, Ola Johansson, för uppföljningsfrågorna! Jag kan klargöra det aktuella läget. Det handlar om att ett möte hölls i början av förra månaden, alltså för en månad sedan, mellan företrädare för Boverket och Arbetsmiljöverket. Båda myndigheterna var mycket nöjda med detta möte. Det är en förutsättning för att man ska kunna gå fram i en fråga. Som Ola Johansson sa är det här inte någon ny fråga. Frågan om dubbelreglering när det gäller cisterner lyftes första gången till regeringen i juni 2013. Färgen på den regeringen känner både Ola Johansson och jag väl till.

Det här är alltså en fråga som har legat och grott ett tag. Då är det viktigt att de myndigheter som har expertkunskapen når en samsyn. Det var den samsynen som jag hänvisade till i mitt anförande. En konkret tidtabell togs fram vid mötet. Där angav man att man gemensamt skulle ha klart ett förslag före sommaren. Det var någonting som myndigheterna utlovade. Jag som statsråd har naturligtvis att följa det väldigt noga. Jag välkomnar Ola Johanssons fråga, för den lyfter upp en mycket viktig bit av konkurrenssituationen som faktiskt möjliggör för vårt näringsliv att verka på samma villkor.

Men det är också viktigt att känna till att Boverket väldigt tydligt under förra mandatperioden påpekade att branschens egen standard när det gäller verifiering av stålcisterners bärförmåga inte skulle kunna gå att använda. Den frågan lyftes upp väldigt tydligt. Trots att Boverket tog upp detta gjorde man en utredning för att titta på om branschens egen standard skulle ge tillräckligt hög säkerhet mot brott. Om utredningen hade utfallit positivt hade Boverket enligt egen utsago i ett allmänt råd kunnat ange att även användning av branschens egen standard kunde accepteras som verifiering av bärförmågan. Utredningen visade dock att så inte var fallet för alla tänkbara förhållanden, däribland vind och snölast, som en cistern kan utsättas för, varför något generellt allmänt råd inte kunde utfärdas.

Detta är alltså inte något som man har gjort lättvindigt och som man har tagit på volley, utan här har en utredning gjorts, och man har kommit fram till att de olika standarderna är problematiska. Den ena kan inte rakt av ersätta den andra. Därför har diskussionerna förts mellan branschen, Boverket, Arbetsmiljöverket och den gamla regeringen.

Här försöker vi hitta en väg framåt. Det är inte direkt en politisk stridsfråga, utan det finns en möjlighet att skapa goda förutsättningar för vårt näringsliv att kunna hantera en fråga som har legat alltför länge utan att någon har gjort någonting åt den.

Om den lösning som Arbetsmiljöverket och Boverket skissar på inte visar sig vara möjlig eller om den inte kan accepteras av berörda parter – det finns ju en möjlighet att myndigheterna kommer överens men att de berörda parterna tycker att det här är helt oacceptabelt – finns naturligtvis möjligheten för regeringen att besluta om att särskilt rikta ett uppdrag till myndigheten att skyndsamt lösa frågan. Där är vi inte än, men vi är väldigt nära.

Anf. 34 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för de ytterligare förtydligandena i svaret! Det var överraskande fyllt av sakkunskap, kan jag säga.

Du talar om en konstruktiv anda i ditt svar. Du nämner den konstruktiva andan och att båda parterna, de berörda myndigheterna, var nöjda med mötet. Men man är fortfarande lite nyfiken. Vad består denna nöjdhet av, och vad består denna konstruktiva anda av?

I den retorik som man har tagit del av tidigare tycks Boverket nämligen med stöd av regeringen ganska tydligt hävda att eurokoderna ska vara juridiskt bindande i det här fallet, medan branscherna, skogs-, process- och energiindustrin, menar att koderna i stället borde utgöra en rekommendation så att det samlade regelverket kan fungera som en helhet, speciellt som det här rör bärverk och inte konstruktionen som helhet, som jag nämnde tidigare.

Man kan också fråga sig hur det kommer sig att branschens egna standarder inte går att använda, som hävdas i svaret, när det har gått att bygga cisterner i Sverige under många år tidigare och det dessutom byggs cisterner i resten av vår närmaste omvärld trots att eurokoderna finns och borde vara implementerade där.

Den dubbelreglering som nu råder – det är Arbetsmiljöverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap samt Boverket – omöjliggör i dagsläget byggnation av cisterner på svensk mark. Det ställer till stora svårigheter för svensk industri. Det skapar en osäkerhet kring redan gjorda och planerade investeringar. Det hotar jobb och kunnande inom byggindustrin precis lika mycket som regeringens övriga bygg- och bostadspolitik gör.

Det finns ingenting om att införa obligatoriska eurokoder inom EU. Men jag kan, som sagts tidigare, hålla med om att det är bra med europeiska standarder då de är tillämpliga och kan bidra till att tillgången till exempelvis bostäder ökar genom bättre konkurrens mellan byggföretagen. Men i det här fallet leder det för närvarande till ett byggstopp. Tänk er själva om färdiga bostäder byggda med andra regelverk i vårt närområde skeppades hit på båt och flögs in och sattes på plats med helikopter!

I det här fallet gäller det behållare för drivmedel, kemikalier och oljor. Så länge de här miljöpåverkande och ibland mycket farliga vätskorna används i industrin måste de förvaras säkert och utan risk för läckage och utsläpp till miljön. Eurokoderna föreskriver endast egenkontroll och har inga regler för hur säkerhetstänkandet ska implementeras och tas om hand, så som görs i det nuvarande regelverket.

Låt oss hoppas och tro att ministrernas förhoppningar om en lösning före sommaren håller! Jag tror att det är viktigt att vi diskuterar och ställer frågor om teknik och villkoren för svensk industri och byggbransch. Det är på tiden att berörda myndigheter gör sig av med prestigen. Det är mer än ett år sedan statssekreteraren Perbo beordrade dem att lösa detta. Skälet till att vi nu står här igen är att tiden har gått och ingenting tycks ha hänt. Beroende på vilken sorts lösning vi får se till sommaren kan vi få vänta ytterligare ett par år innan det går att bygga cisterner i Sverige. Under tiden skär utländska företag åt sig av den marknad som ändå finns i landet.

Frågan är hur Mehmet Kaplans utlovade lösning ser ut och vilken sommar cisterner kommer att kunna byggas i Sverige.

Anf. 35 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Tack så mycket, Ola Johansson, för uppföljningsfrågan, även om det i anförandet, naturligtvis helt enligt egen önskan, finns inslag av allmän bostadspolitik. Det förstår jag, eftersom Ola Johansson jobbar även med de frågorna.

Vi kan titta på vad som har hänt tidigare. Det är viktigt att komma ihåg att detta inte är något som – om man ska parafrasera Ola Johansson – damp ned med helikopter i knät på oss i den nya regeringen, utan diskussioner har förts mellan företrädare för branschen, Boverket, Arbetsmiljöverket och den tidigare regeringen. Även Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har, precis som Ola Johansson anförde, utfärdat regler på området. Det är regler som har anslutit sig till Arbetsmiljöverkets regelverk.

Den gamla regeringen följde till en början frågan ”från sidan”, om uttrycket tillåts, och tittade på lite vad som hände mellan de olika aktörerna. Men efterhand blev regeringen involverad i att försöka bidra till en lösning – det var vällovt – och ett möte mellan företrädare för branschen, Boverket, Arbetsmiljöverket och Socialdepartementet, som den tidigare bostadsministern satt i, hölls i april förra året. Det är alltså för drygt ett år sedan.

Man kan titta på vad som hände innan dess och efter dess. Det är relativt rimligt att anta att den här frågan behöver en lösning där alla inblandade parter, däribland de två myndigheterna, hittar en väg framåt. Det handlar ju inte om ja eller nej till cisterner, utan det handlar om att hitta bra vägar framåt för att lösa ett låst läge.

Det möte som jag hänvisar till och som Ola Johansson är naturligt nyfiken på innebär att vi har fått tydliga signaler om att både Boverket och Arbetsmiljöverket hittar en konstruktiv väg framåt. Just i nuläget pågår en diskussion mellan myndigheterna, med ambitionen att göra framsteg i närtid. Det är den information som jag gav i mitt inledningsanförande, och det är den information som jag ger återigen.

Jag måste också upprepa det jag sa tidigare. Om en lösning trots myndigheternas ansträngningar inte visar sig möjlig är det viktigt att veta att vi som regering kan besluta om ett särskilt riktat uppdrag till myndigheterna att skyndsamt lösa frågan. Det är en möjlighet som vi har, och den kan Ola Johansson vara tillfreds med, för jag delar Ola Johanssons farhåga: Eftersom den här frågan inte löstes under förra regeringen och om inte vi löser den skyndsamt skapar den ytterligare problem för en bransch som faktiskt inte är förtjänt av mer problem utan snarare lättnader.

Anf. 36 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack så mycket, ministern, för ytterligare ett svar! Jag tror att det är viktigt att vi genom den här debatten väcker frågan och belyser den på det sätt som vi gör. Jag är tacksam för att frågan har tagits så seriöst.

Centerpartiet prioriterar svensk industris konkurrenskraft och de jobb som följer av de små och medelstora företagens möjligheter att vara underleverantörer, exempelvis till processindustrin och cisternbyggarna. Vi vill också se en bättre konkurrens på byggmarknaden där svenska företag, både små och stora, hävdar sig väl. Därför menar jag att byggbranschens villkor som helhet är viktiga att belysa.

Detta är en del av helheten som är nog så viktig. Eurokoder är bra. De stärker och ökar möjligheten till konkurrens, men de ska användas på rätt sätt.

Alla ska bidra till att hitta en väg framåt.

Jag kan förstå att vi i ministerns svar inte har fått någon lösning som beskriver exakt hur vägen framåt ser ut, vilket hade varit märkligt. Men beroende på vad den är kanske vi ändå måste räkna med att det tar två till tre år, även om vägen framåt är i konstruktiv anda och man fortsatt är nöjd med sina möten mellan de båda myndigheterna. Det kan alltså ta två till tre år innan föreskrifter finns på plats.

Finns det en farhåga från ministerns sida att de övriga parterna inte är nöjda med beskedet finns det verkligen behov av att regeringen agerar – jag gläder mig åt att ministern aviserar det. Men är det någon form av övergångsregler som vi talar om? Övergångsregler skulle i så fall kunna innebära, vilket branschen har föreslagit, att eurokoderna är att betrakta som rekommendationer och att de nuvarande reglerna får gälla tills vidare, vilket branschen också har föreslagit.

Anf. 37 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Tack, Ola Johansson, för att du tar upp en viktig och angelägen fråga för branschen!

Branschen är naturligtvis angelägen om en snabb lösning och har varit mycket tydlig med vilka ingångar som de har. Genom skrivelser, mejl och telefonsamtal, där den senaste skrivelsen kom i slutet av april månad, har de framfört sina synpunkter. Det är också därför vi tycker att frågan är oerhört viktig att hantera på ett skyndsamt sätt. Därför är det också bra att det finns en riksdagsledamot som lyfter upp frågan, så att vi har möjlighet att föra fram hur positionerna ser ut.

Hittills har jag inte sett att myndigheterna drar ut på detta. De framför hur de har jobbat, och vi har lyssnat på dem. Den senaste uppdatering som jag har fått innebär att detta går så snabbt som det kan gå.

Det finns en viktig bit som också den gamla regeringen hade. Efter det att myndigheterna har kommit fram till en gemensam lösning som kan accepteras av branschen kommer ett arbete att börja med att förankra myndigheternas förslag till lösning. Det är något som måste göras oavsett vilken färg det är på regeringen. Det kommer att ta en tid att göra det, men vi kommer att skynda på det, för vi tycker att det är en oerhört väsentlig del för att konkurrenskraften och möjligheterna att utföra verksamhet i Sverige för svenska företagare fortsatt ska kunna vara höga och oinskränkta.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2014/15:566 om en ohållbar bostads-situation

Anf. 38 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Markus Wiechel har frågat mig om jag kan bekräfta att mottagandet av migranter också är ett stort skäl till den rådande

bostadsbristen och hur jag i så fall avser att åtgärda detta och skapa en hållbar bostadspolitik.

Kriget i Syrien är en av världens största flyktingkatastrofer i modern tid, där drygt 220 000 människor har dött och mer än halva den syriska befolkningen har fördrivits sedan konflikten inleddes i mars 2011. En liten del av dessa flyktingar har sökt sig till Sverige. Den pågående konflikten, med å ena sidan en regering och dess ledare och å andra sidan en terrorsekt, gör att syrier efter individuell prövning regelmässigt beviljas uppehållstillstånd i vårt land. Det är en delförklaring till den ökning av befolkningen som skett under de senaste åren.

Förändringar i befolkningens storlek är en av de faktorer som styr bostadsefterfrågan. Det gäller när befolkningen ökar i våra storstäder till följd av en ökad urbanisering, och det gäller också när befolkningen ökar av andra orsaker.

Samtidigt ser vi att byggandet under många år har legat alldeles för lågt, vilket har skapat en stor bostadsbrist i många delar av landet. Nu ser vi att byggandet ökar igen. I år påbörjas byggandet av ca 47 500 nya bostäder, enligt Boverkets senaste prognos. Det är fler nya bostäder än något år sedan 1992. Behovet av fler bostäder är dock fortsatt stort, och regeringen har därför aviserat ett bostadspolitiskt paket med bland annat ett investeringsstöd till hyresrätter som kan efterfrågas av människor med vanliga inkomster.

Regeringen fortsätter att förbättra förutsättningarna för bostadsbyggandet genom att förtydliga spelregler och förkorta beslutsprocesser. Under året förväntas utredningsförslag som behandlar stärkt regional styrning av bostadsbyggandet, förbättrad konkurrens och ett ökat utbud av byggklar mark. Sammantaget bidrar detta till att nå regeringens mål om minst 250 000 nya bostäder fram till 2020.

Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD):

Fru talman! Jag tackar bostadsministern för svaret. Jag noterar att han i sitt svar har valt att bekräfta det uppenbara, nämligen att den enorma tillströmningen av människor till Sverige påverkar behovet av nya bostäder avsevärt. Problemet är dock att ministern varken säger det rakt ut eller verkar bry sig om det faktum att detta är ett mycket stort problem. Han lindar in det uppenbara svaret för att undvika att säga något som inte kan anses vara tillräckligt politiskt korrekt. Jag kan tycka att det är tråkigt med tanke på ministerns ansvar.

Det råder inget tvivel om att detta är ett av de främsta områdena att arbeta med för att nå en hållbar bostadspolitik på sikt och för att nå en lösning på bostadsfrågan. Det är nämligen djupt problematiskt när den extrema invandringen gör att samhället behöver sådana förändringar som vi nu står inför. Faktum är att bostadsbristen drabbar närapå varje samhällsområde på sikt.

Människor väljer i många fall till exempel arbete och utbildning efter hur bostadssituationen ser ut. Dessvärre finns det de som får säga nej till sitt drömjobb eller sin drömutbildning på grund av att de inte har kunnat hitta en bostad.

Är det nya miljonprogram som vi vill ha? Nej, det är många som inte vill ha det. Kanske vill de inte det för att det inte är så populärt med tanke på att många vet hur det kan sluta. Likväl är det dit vi är på väg om

invandringen inte synkroniseras med samhällets övriga utveckling och förutsättningar.

Även flyktingar som kommer till Sverige har ifrågasatt dagens politik. De undrar hur man kan fortsätta med detta mottagande när landet varken kan erbjuda sysselsättning eller bostad. Det är en relevant fråga, inte minst då bostaden trots allt är det som vi kallar hem. Bostaden är en central del av vår identitet och en mycket viktig plats i våra liv.

Fru talman! Jag borde kunna räkna med att ministern agerar för att ändra politiken på detta område. Det borde ligga i hans intresse. Jag borde kunna räkna med att han talar med sina kollegor om vilken enorm press mottagandet sätter på bostadsmarknaden och vilka konsekvenser mottagandet i dag får för hela det svenska samhället. Problemet är dock att jag vet bättre än så. Jag vet att ministern i stället väljer att fokusera på det som han inledde sitt interpellationssvar med.

Det stämmer att människor flyr från konflikter. Det sker fruktansvärda flyktingkatastrofer runt om i världen, och självklart ska vi hjälpa dessa människor. Men vi hjälper dem inte bäst här i Sverige. På sikt förbättrar vi inte heller människors möjligheter genom att välkomna människor till en tillvaro i segregation och utanförskap. Hjälpen ska riktas dit där den gör mest nytta. Under tiden kan vi fokusera på en hållbar utveckling av vårt eget land, så att vårt välstånd också kan sprida sig till andra delar av världen där vi kan hjälpa till med att förhindra framtida konflikter och förebygga de problem som vi ser i dag.

I stället för att hela tiden försöka trixa samt försvara och upprätthålla en uppenbart ohållbar bostadspolitik hoppas jag att ministern kan svara mig hur han hade tänkt att lösa detta.

Fru talman! Vem är det som ska betala för dessa hem, och hur ska byggbranschen hinna med att bygga dessa hem?

Anf. 40 LARS ERIKSSON (S):

Fru talman! Detta måste vara en av de märkligare angreppspunkterna i den här kammaren när det gäller situationen på svensk bostadsmarknad.

Regeringspartierna och allianspartierna må tvista i denna kammare om hur man ska få fart på bostadsbyggandet och vad som är skälet till att vi har bostadsbrist i Sverige. Men inga av dessa partier skulle ange att skälet till att vi har en bostadsbrist är invandringen till Sverige.

Fru talman! Jag tycker att det var ett angrepp som var på den lägsta nivå som jag har hört uttalas i denna kammare. Jag har svårt att hantera denna argumentation, och jag tycker den är hemsk.

Över hälften av landets kommuner anger att de har bostadsbrist. Jag har mycket svårt att säga att alla dessa kommuner har bostadsbrist på grund av att vi har invandring till Sverige. Bostadsbristen i Sverige finns av många olika skäl.

Som ministern mycket riktigt har redovisat här har regeringen lagt fram en rad olika förslag för att komma till rätta med bostadsbristen. Allianspartierna lade också fram förslag för att komma till rätta med bostadsbristen. Jag tycker att vi har skött denna diskussion på ett bra sätt. Men detta gör mig mycket förvånad.

Jag undrar vilken evidens som Markus Wiechel lutar sig mot när han säger att det är invandringen i Sverige som är skälet till att vi har en stor

bostadsbrist. Jag har försökt söka efter detta men inte kunnat se vad detta skulle komma från.

Det finns framför allt ett mycket enkelt skäl till bostadsbristen i Sverige, nämligen att det byggs för lite bostäder. Ett ökat bostadsbyggande är den enda nyckeln till att komma till rätta med bostadsbristen. Det är också därför som regeringen lägger ned mycket stor kraft på att ta fram stimulanser, föreslå regelförenklingar och vidta en rad olika åtgärder för att komma till rätta med detta. Det är rätt väg att gå.

Att säga att Sverige inte ska ta emot människor som flyr för sina liv för att det skulle påverka bostadssituationen i Sverige är ett helt orimligt angreppssätt i denna debatt.

Fru talman! Jag tycker att ministern i sitt svar har redovisat en fullt rimlig politik för att kunna ta första steget för att komma till rätta med detta. Men att i denna riksdag säga att vi har bostadsbrist i det här landet för att vi har tagit emot människor som har flytt för sina liv hit tycker jag är ett angrepp som är på den lägsta nivå som jag har hört framföras här.

Anf. 41 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Jag tackar Lars Eriksson för hans anförande.

Markus Wiechel framför en ståndpunkt som egentligen inte överraskar mig. Själva grunden och kopplingen till bostadspolitiken och den detaljerade redogörelse som han gjorde här är kanske lite mer överraskande.

Såsom Lars Eriksson också framförde skulle man med den retorik och den teori som Markus Wiechel framför i princip kunna så att säga leta efter invandring och flyktingar under varje samhällsutmaning. Om den typen av ingångar vet vi på vilket sätt den gynnar bostadsbyggandet eller ej.

Som bostads- och stadsutvecklingsminister är mitt uppdrag att jobba med regelförenklingar och att jobba med klara incitament, så att kommunerna har möjlighet att jobba med sitt bostadsförsörjningsansvar, och att se till att det finns investeringsstöd för den största satsningen under de senaste åren på att faktiskt få till små, klimatsmarta och billiga hyresrätter för framför allt unga och studenter, där det finns en efterfrågan som inte möts upp. Det är någonting som vi jobbar vidare med, och det kommer vi att fortsätta att jobba vidare med.

Anf. 42 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Vi har alltid haft invandring och kommer alltid att ha det. Det tycker även Sverigedemokraterna att vi ska ha. Det är uppenbart att den extrema politiken på migrationsområdet påverkar bostadsbyggandet. Jag har aldrig sagt att det är det enda skälet till att vi har en bostadsbrist i Sverige.

Regeringen har lovat att bygga 250 000 nya bostäder till 2020. Men även om regeringen för en gångs skull skulle hålla sitt löfte och bygga dessa bostäder räcker det faktiskt inte. Allmännyttans organisation Sabo uppger att behovet är 426 000 nya bostäder under samma period, och Boverket pekar i sin prognos på att det inom de närmaste elva åren skulle behövas nära 600 000 nya bostäder i hela landet – främst i och omkring våra storstäder. 600 000 bostäder är mer än hela Stockholm.

Flera har skämtat om den moderate riksdagsmannen Fredrik Schultes förslag i fredags om att göra det mer förmånligt att bygga om garage till

flyktingboenden. För att vara någorlunda seriös är det dock inte konstigt att moderater, som i likhet med regeringen inte vill tumma på migrationspolitiken, kommer med lite tokiga idéer. Att bygga tillfälliga modulhus, som bostadsministern har föreslagit, är nämligen inte särskilt långt därifrån. Det bör också förpassas till samlingen tokiga förslag.

I nuläget kommer motsvarande ett helt Linköping till Sverige varje år. Det säger sig självt att man inte kan vänta sig att plötsliga panikåtgärder ska lösa akuta problem – panikåtgärder brukar inte sluta särskilt bra, inte heller när det handlar om stapelbara småhus. Det är bostäder som ändå kommer att kosta runt 20 000 kronor per kvadratmeter och som måste bytas ut inom ett fåtal år, då de knappast kan ses som särskilt permanenta.

Vad innebär då denna lösning i ekonomiska termer? Att bygga modulhus för 1 000 personer skulle uppskattningsvis kosta runt 600 miljoner kronor. Skulle samtliga som fått uppehållstillstånd – notera att det då gäller permanenta uppehållstillstånd – få en sådan bostad skulle notan för nya investeringar landa på hela 50 miljarder kronor. Ska vi vara sjysta kan vi säga att hälften av dem som har fått uppehållstillstånd får en bostad; då skulle notan ”bara” landa på 25 miljarder kronor.

Om vi går vidare och tittar på hyran för dessa bostäder ser vi också skrämmande höga siffror. Det talas om hyror på minst 300 kronor per kvadratmeter, så en 70 kvadratmeter stor lägenhet skulle kunna kosta runt 20 000 kronor i månadshyra.

Herr talman! Mehmet Kaplan kanske kan svara på var vi ska hitta dessa pengar. Vem ska betala för detta? Är en sådan satsning verkligen värd att göra för bostäder som knappast kan ses som permanenta? Nej, det är ingen passande lösning, herr talman, men jag inväntar med glädje svar från ministern.

Anf. 43 LARS ERIKSSON (S):

Herr talman! Oavsett vilken debatt vi tar del av i kammaren där representanter för Sverigedemokraterna deltar finns det bara en lösning på alla problem, nämligen att de inte ska komma hit och att de ska bort härifrån. Man pratar då om dem som flyr hit för sina liv, och det är enligt min uppfattning ett helt orimligt ställningstagande.

Sverigedemokraterna och Markus Wiechel avvisar i den ställda interpellationen både Alliansens bostadspolitik och regeringspartiernas bostadspolitik. Man säger att det egentligen bara finns en lösning på detta, och det är att vi ska få bort det som beskrivs som massinvandringen till Sverige. Det är ett fullständigt överkligt ställningstagande, enligt min uppfattning.

Jag roade mig med att titta på en förteckning som Sveriges Television redovisade inför valet och som visar hur mottagandet i kommunerna i Sverige ser ut. Vi kan ta två exempel: Österåker tar emot lite drygt 5 invandrare per 1 000 invånare, och Södertälje tar emot 77 per 1 000 invånare. Det är klart att fördelningen mellan landets kommuner är en del av svaret på frågan varför vi har en extrem bostadsbrist på några håll och inte på andra.

Detta är en fråga där statsministern, ihop med Tysklands förbundskansler, jobbar för en bättre fördelning mellan Europas nationer, och vi vill ju se en bättre fördelning även inom landet.

Anf. 44 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Lars Eriksson för hans inlägg.

Markus Wiechel ställer några följdfrågor. En sak blir dock väldigt uppenbar, och det är hur bostadspolitik har debatterats i riksdagens kammare genom åren. Om Markus Wiechel slår upp ett protokoll från 1965, närmare bestämt protokollet från den 7 april, ser han att det då debatterades bostadspolitik i den dåvarande riksdagen.

Den riksdagen, som inte innehöll vare sig Miljöpartiet eller Sverigedemokraterna, biföll ett regeringsförslag om nybyggnad av 100 000 lägenheter varje år under tio års tid. Det är det Markus Wiechel kallar miljonprogrammet. Miljonprogrammet beslutade man om under en tid då det inte fanns särskilt mycket invandring av det slag Markus Wiechel varnar för eller upplyser om, beroende på vilken synvinkel man har. Det genomfördes dock under en tid då det rådde stor bostadsbrist.

Bostadsbrist kan råda på grund av många olika skäl, och i mitt huvudanförande var jag mycket tydlig med att det naturligtvis kommer att ha betydelse för behovet av bostäder när vi har en nettoinvandring till landet. Men att helt och hållet fokusera på denna fråga – nästan nitiskt, men även i viss mån på ett sätt som gör att man bortser från alla andra bitar som har med bostadspolitik att göra – låter sig endast göras om man verkligen har ett väldigt enkelspårigt sätt att se på bostadspolitik.

Om man tittar tillbaka till den 7 april 1965, alltså nästan på dagen 50 år sedan, ser man alltså att bostadspolitik debatterades även då. Jag är glad att man i alla fall då lyckades höja blicken och se de behov som fanns. Det handlar om att se till människan och de behov som finns av att ha ett tryggt boende – oavsett vem som behöver bostäderna. Det gagnar näringslivet, och det gagnar unga, studenter och nyanlända – människor som på grund av olika saker väljer att bosätta sig på just den orten.

Vi ska vara glada att Stockholm, Göteborg och Malmö växer. Det gäller även många andra kommuner och orter, som Lars Eriksson framförde; över hälften av landets kommuner rapporterar bostadsbrist. Det är någonting positivt för vårt land att dessa orter växer. Man kan inte bortse från att ett bostadsbehov kommer att uppstå, vare sig man gör en sådan instruktion som Sverigedemokraterna har i sitt partiprogram eller ser till behovet att uppfylla den efterfrågan som finns.

Det handlar om att kunna skapa en bra grogrund för näringsliv, för samhällsutveckling och för att Sverige fortsatt ska kunna vara en framgångsrik nation på många olika områden. Däribland ligger en av mina andra portföljer, nämligen it-området. Det är någonting vi har framför ögonen, och den bilden delar vi inom regeringen. Vi må ha lite olika vägar fram utifrån bostadspolitiskt program, men vi har samma vision om att Sverige ska ha en framgångsrik strategi när det gäller att försöka hitta lösningar på stora utmaningar.

Bostadspolitiken har under många år varit en stor utmaning, och den utmaningen har jag åtagit mig att ro i hamn. Därför har vi ett mål om att minst 250 000 bostäder ska byggas fram till 2020.

Anf. 45 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! Vi avvisar ingen bostadspolitik, Lars Eriksson, men vi är måna om att synkronisera bostadspolitiken – och all annan politik – med

de förutsättningar vi har i Sverige. Då kan vi inkludera att vi ska synkronisera invandringen till Sverige med de förutsättningar vi har.

Det är uppenbart att även om ministern vill bygga mer räcker det inte, och även om det skulle räcka saknas pengarna i dag. Detta resulterar i nedskärningar i välfärden, och det kanske kan resultera i kraftiga skattehöjningar, vilket regeringen förvisso är rätt bra på.

Utöver faktumet att EBO-lagstiftningen – som innebär att nyanlända fritt får välja var de ska bo – orsakar förvärrad trångboddhet, segregation och utanförskap, kommer bostadsbristen att leda till drastiska åtgärder från våra kommuner, då staten tvingar dessa att förhålla sig till Europas mest extrema migrationslagstiftning. Det är dessutom en lagstiftning som av utländska representanter inte alltför sällan ses som smått galen.

Det finns ett flertal exempel runt om i landet på sådant som med all sannolikhet kommer att förvärpa motsättningarna, då totalt orimliga och felaktiga beslut tas för att glädja dem som så högljutt hyllar den nuvarande massinvandringen. Jag talar bland annat om de fall då invandrare får förtur till bostäder som befintliga invånare har köat för. Människor som gjort rätt för sig i hela sitt liv sorteras bort och nedprioriteras. I flera extrema fall har hyresgäster till och med kastats ut från sina hem för att ge plats till asylsökande. I samband med detta skryter lokala politiker om hur de tar emot flyktingar.

Herr talman! Detta är förskräckligt och en skam. Jag hoppas att ministern, om han nu försvarar den orimligt öppna migrationslagstiftningen som påverkar denna situation, kan försvara också detta agerande.

Anf. 46 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Själva grunden för att vi diskuterar bostadspolitik är i normala fall väldigt tydlig för alla inblandade parter.

Jag tog upp en debatt som var för 50 år sedan i riksdagens kammare, och den valde Markus Wiechel att inte beröra med ett enda ord. Det visar väldigt tydligt vad Markus Wiechel tycker om det som har hänt i historien inom bostadspolitiken.

Bostadspolitik, när den debatteras, kan mycket enkelt leda till att man sätter grupper mot varandra. Vi skulle i så fall kunna diskutera ett födelseöverskott och säga att det föds för många barn i vårt land och att vi därför måste hitta ett sätt att hantera en bostadsbrist.

Markus Wiechel väljer att inte beröra en 50 år gammal debatt som handlade om en enorm bostadsbrist, 1965. Om Markus Wiechel kan läsa historieböckerna kan han naturligtvis få fram hur stor andel som kommit till Sverige under dessa år.

Det här är något som är genomgående för den debatteknik och framföringsmodell som Markus Wiechel visat prov på under den här interpellationsdebatten. Jag tycker att det är väldigt tydligt att när man väljer att sätta grupper mot varandra kan man välja att göra det utifrån en idé om vilka grupper som ska sättas mot varandra och vad man får ut av detta. Markus Wiechel må ha sin ideologiska övertygelse. Jag har min ideologiska övertygelse.

Vi har en bostadsbrist i Sverige i dag, och det hade vi även för 50 år sedan. Då valde politikerna att se till att bygga många, många fler bostäder. Det som Markus Wiechel med illa dolt förakt benämnde som

miljonprogrammet är en tredjedel småhus, en tredjedel flerfamiljshus som är låga och en tredjedel flerfamiljshus som är höga. Denna blandning är en viktig del i att vi i dag har ett samhälle där människor inte ställs mot varandra.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2014/15:577 om en reformerad planprocess för ökat bostadsbyggande

Anf. 47 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Ewa Thalén Finné för interpellationen om en reformerad planprocess för ökat bostadsbyggande.

Ewa Thalén Finné har frågat mig vilka konkreta åtgärder och regelförenklingar som jag har vidtagit för att komma till rätta med dagens ineffektiva och tidsödande planprocess samt vilka konkreta åtgärder jag och regeringen avser att vidta framöver för att förenkla och snabba upp planarbetet.

Herr talman! Sverige befinner sig i en situation med allvarlig bostadsbrist. Det är ett läge som kräver att staten går in och stöttar kommunerna i deras bostadsförsörjningsansvar. Efter flera decenniers bostadsbrist är det tydligt att marknaden inte ensam kan lösa bostadsbristen i Sverige. Staten behöver ta ett större ekonomiskt ansvar för att det byggs fler bostäder.

Regeringen menar att bostadsbristen i första hand löses genom ökad nybyggnation av bostäder. Framför allt behöver utbudet av hyresrätter, inklusive studentlägenheter, öka. Därför har regeringen satsat 3,2 miljarder kronor på ett investeringsstöd med syfte att bygga små, klimatsmarta hyresrätter. Dessutom tillkommer stimulans till kommuner för ökat byggande, renovering av miljonprogrammet med krav på energieffektivisering och ett nytt och mer effektivt stöd till byggande av äldre bostäder. Åtgärder för regelförenklingar och ökad konkurrens i byggsektorn kommer att fortsätta, men det kommer inte längre att vara det enda spåret.

Ett exempel på fortsatt regelförenklingsarbete är propositionen *Nya steg för en effektivare plan- och bygglag och ökad rättssäkerhet för verksamhetsutövare vid omgivningsbuller* som regeringen nyligen överlämnade till riksdagen. Ett annat viktigt exempel är regeringens beslut om förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader, där det har varit en grannliga uppgift att utforma förordningen med hänsyn till den kritik som framfördes från många remissinstanser mot det förslag som remitterades under den förra regeringen.

Det har konstaterats flera gånger att orsaken till att planprocessen ibland tar lång tid inte i första hand är regelverket i sig utan att det ibland tillämpas på ett ineffektivt sätt. Det är i grunden samma bestämmelser i plan- och bygglagen som används, oavsett om planprocessen tar ett halvår eller om den tar åtta år. När planprocessen tar lång tid beror det ofta på att det finns många motstående intressen.

En konkret åtgärd för att förenkla och snabba upp planarbetet är att tydliggöra hur reglerna i plan- och bygglagen ska tillämpas. Då blir det

tydligt vad som gäller för såväl byggherren, kommunen och länsstyrelsen som andra berörda. Boverket arbetar redan nu med en kompetenssatsning kring plan- och bygglagen. Dessutom bereds ytterligare förslag i Regeringskansliet.

I fråga om andra förslag som jag avser att arbeta med framöver ser jag bland annat fram emot förslagen från den parlamentariska Bostadsplaneringskommittén, där bland andra Ewa Thalén Finné ingår. Kommittén ska överlämna sitt betänkande till mig redan nästa vecka. Min förhoppning är att kommitténs förslag kommer att leda till att fler intressen kan vägas av redan på den regionala nivån, vilket bör leda till att planeringen på den kommunala nivån kan hanteras snabbare.

Anf. 48 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Jag ska börja med att tacka ministern för svaret. Jag kan konstatera att vissa saker som står i svaret inte är speciellt kontroversiella, och framför allt är vi väl helt överens om att ökat bostadsbyggande är väldigt viktigt.

Jag skulle vilja lämna debatten om allting som inte har med planering att göra.

Jag träffar många mindre byggföretagare som hittat en bit mark, en lucktomt, och kommer på att där skulle de vilja bygga hus. De vänder sig till kommunkontoret. I de bästa av världar träffar de tjänstemän där som är väldigt positiva till detta, och kommunen jobbar snabbt. Sedan finns det en massa statliga regleringar som hindrar detta.

Men jag träffar också bostadsbyggare som kommer med sin idé till en tjänsteman och säger: Här skulle jag kunna bygga fyra hus med fyra lägenheter i varje. Då är det antingen politiker eller tjänstemän som ser väldigt många hinder – husen är för låga, för korta eller placerade på fel ledd – så processen tills man över huvud taget börjar diskutera en detaljplan kan ta månader, ibland upp till ett par år.

Det gör att små projekt sällan blir av eftersom man inte kan finansiera ett sådant projekt. Går man till banken och säger att man vill köpa en bit mark undrar banken när man får avkastning på den, och det kan man kanske inte svara på. Har man tur tar det tre år, men har man otur blir det aldrig eftersom man inte mår att ta sig igenom situationen.

Detta blir extra bekymmersamt eftersom vi vet att många små aktörer bygger med en helt annan prisbild än de stora aktörerna. De har ofta mycket nära kontakt med sina kunder. Jag skulle vilja att vi på ett mycket tydligare sätt kunde diskutera hur vi får fram ett system som släpper in också de små aktörerna.

Självklart handlar det inte alltid om regler. Jag tror dock att ganska mycket handlar om regler och att vi skulle kunna förenkla en hel del.

Jag vill gärna höra om ministern har några funderingar på den lilla exploatörens möjlighet att komma fram.

Vi har lagt fram några förslag, till exempel om initiativrätt. Vi har lagt fram förslag om att man inte alltid ska behöva ha detaljplan. Vi kan också tänka tanken att kommunerna måste göra mer generella detaljplaner så att det går bra att söka bygglov redan när man hittar tomten.

Det här är bara tre små bitar som skulle kunna förbättra för de små exploatörerna, och jag skulle som sagt vilja höra om ministern har några funderingar på vad vi skulle kunna göra för att förbättra situationen.

Anf. 49 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Ewa Thalén Finné för frågan. Det är en fråga som behöver lyftas fram. Det är en i grunden problematisk situation som både den förra regeringen, som innehöll det parti som Ewa Thalén Finné är medlem av, jobbade med och som den nuvarande socialdemokratiska och miljöpartistiska samarbetsregeringen jobbar med.

Tittar vi flyktigt på frågan ser det enkelt ut. Vi kan svänga oss med enkla bilder och förenklingar och säga att så här måste vi göra. Jag är dock tacksam för att Ewa Thalén Finné inte väljer den enkla vägen utan lyfter upp frågorna en och en, pekar på framkomliga vägar och frågar sig hur vi kan göra regler mer följsamma så att det kan byggas mer.

Vad har då hänt på drygt ett halvår? När det gäller regelförenkling har vi, som jag sa i mitt anförande, jobbat intensivt med att få fram en bullerförordning.

Jag har varit noga med att betona att det alltid är en balansgång. Vad gäller att förenkla planprocessen används samma plan- och bygglag oavsett om planprocessen tar ett halvår eller åtta år. Vi talar om att det i genomsnitt tar si och så många år, och det är just i genomsnitt. Räknar vi samman de korta och långa tiderna får vi ett genomsnitt.

Det har flera gånger konstaterats att orsaken till att planprocessen ibland tar lång tid inte behöver vara regelverket i sig. Men om det beror på regelverket och det går att göra något åt det utan att ifrågasätta rätten för motstående intressen att framföra sina inlagor måste det givetvis ses över.

Under den gamla regeringens åtta år vid makten, då det var ett parti som i princip abonnerade på bostadsministerposten, vet jag att man jobbade mycket med detta. Anser man att åtta år är en relativt kort tid kan man tycka att det har gjorts mycket. Anser man att det är en relativt lång tid kan man tycka att regeringen under denna långa tid åtminstone vände på alla stenar som gick att vända på. Då borde systemet fungera rätt så bra.

Hade jag suttit vid makten i åtta år hade jag förstått den frågeställning som Ewa Thalén Finné tar upp. Men jag satt i opposition under åtta år, och jag kommer ihåg de diskussioner och debatter som fördes här och som handlade om regelförenklingsarbete.

Regeringen har varit tydlig med att vi ska fortsätta med det. Det finns säkert en och annan sten som inte har vänts på. Jag ser fram emot att den bostadsplaneringskommitté som bland andra Ewa Thalén Finné ingår i kommer att lämna över sitt betänkande till mig redan nästa vecka. Jag hoppas och förutser att det kommer att komma nya infallsvinklar som kanske samlar lite bredare stöd för att kunna hanteras av riksdagen.

Det måste ändå medges att vi, precis som den förra regeringen, är en minoritetsregering, vilket innebär att det behövs ett brett parlamentariskt underlag för att kunna genomdriva förändringar.

Anf. 50 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Precis som ministern var inne på är åtta år ett genomsnitt. Det kan gå fortare; det finns fall där det har tagit 19 månader. Men ett genomsnitt på åtta år innebär att det finns fall där det har tagit ruskigt mycket längre tid. Det kan vi vara överens om.

Regelförenklingar är en process. Ministern skriver i sitt svar att man behöver föra diskussioner med kommuner om hur regelverk tolkas och så vidare. Det är vi överens om.

Jag blir dock bekymrad. Bostadsministern talar om att regeringen är positiv till regelförenklingar och ska jobba med det, men vi har bara fått en enda proposition och en mycket försenad bullerförordning. Extra bekymrad blir jag eftersom Miljöpartiet i synnerhet men även Socialdemokraterna under förra mandatperioden var emot en hel del av de regelförenklingsförslag som kammaren tog beslut om. Jag får hoppas att Miljöpartiet har bytt åsikt när det gäller dessa regelförenklingar.

Låt mig komma tillbaka till några av de förslag som Alliansen har lagt fram både i regeringsställning och nu i opposition.

Det handlar till exempel om initiativrätt för mindre företagare så att de kan få en plan och kan göra jobbet själva. Myndighetsutövningen ligger på kommunen.

Det handlar om att kommunen själv kan välja om det behövs detaljplan eller inte.

Det handlar också om genomförandetider, att man kan få bygglov även om det förslag man lägger fram inte stämmer med detaljplanen. Ett exempel kan vara ett villaområde där det finns två stora obebyggda lucktomter. Där vill någon bygga ett tvåvåningshus. I dag måste man göra en detaljplaneändring med all den tid det tar. Om vi i stället kunde gå direkt till ett bygglov skulle vi vinna mycket tid.

Det är sådana här konkreta åtgärder vi efterlyser.

Vi har förflyttat planeringsarbetet från bygglov till detaljplan. Det görs oerhört detaljerade detaljplaner. Tiden går, och man vill göra något annat. Det har varit dålig konjunktur, och man vill bygga lite annorlunda. Då måste man börja om på ruta ett och göra nya detaljplaner i stället för att det görs mer generella detaljplaner och möjliggörs för vissa avvägningar i bygglovet.

Jag tror att vi skulle vinna oändligt mycket tid och framför allt förenkla för de små. Jag fick egentligen inga svar om detta. Bostadsministern säger som vanligt att vi vill vända på alla stenar, och jag tycker som vanligt att stenarna lyfts och läggs tillbaka.

Anf. 51 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! Det är en viktig interpellation som Ewa Thalén Finné har väckt. Den handlar om de grundförutsättningar som riksdagen och regeringen kan skapa för att det ska gå att bygga de bostäder som alla längtar efter.

Det ska ändå sägas att det byggs mycket mer nu än under de senaste decennierna. Ingen av oss är dock nöjda, utan vi vill att det ska byggas mer. Vi har många ungdomar, studenter och andra på bostadsmarknaden som längtar efter ett eget hem, och vi måste därför göra mer.

Därför, herr talman, har jag några följdfrågor till statsrådet. Regelförenklingsarbetet är viktigt. Det handlar om att se över processen så att man kan spara tid och så att spaden kan åka i backen mycket snabbare. Som interpellanten beskrev upplever många att det är svårt att komma till skott och bygga bostäder. Det tar alldeles för lång tid att få besked om vad man får bygga och när man kan komma igång.

Vilken typ av åtgärder menar bostadsministern att det kan handla om när det gäller regelförenklingsarbetet? Vi har haft många debatter om detta här i riksdagen, och det finns lite olika uppfattningar. Vi är väldigt intresserade av att få veta exakt vad dessa åtgärder handlar om.

Hur ser ministern på initiativrätten, när det finns någon som vill bygga och har hittat mark men som inte får besked från kommunen om det är möjligt att få bygga någon gång eller inte?

Hur ser ministern på marktilldelningen och informationen? Jag har ställt frågan tidigare, och jag noterar att det inte finns något om detta i den proposition som kom. Jag tycker att det är konstigt att den som letar efter mark för att bygga de hus som vi alla ser fram emot ska finnas någon gång i framtiden har väldigt svårt att få information.

Vi har i dag en digital utveckling som gör att man kan hitta oerhört mycket information genom den digitala världen. Det vore väl alldeles utomordentligt att publicera mark som går att bebygga. Hur ser ministern på att ställa som krav att mark som kan bebyggas ska publiceras offentligt?

Jag vill fortsätta med frågor kring den digitala utvecklingen, där mycket arbetstid kan sparas. Bostadsministern är också it-minister. Precis som när det gäller exempelvis LOU, lagen om offentlig upphandling, finns det i dag digitala plattformar som gör att medborgarna och de som ska bygga något kan få information.

Det finns också en rad myndighetsprocesser som är viktiga att följa. Hur ser ministern på möjligheten att använda digitala kanaler för att underlätta planeringen av bostäderna? Det kan spara tid. Vi vet att det ibland är ett dilemma på stadsbyggnadsförvaltningar att man saknar personal och mantimmar för att göra planeringen.

Jag tycker att plan- och bygglagen är en av de mest demokratiska lagstiftningar vi har, och det gör att det finns ett stort engagemang hos medborgarna. Man vill vara med och utveckla sin stad, sin stadsdel och sin kommun, och man vill veta vad grannarna gör.

Man skulle kunna använda den digitala utvecklingen för att såväl spara tid som sprida information och möjliggöra för medborgarna att vara med och bidra till stadsutvecklingen. Kanske skulle man få färre överklaganden på sikt om de kunde ta del i detta tidigare.

Anf. 52 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Jag tackar Ewa Thalén Finné för den uppföljande frågan. Jag tackar också Nina Lundström, som valt att delta i interpellationsdebatten.

Det är en viktig debatt. Den handlar i grunden om hur vi vill att vårt samhälle ska utvecklas. När unga och studenter inte får möjlighet att flytta till en ort för att studera eller ens kan flytta hemifrån får det enorma följdverkningar, inte bara för ungdomarna och studenterna utan också för lärosätena, för de företag som söker nya anställda och för allas vår framtid. Att försöka hantera detta är en utmaning som heter duga.

Det är naturligtvis inte enklare att ta över efter en regering som har suttit i åtta år och som redan har vänt på många av stenarna. När vi ska vända på en sten, lyfter upp den och – för att parafasera Ewa Thalén Finné – ser att det inte finns något under den lägger vi naturligtvis tillbaka den. Vi ska inte ändra regelverket bara för att ändra, utan det behövs regelförenklingar.

Det som händer framöver är att ett betänkande från Bostadsplaneringskommittén kommer i nästa vecka – jag tror att det är på måndag. Där kommer det att finnas ett antal förslag. Jag har själv en representant från mitt parti i kommittén. Ewa Thalén Finné sitter också

där. Utredningen har pågått ett tag, och den kommer att komma fram till ett antal saker som vi får bereda i vanlig ordning på Regeringskansliet.

En annan utredning är Planprocessutredningen, som även den tillsattes av den gamla regeringen och som blir klar i december, inte i oktober som det från början var tänkt. Jag har gett utredaren ett tilläggsdirektiv att utreda frågor avseende kommunernas möjligheter att ställa detaljerade krav i detaljplaner, möjligheten till bättre planberedskap och behovet av effektivisering av de statliga myndigheternas och i synnerhet länsstyrelsernas medverkan i plan- och byggprocessen samt tidsåtgången för denna.

Detta är två mycket viktiga arbeten. Att som oppositionen framhäva två tre olika sätt att göra planprocessen enklare och att regelförenkla låter sig naturligtvis göras. Det gjorde vi också när vi satt i opposition. Men att ha regeringsansvaret innebär att se till att frågor bereds ordentligt, och därför finns dessa utredningar. Vi kommer att ta in utredningarnas betänkanden och bereda dem i sedvanlig ordning.

Bullerförordningen togs upp. Man var nästan lite hånfull och tyckte att det tar lång tid, men faktum är att den bullerförordning som den gamla regeringen skickade ut på remiss fick förödande kritik från många olika remissinstanser. En del gav den ris, andra ros. Det brukar vara så, men i det här fallet var det väldigt mycket ris.

Flera remissinstanser lyfte upp att bullerfrågan faktiskt är en folkhälsofråga och måste behandlas som en sådan. Därför beredde vi förordningen noga, läste igenom alla remissvar och såg till att vi hade mycket på fötterna innan vi beslutade i regeringen. Att det tog några månader var helt i sin ordning med tanke på att det förslag som hade skickats ut inte gillades av alla.

Regeringen måste hantera frågan på ett respektfullt sätt. Jag förväntar mig att riksdagsledamöter som har insikt i hur detta fungerar också kan respektera att det tar tid att få en ny förordning på plats.

Anf. 53 EWA THALÉN FINNÉ (M):

Herr talman! Jag vet att det sitter utredare och tittar på detta, och det är bra.

Jag vill säga några ord om Bostadsplaneringskommittén, som jag har haft den stora äran att sitta med i sedan i februari. Jag har inte varit med så länge. Att tro att den skulle revolutionera snabbheten i planeringen är att dra för långtgående slutsatser. Det kommer den nog inte att göra, men det finns säkert några guldkorn som man kan ta till sig även i den utredningen.

Jag tycker det är bra när bostadsministern lyfter fram mindre detaljer i detaljplaner. Man skulle kunna fundera kring att förtydliga planeringsansvaret för kommunerna så att de på ett tidigt stadium har krav på detaljplanerad mark. Men detaljplanerna får naturligtvis inte vara alltför detaljerade; då är de inte speciellt bra. En exploatör skulle i många sammanhang bara behöva söka bygglov.

De mindre exploatörerna, byggherrarna och byggarna skulle då få besked på tio veckor och veta från början när de köper den där biten mark att där är det prickat och där får man inte ha hus eller högst så höga får de vara. Då skulle vi vinna otroligt mycket.

Det är möjligen ett lite annorlunda sätt att se på dessa frågor, men jag tror att det här är vägen vi måste vandra. Vi får hoppas att utredningen som

bland annat ska titta på det här med mindre detaljer har med de här delarna. Ska vi få in större konkurrens och små byggare är det den här vägen vi måste ta.

Anf. 54 NINA LUNDSTRÖM (FP):

Herr talman! De stenar som lyfts och läggs tillbaka föranleder lite tankeverksamhet kring vad det egentligen innebär.

Jag kommer att tänka på en historia om två personer som stod och lyfte stenar som de sedan staplade på hög. Någon ställde en fråga till dem om vad de gjorde. Den första svarade: Jag lyfter stenar. Men den andra svarade: Jag är med och bygger en katedral.

Det är lite så med de här stenarna som ibland känns lite oviktiga hos bostadsministern. Jag tror ändå att alla dessa stenar, var och en för sig, kan skapa dessa hus genom att vi lyfter på dem och staplar dem på rätt sätt och verkligen bidrar till att underlätta bostadsbyggandet.

Jag noterar också att när det gäller det här med att effektivisera och skapa grundförutsättningar för att det ska vara möjligt att bygga, för det är ju det vi gör här i riksdagen – att skapa förutsättningar för byggandet –, så måste planeringen hänga med. Men jag noterar också att bostadsministern, tillika it-ministern, inte svarade när det gällde de digitala möjligheterna. Kan man effektivisera processen, göra den mer demokratisk och ändå se till att man sparar väldigt mycket kraft och möda i processerna vore det ju en fantastisk möjlighet.

Jag noterade också frågan om initiativrätten, det vill säga frågan om hur den som vill bygga ska kunna få ett besked om det är möjligt eller inte. Det är ju en otroligt viktig information för den som vill satsa och bygga.

När det gäller markanvisningarna, är det tänkbart att publicera dem så att fler får tillgång till information?

Herr talman! Jag passar också på att skicka med en fjärde fråga: Varför inte sälja luft och skapa möjligheter som utomlands till att sälja luftfastigheter, 3D-fastigheter?

Det där var några medskick som kan bidra till att underlätta byggandet.

Anf. 55 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack så mycket, Ewa Thalén Finné och Nina Lundström! Det blir alltid livliga debatter när ni deltar, och jag tror att det väldigt mycket beror på ert engagemang i frågorna.

Den fråga som lyftes upp handlar egentligen om två saker. Det ena är vilka spår vi ska fortsätta jobba med. Där har regeringen varit väldigt tydlig: Vi stänger inte dörren för fortsatt regelförenklingsarbete. Vi kommer att insistera på att regler inte ska finnas till för reglernas egen skull, utan det ska finnas en tydlighet när det gäller skyddet av människa och miljö, skyddet av möjligheten att faktiskt kunna ha en livskvalitet som bygger på att människor har valt att flytta in till städerna i större utsträckning än tidigare. Det pågår en urbanisering.

Det här måste regleras, och när vi reglerar någonting skapar det tröghet i systemen. Därför är det viktigt att vi fortsätter med regelförenklingsarbetet.

När det gäller initiativrätten som Nina Lundström tog upp är det någonting som vi jobbar med inom departementet. Vi har hört oss för med aktörerna, och det vi har fått fram är att detta i sig inte skapar en bättre

situation med mindre än att man också tittar över översiktsplanen och dess innehåll. Det är någonting som vi ser över för att se vilken framkomlig väg som finns för att landa frågan här i riksdagen. Då hoppas jag naturligtvis att Folkpartiet är ett av de partier som ser positivt på att kunna bredda möjligheten att få igång ett planarbete som är mycket snabbare.

En annan fråga som togs upp från Nina Lundström handlade om digitaliseringen. Det är helt riktigt – som it-minister är det en fråga jag driver väldigt hårt och tydligt. Det pågår ett arbete som handlar om att se till att få öppna data på plats och att myndigheterna inte är ett hinder utan snarare är med och hjälper till för att få fram en framåtsyftande planeringsprocess.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2014/15:600 om utredningen om Bromma flygplats

Anf. 56 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Anders Åkesson har frågat mig vilken mening jag ser med att fullfölja utredningen om Bromma flygplats framtid när utredaren ifrågasätter rimligheten i att lägga ned flygplatsen före 2038.

Regeringen har tillsatt en samordnare med uppgift att pröva förutsättningarna för att utveckla flygkapacitet och öka möjligheterna till bostadsbebyggelse i Stockholmsregionen. Uppdraget ska redovisas senast den 20 oktober 2016.

Samordnaren ska inom sitt uppdrag bland annat pröva förutsättningarna att utveckla flygkapaciteten i Stockholmsregionen samt därtill säkra både den flygkapacitet som Bromma i dag står för och förväntas stå för under tiden fram till 2038 genom främst en utbyggnad av Arlanda flygplats och i andra hand en utvidgning av flyget från och till andra Stockholm närliggande flygplatser. Effekterna för tillgängligheten i hela landet ska särskilt beaktas.

I uppdraget till samordnaren ingår också att tillsammans med Stockholms kommun möjliggöra förutsättningarna för en aktiv stadsutveckling med ett stort antal nya bostäder. Det kan exempelvis handla om planering för kollektivtrafik, skolor, arbetsplatser och grönområden. Effekterna av ett ökat bostadsbyggande på tillväxt och näringslivsutveckling ska särskilt belysas.

Samordnaren ska inom uppdraget dessutom pröva de legala, ekonomiska och praktiska förutsättningarna att avveckla Bromma flygplats och i stället överföra kapacitet till Arlanda flygplats eller andra närliggande flygplatser. Samordnaren ska också pröva behovet av utbyggnad på Arlanda, men också juridiska eller administrativa förändringar för att klara en överflyttning av flygplatskapacitet.

Samordnaren ska – i det fall att en avveckling av Bromma flygplats är möjlig och lever upp till de krav som ställs i uppdraget – också presentera en finansieringslösning för en avveckling av Bromma och utbyggnaden av alternativ flygkapacitet, samt för kostnader för sanering av mark eller andra miljörelaterade åtgärder påkallade av ändrad markanvändning samt ta fram en tidsplan för det fortsatta arbetet.

Samordnarens uppdrag består – som framgått – av flera delar, som var och en är av värde för regeringens bedömning av hur det framtida behovet av flygkapacitet i Stockholmsregionen ska tillgodoses. Behovet av ett sådant underlag har inte förändrats och samordnarens uppdrag är därmed fortsatt relevant.

Anf. 57 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Tack för svaret som jag har fått av statsrådet Kaplan! Det verkar dock som om statsrådet inte riktigt har förstått min frågeställning. Låt mig därför ge en kort bakgrund.

Bromma flygplats är en väldigt viktig flygplats, inte enbart i Stockholm utan för hela vårt land. Till exempel från den plats på jorden som jag kommer ifrån – Kalmarregionen – går hälften av destinationerna till Stockholm just till Bromma och hälften till Arlanda. Situationen är den motsvarande på en lång rad flygplatser runt om i vårt land.

Bromma är den flygplats som framför allt trafikeras av inrikesflyg, vilket gör att flygplatsen har störst betydelse för mindre orter i landet som är beroende av goda kommunikationer. Där är Bromma alltså både en bytespunkt och en slutdestination.

Bromma flygplats fortsatta funktion och att slippa vara ifrågasatt blir på det viset en nyckel och en signal till ett fortsatt jobbskapande, vettiga kommunikationer och besked om god tillväxt i hela vårt land. Om Bromma läggs ned i förtid kommer många orter som trafikerar flygplatsen att få försämrade förbindelser med Stockholm och andra destinationer. Det är självklart något som slår hårt mot jobb, tillväxt och välbefinnande i hela landet.

Regeringen Löfven–Romson har tidigare under året, mot riksdagens direkta uppmaning, tillsatt en förhandlingsperson som har fått de uppdrag som statsrådet nyss redogjorde för. Förhandlingspersonen i fråga, förre statsrådet Anders Sundström, uttalar dock redan nu att det är osannolikt att Bromma flygplats kommer att stängas i förtid, det vill säga innan avtalet löper ut 2038. Det är förvisso en välkommen och inte helt oväntad slutsats, men det är mot bakgrund av det uttalandet från den särskilda förhandlingspersonen jag ställde min fråga. Det är mot bakgrund av den oro och det negativa signalvärdet det innebär att hela tiden ifrågasätta Brommas existens genom att utreda dess förtida nedläggning jag frågade vad bostads- och stadsutvecklingsministern ser för mening med att fullfölja utredningen om flygplatsens framtid när utredaren så tidigt i processen motsätter sig rimligheten i att lägga ned Bromma flygplats före 2038.

På den enkla frågan har jag fått ett långt och utvecklande svar som beskriver en rad händelser som också ingår i förhandlingspersonens uppdrag att utreda, givet att Bromma läggs ned i förtid. Men, herr talman, hela det resonemanget faller genom Anders Sundströms uttalande så sent som den 16 maj i år när han sa att han inte kan se att staten skulle fatta beslut om att stänga Bromma, alltså att i förtid bryta avtalet och betala för att kliva ur det, känns rätt osannolikt.

Herr talman! Min fråga till statsrådet Kaplan kvarstår: Vad är egentligen meningen med denna utredning och förhandlingspersonens uppdrag, när förhandlingspersonen så tydligt ger uttryck för att det är ett omöjligt uppdrag?

Anf. 58 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Herr talman! Tack, Anders Åkesson, för interpellationen!

Anders Åkesson upprepade orden ”lägga ned” ett antal gånger. Jag räknade inte, men det verkar tydligt att den frågan förföljer Anders Åkesson eftersom han vill att diskussionen ska handla om att lägga ned eller inte lägga ned. Men frågan handlar om att samordnaren inom sitt

uppdrag, precis som jag sa i mitt svar, har att pröva förutsättningarna att utveckla flygkapaciteten i Stockholmsregionen samt därtill säkra både den flygkapacitet som Bromma i dag står för – det är viktigt; alltså säkra den flygkapacitet som Bromma i dag står för – och förväntas stå för under tiden fram till 2038. Det är alltså inte fråga om status quo, inte behålla det som det är i dag, utan det är också fråga om den förväntade utveckling som har aviserats. Det ska ske främst genom en utbyggnad av Arlanda flygplats och i andra hand en utvidgning av flyget från och till andra Stockholm näraliggande flygplatser. Effekterna – det här är viktigt, det vill jag verkligen betona – för tillgängligheten i hela landet ska särskilt beaktas.

Jag har inte sagt något om nedläggning i förtid, utan jag har sagt att flygförutsättningarna till och från Stockholm, bland annat från det område Anders Åkesson tidigare lyfte fram i sitt anförande, naturligtvis ska beaktas. Det ska inte bli sämre möjligheter att flyga från och till Anders Åkessons hemområde.

Detta har samordnaren fått veta i en tydlig instruktion. Om Anders Åkesson vet vem Anders Sundström är vet han också att Anders Sundström tar uppgiften på fullaste allvar. Det är viktigt. Anders Sundström är en samordnare med stor integritet, inblick i och förtroende hos näringslivet och andra delar av samhället. Därför är han den person regeringen valde att utse till samordnare.

Samordnaren ska alltså pröva förutsättningarna för att kunna överföra kapacitet och den kapacitet som Bromma skulle ha fram till 2038. Det är ett mycket tydligt uppdrag, och det finns ingen anledning att underlaget skulle ha förändrats och samordnarens uppdrag därmed vara irrelevant. Tvärtom är uppdraget ytterst relevant. Underlaget har inte förändrats, och samordnarens uppdrag fortsätter därmed att vara relevant.

Anf. 59 ANDERS ÅKESSON (C):

Herr talman! Tack för svaret! Det är uppenbart att statsrådet Kaplan bortser från det mycket negativa signalvärde det innebär att regeringen mot riksdagens direkta uppmaning beslutar att utreda en förtida nedläggning av Bromma flygplats och samtidigt ger uttryck för detta ständiga ifrågasättande.

Brommas flyglinjer är själva bilden av om det är möjligt att bo, verka och arbeta i alla delar av vårt land, även delar där de andra trafikslagen väg och järnväg inte erbjuder tidsmässigt rimliga resealternativ. Om Bromma läggs ned kommer många orter som trafikerar flygplatsen att få försämrade förbindelser med Stockholm och andra destinationer som kan nås via Bromma. Det är självklart något som slår mot jobb, tillväxt och välstånd.

Eftersom människor och företag när de fattar beslut reagerar lika mycket på förväntan som på reala fakta innebär ett ständigt ifrågasättande av Brommas roll i att hålla samman Sverige massor av felaktiga signaler och slutsatser. Det är mot bakgrund av detta som riksdagen på trafikutskottets initiativ riktade ett skarpt tillkännagivande till regeringen Löfven–Romson den 18 december i fjol om att inte utse någon förhandlingsperson och att inte utreda förtida nedläggning av Bromma. Likväl fattade regeringen samma dag på förmiddagen beslutet om att tillsätta Anders Sundström som förhandlingsperson med uppdraget att utreda en förtida nedläggning av Bromma – väl medveten om riksdagens

kommande beslut samma dag. Detta var något regeringen blev både anmäld till och prickad för av riksdagens konstitutionsutskott.

Därefter har den av regeringen utsedda förhandlingspersonen Anders Sundström, som jag har träffat i samband med arbetet i trafikutskottet och känner ett förtroende för, uttalat att han inte kan se att staten ska fatta beslut om att stänga Bromma alls och att i förtid bryta avtalet och betala för att kliva ur det. Det känns enligt honom rätt osannolikt.

Om hela förhandlingspersonens uppdrag bygger på en förtida nedläggning av Bromma och Sundström uttrycker att det är osannolikt att det sker, kvarstår mina frågor till statsrådet Kaplan: Vad ser statsrådet för mening med att fullfölja utredningen om flygplatsens framtid när utredaren själv inte ser några förutsättningar i den? Eller är det så att själva regeringsbeslutet och utredandet syftar till att dölja en djup intern oenighet i regeringen i synen på Bromma flygplats framtid?
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.58 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:600 om utredningen om Bromma flygplats

Anf. 60 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Tack så mycket, Anders Åkesson, för uppföljningsfrågan på interpellationen om utredningen om Bromma flygplats!

Själva frågan är egentligen tvådelad. Den ena delen handlar om vad samordnaren ska göra, och den andra handlar om varför samordnaren ska göra detta.

Jag vill redogöra för den första delen av uppdraget. Samordnaren ska inom sitt uppdrag bland annat pröva förutsättningarna att utveckla flygkapaciteten, som jag sa i mitt tidigare anförande, och att därtill säkra den flygkapacitet som Bromma står för i dag och förväntas stå för under tiden fram till 2038 genom främst en utbyggnad av Arlanda flygplats och i andra hand en utvidgning av flyget från och till andra Stockholm närliggande flygplatser.

Här är det oerhört viktigt att betona att effekterna på tillgängligheten i hela landet särskilt ska beaktas. Jag kan utifrån det Anders Åkesson tog upp försäkra honom om att det är en särdeles kunnig person som har utsetts till att vara samordnare. Anders Åkesson vittnade själv om detta. Därför är det oerhört viktigt att låta samordnaren jobba med det här uppdraget. I det ingår att tillsammans med de aktörer som han åtnjuter stort förtroende

hos lägga upp ett arbete som nästa år kommer att resultera i ett svar som är väl underbyggt så att vi slipper gissa och spekulera i vad som ska eller inte ska hända.

Eftersom uppdraget är så pass väl avgränsat är jag och regeringen nöjda med att det finns en tydlig ram för vad som ska och inte ska göras.

Anf. 61 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaren, för debatten och för försäkran att flygkapaciteten ej ska komma att påverkas! Det var ett viktigt klarläggande.

Likväl dristar jag mig att upprepa det jag sa före vår lilla paus. Förhandlingspersonens uppdrag bygger trots allt på ett resonemang, en framställd önskan och ett förhållningssätt som om en förtida nedläggning av Bromma blir en realitet. Samma förhandlingsperson, förre statsrådet Sundström, uttrycker att det är högst osannolikt att så sker. Därför kvarstår min fråga till statsrådet Kaplan: Vad är det egentligen för mening med att fullfölja den här utredningen om Bromma flygplats förtida nedläggning, givet den försäkran vi nu fick om att flygkapaciteten från och till Stockholm ska kunna vidmakthållas, när förhandlingspersonen själv säger att det inte är sannolikt att han kommer till den slutsatsen?

Är det i själva verket så, som jag avslutade förra debattomgången med att fråga, att denna utredning kommer till i syfte att dölja en pågående och rätt djup intern meningsskiljaktighet i regeringen mellan Löfven och Romson om synen på inrikesflyg och om synen på Bromma och att man döljer det i töcknet av en utredning? Det är i så fall mycket allvarligt.

Jag vill avsluta med att understryka den oro som ovissheten kring att man över huvud taget utreder den här typen av transportfacilitet skapar runt om i landet eftersom beslut människor fattar bygger mer på förväntan än på faktum. Men tack för debatten, statsrådet! Jag är säker på att det inte var den sista.

Anf. 62 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Tack, Anders Åkesson, för frågan och uppföljningsfrågorna!

När Anders Åkesson spekulerar i varför det finns en utredare är det naturligtvis okänt vatten som han är ute på. Det här handlar i grunden om att hitta möjliga vägar framåt på ett område som länge har behövt en tydlig genomlysning. Och vem vore lämpligare att göra detta än förra statsrådet Anders Sundström, som faktiskt även Anders Åkesson i sina tidigare inlägg lyfte upp som en särdeles kunnig man?

Samordnarens uppdrag består som jag tidigare har sagt av flera delar, som var och en är av värde för regeringens bedömning av hur det framtida behovet av flygkapacitet i Stockholmsregionen ska kunna tillgodoses. Men vi får inte glömma – det säger jag också tydligt i interpellationssvaret – att effekterna för tillgängligheten i hela landet särskilt ska beaktas. Språket kan verka lite klurigt; det betyder att man ska försäkra sig om att transporter till och från huvudstaden sker på ett sådant sätt att det inte skadar till exempel näringslivet eller alla de människor som tar sig till och från Stockholmsområdet.

Det här är en fråga som jag vet att Anders Åkesson brinner mycket för. Därför är det i sin ordning, tycker jag, att frågan kommer upp flera gånger. Varje gång kommer jag att kunna svara det som jag har svarat tidigare: att behovet av det här underlaget inte har förändrats och att samordnarens uppdrag därmed är fortsatt relevant.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2014/15:624 om nyanländas bostads-situation

Anf. 63 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Roger Hedlund har frågat mig om regeringen avser att följa Boverkets förslag och låta nyanlända gå före i bostadskön samt erbjuda fastighetsägare, bostadsbolag och privatpersoner en premie om de väljer att i första hand hyra ut till nyanlända.

Boverket genomför för närvarande en kartläggning och analys av boendesituationen för asylsökande i eget boende och för personer som har beviljats uppehållstillstånd av skyddsskäl, så kallade nyanlända. I kartläggningen ingår bland annat att redovisa bostadssociala aspekter. Boendesituationen för barnfamiljer ska ges särskild uppmärksamhet. Uppdraget ska redovisas senast den 15 oktober 2015.

För att ge regeringen en bild av vilka handlingsalternativ som står till buds för att få till stånd en ökad tillgång till boende för nyanlända som i dag fastnar i anläggningsboenden fick Boverket också i uppdrag att redovisa vilka åtgärder som kan vara möjliga. Denna del av uppdraget redovisades den 2 mars 2015.

Regeringen har inte tagit ställning till något av de många förslag som ingick i Boverkets rapport. Det är dock främst genom nybyggnad av bostäder som bostadsbristen kan mötas inom rimlig tid, vilket också framgår av rapporten. Regeringens politik kommer därför i huvudsak att vara inriktad på att på olika sätt stödja ökad nyproduktion av bostäder.

Anf. 64 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Tack så mycket, bostadsministern, för svaret på min interpellation i detta ärende! Jag hör dock att jag inte får mycket till svar av bostadsministern. Han väljer att passa lite grann på frågan.

Jag skulle gärna vilja höra lite tankar om de här förslagen. Hade Sverigedemokraterna fått dem på bordet hade det varit ganska självklart för oss att tycka att inget av dem är intressant. Däremot ser vi att regeringen har skickat ut de här förslagen på remiss, och då är det möjligtvis så att något av dem är intressant. Jag skulle gärna vilja veta vilket av dem det är.

Fru talman! I den här rapporten föreslår Boverket till exempel att man ska ge förtur i bostadskön till nyanlända. Man ska ha en nationell lägenhetspool och anmälningsplikt av lediga bostäder. Boverket föreslår också att det ska finnas en hyresgaranti och riktade premier till alla de kommunala bostadsbolag, privata fastighetsägare och privatpersoner som till exempel hyr ut i andra hand som väljer att i första hand hyra ut till nyanlända.

Det talas också i rapporten om att använda sig av den buffert som de flesta kommuner har för att kunna erbjuda till exempel svaga grupper i samhället bostad. De har exempelvis gett lägenheter till kvinnor som flyr från sina misshandlande män. Det föreslås att man även ska utnyttja denna buffert för att tilldela nyanlända lägenheter. Man vill i större mån underlätta samtycke till andrahandsuthyrning. Det ska alltså vara lättare än vad det är i dag.

Man talar också om att föreslå en statlig expropriationsmöjlighet avseende kommunal mark. På lite mer lättförståelig svenska handlar det alltså om möjligheten för staten att gripa in och tilldela byggherrar som vill bygga mark. Det är en inskränkning av kommunallagen och det kommunala självstyre som vi har i Sverige sedan många år tillbaka.

Man talar om att föreslå modulstäder – någonting som vi vet kostar extremt mycket pengar. Vi är också oroliga för att det kan leda till något slags kåkstäder framöver. Frågan är om det egentligen är en långsiktig strategi för att skapa fler bostäder i dag.

Detta är en intressant rapport med tanke på att regeringen har skickat ut den på remiss. Jag vill återigen ställa några frågor som jag inte fick svar på i min interpellation: Hur ställer sig regeringen till de förslag som Boverket kommer med? Av vilken anledning skickar man ut detta på remiss? Vad är det i rapporten som verkar intressant?

Från min och Sverigedemokraternas sida sett är inget av dessa förslag speciellt intressant över huvud taget. Vi tycker att det är en rent diskriminerande åtgärd att ge förtur till nyanlända i bostadskön före svenskar som har stått länge i kön och som behöver bostad i minst lika stor utsträckning som nyanlända.

Med detta, fru talman, önskar jag en tydlighet från regeringen.

Anf. 65 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Jag skulle vilja lyfta frågan ett snäpp till att ta upp det jag sa i interpellationssvaret. Trots att jag var tydlig, särskilt i slutet av mitt inlägg, ställer Roger Hedlund samma fråga igen. Jag misstänker att frågan kommer att repeteras. Jag sa så här: Regeringen har inte tagit ställning till något av de många förslag som ingick i Boverkets rapport. Jag vet inte om det är tillräckligt tydligt. Jag kan repetera det några gånger. Men jag kommer inte att göra det, för jag vet att Roger Hedlund kommer att repetera sin fråga åtminstone två gånger till.

En myndighet har ett ansvar. Den är utsedd. Vi har inget ministerstyre i Sverige, utan vi har informella myndighetskontakter. Men vi styr också genom den typ av regleringsbrev som varje år skickas. Det är däri styrningen består. De informella myndighetskontakterna är ingen styrning, utan de går ut på att försöka få in information om vad som händer.

Om man ser till vad Boverket har sagt stämmer inte riktigt det som Roger Hedlund beskriver om förslagen. Det Roger Hedlund refererar till återfinns i rapporten som två separata förslag med varianter som han i sin fråga väver ihop till någonting som i bästa fall skulle kunna liknas vid en fri tolkning av det Boverket har skrivit.

När Boverket skriver en rapport är det helt naturligt att skicka ut den på remiss för att höra vad andra tycker om detta. Roger Hedlunds åsikter i frågan är numera kända, eftersom han har skrivit interpellationen. Det tackar jag för.

Som jag sa i mitt interpellationssvar handlar det för mig som bostadsminister om att få igång nybyggnationen, att regelförenkla, att se till att det befintliga beståndet används på ett bättre sätt och att se till att skapa incitament för att det som byggs blir klimatsmart. Vi ska se till att det som byggs dessutom är av sådan art att vanliga människor med normala plånböcker kan efterfråga det och att det som byggs i högre grad än i dag är hyresrätter. Det är det som efterfrågas, och det är den efterfrågan som tyvärr inte har mött ett utbud under föregående mandatperiod.

Från regeringens sida har vi en tydlig politik som kommer att skapa fler bostäder, bland annat genom det stora bostadspolitiska paket som vi aviserade i mars månad. Det innebär ca 6,7 miljarder kronor, varav 3,2 miljarder kommer att gå till ett investeringsstöd. Detta kommer att leda till att ungefär 15 000 små, klimatsmarta hyresrätter med riktvärden för hyror kommer att byggas i Sverige.

Det är bostadspolitik; det är aktiv bostadspolitik. Och det är det som kommer att leda till att bostadslösa människor som länge har efterfrågat en aktiv bostadspolitik nu har en möjlighet att få lägenheter och bostäder som inte bara riktar sig till dem som har de tjockaste plånböckerna.

Anf. 66 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag tackar bostadsministern igen för det svar som han menar att han förmedlar.

Vi har sett i Boverkets rapport att man beräknar att 80 000 uppehållstillstånd per år kommer att beviljas under 2015 och 2016. Tidigare år har det legat på ett snitt på ungefär 27 000. Bostadsbehovet är alltså skriande. Man har räknat ut att med bara dem som får uppehållstillstånd och med de anhöriga som tillkommer innebär det att 38 500 bostäder per år behöver byggas. De senaste åren har det legat på ungefär 40 000 per år. Vi har nått en liten topp på närmare 50 000 det senaste året. Det är förmodligen orsakat av att konjunkturen är god. Börsen går bra. Det är saker som oftast är starkt kopplade till att man har råd att köpa bostäder och liknande och till att kunna bygga.

Boverket har också kommit med en rapport där man visar att det behövs 600 000 lägenheter de närmaste elva år som kommer. Det behöver byggas 71 000 lägenheter per år. Det jag nämnde nyss ska tilläggas: Vi har en topp nu, då vi har lyckats bygga 50 000. Vi behöver 38 500 bostäder varje år bara för att klara av de uppehållstillstånd som beviljas enligt regeringens politik. Enligt rapporten behöver man bygga 71 000. Regeringens förslag är att vi ska bygga bort bostadsbristen. Det här går inte ihop; det kan alla räkna ut själva.

Om man tittar rent historiskt ser man att vi under 90-talet, förutom 1993–1994, och i början på 2000-talet hade balans på bostadsmarknaden. Det byggdes ungefär lika mycket som befolkningen ökade. De senaste åtta åren har vi sett en nettoinvandring till Sverige, alltså en befolkningsökning på 630 000 personer på åtta år. Samtidigt har det byggts 250 000 bostäder. Det går alltså åt fel håll. Vi ökar befolkningen mer än vad vi bygger.

Det är såklart inte orsakat av herr bostadsministern. Det är en effekt av Alliansens politik. Men det har också varit påhejat från de rödgrönas sida att vi ska ha den här typen av ökad invandring till Sverige.

Jag funderar lite grann. Vi har en sådan här situation på bostadsmarknaden i dag. Samtidigt ser vi att det finns 50 miljoner flyktingar runt omkring i världen som har behov av hjälp och som inte har möjlighet att komma till Sverige. De lever i miserabla förhållanden i krisens närområden. UNHCR skriker efter pengar för att kunna skapa humanitära förhållanden där. I den situationen fortsätter regeringen att utöka invandringen år för år till Sverige. Samtidigt skapar man en så kraftig bostadsbrist att vi kommer att se en hämmad tillväxt i Sverige. Vi människor har ingenstans att bo. Företag som behöver rekrytera folk har inte möjlighet att göra det, för det finns inte bostäder för dem som vill jobba i storregionerna och liknande. Allt detta är orsakat av att man inte har framförhållning på invandringspolitikens område.

Det svar jag får på interpellationen är att man ska bygga mer. Men uppenbarligen räcker inte detta byggande av bostäder gentemot den ökade invandringen till Sverige.

Av den anledningen vill jag gärna ha ett svar från bostadsministern: Är de här förslagen något som är intressant att genomföra? Jag förstår att regeringen inte har tagit ställning, men du kanske ändå kan hinta om hur du ställer dig till de förslag som har kommit från Boverket.

Anf. 67 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Jag skulle vilja lyfta frågan om bostadsbrist. Vi vet att det finns många kommuner i Sverige som inte har bostadsbrist. Det skulle enligt Roger Hedlunds logik innebära att de kommunerna skulle kunna ta emot väldigt många nyanlända. Det slog mig när jag satt och lyssnade på Roger Hedlund.

Låt oss säga att vi skulle komma upp i 70 000–80 000 nyproducerade bostäder per år. Vi är på väg mot 50 000. Mot slutet av mandatperioden kanske vi får upp siffrorna – vi vet inte. Kommer Roger Hedlund då att se till att Sverigedemokraterna byter fot när det gäller de nyanlända som Roger Hedlund pratar om här? Skulle det ändra Roger Hedlunds och Sverigedemokraternas syn på nyanlända, på flyktingar? Skulle ni plötsligt få en annan syn på migration?

Eller är det kanske bara så att Roger Hedlund och Sverigedemokraterna i två interpellationer i dag använder bostadsbristen för att lyfta en annan fråga som är den egentliga hjärtefrågan och elefanten i den här kammaren?

Anf. 68 ROGER HEDLUND (SD):

Fru talman! Jag kan berätta lite grann vad bostadsministern kommer att säga i sitt sista anförande, för jag har debatterat den här frågan många gånger med honom.

Det svar man ger är att Sverigedemokraterna ställer grupp mot grupp. Vi är ett enfrågeparti. Vi kopplar alla frågor till invandringen. Och precis som du gjorde nu frågar man: Om inte bostadsbristen fanns, skulle vi då vara för invandring?

Är det ett svar, tycker du, på de frågor som jag ställer i interpellationen? Jag tycker inte det. Jag vill gärna ha ett svar. Är man beredd att genomföra de förslag som Boverket har? Kan vi få en hint? Känns det svårt att svara på frågorna? Jag tycker inte att det är speciellt svårt.

Man föreslår att nyanlända ska få gå före i bostadskön. Det är en diskriminerande åtgärd mot alla svenskar som har väntat hur länge som helst på att få en bostad. Det är en rent diskriminerande åtgärd. Det är inte så svårt för mig att säga att ett sådant förslag inte går igenom om jag får bestämma. Ett sådant svar skulle jag gärna också vilja ha från bostadsministern.

I stället för svar på frågorna får man oftast de där motfrågorna. I den här interpellationsdebatten skulle jag gärna vilja ha ett svar. Jag har ställt frågan tidigare i frågestunder och fått svaret att Sverigedemokraterna kopplar allting till invandring, att vi är ett enfrågeparti och att vi ställer grupp mot grupp. Jag undrar vem det är som ställer grupp mot grupp när man föreslår diskriminerande åtgärder mot de svenskar som har stått och väntat länge i bostadskön.

Fru talman! Jag skulle nu gärna vilja ha ett svar från bostadsministern. Hur intressanta är de här frågorna? Kan du säga rakt av här att vi inte kommer att ha speciellt riktade premier, exempelvis till kommunala bostadsbolag, privata fastighetsägare och privatpersoner, om man väljer att låta invandrare gå före i bostadskön och få tillträde till en lägenhet?

Anf. 69 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP):

Fru talman! Det blir naturligtvis möjligt att diskutera bostadspolitik en annan gång. Just nu diskuterar inte Roger Hedlund bostadspolitik.

Han svarar inte på min fråga: Kommer Sverigedemokraterna och Roger Hedlund att ändra sin syn på migration och nyanlända ifall vi når de siffror som Roger Hedlund har satt upp som ett mål för att vi ska kunna ta emot fler flyktingar i Sverige? Den frågan tycker han att han parerar skickligt, eftersom han har en motfråga som handlar om ett förslag som en av Sveriges oberoende myndigheter har kommit med – det är en rapport. Han försöker kleta ned och smeta ned sina debattmotståndare genom att säga att vi skulle ha föreslagit något sådant.

På slutet vände Roger Hedlund och frågade en gång till retoriskt: Är det detta ni vill? Men under själva inlägget hörde jag mycket tydligt, två gånger, att han sa att vi föreslår detta – det går att läsa i protokollet.

Jag tycker att det är ett märkligt sätt att debattera bostadspolitik på. Jag är mycket mer intresserad av vad det är för bostadspolitik som Roger Hedlund och Sverigedemokraterna har som ska leda till att vi får tiotusentals nya bostäder, med eller utan flyktinginvandring. Grunden för den typ av debatt vi har är att vi måste ha tydliga besked.

Regeringen har lagt 6,7 miljarder kronor. Det är pengar som bland annat ska gå till investeringsstöd för byggande av små, billiga och klimatsmarta hyresrätter. Det är pengar som ska gå till stadsmiljöavtal, vilket gör att kommunerna kan bygga kollektivtrafik med hjälp av statligt stöd, och det är pengar som kommer att gå till kommunerna för att de ska kunna påskynda planprocessen. Det leder Sverige framåt, och det bygger Sverige starkt.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellation 2014/15:608 om skatteutjämningen

Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Fredrik Schulte har frågat finansministern dels om hon tycker att det är rimligt att stockholmare och Solnabor betalar för Malmös i jämförelse extremt höga utgifter för kultur- och fritidsverksamhet, dels om hon tycker att det är rimligt att en ensamstående tvåbarnsmamma som jobbar i hemtjänsten i Solna ska betala runt 500 kronor i månaden i extraskatt för att utöver vad som motsvarar Solnas kulturutgifter bekosta Malmös mer än tre gånger så stora motsvarighet. Fredrik Schulte har även frågat finansministern vad hon tänker göra för att ändra att skatteutjämningen kan användas för uppenbart slöseri.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Jag vill börja med att framhålla syftet med det kommunalekonomiska utjämningsystemet. Det är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting i landet att kunna tillhandahålla sina invånare likvärdig service oberoende av kommuninvånarnas inkomster och andra strukturella förhållanden. För att detta ska uppnås sker en utjämning dels av skillnader i skattekraft, dels av strukturella kostnadsskillnader. I detta sammanhang är det viktigt att framhålla att kostnadsutjämningen utjämnar för kostnader som kommunen inte själv kan påverka. Med hjälp av mätbara och objektiva faktorer beräknas ett strukturellt mått på skillnaderna i förutsättningar och behov. En grundprincip är att endast utjämna för strukturella skillnader som kan uppstå i verksamheter som är obligatoriska för kommunerna och landstingen. Kultur- och fritidsverksamhet är inte en obligatorisk uppgift för kommunerna, och kostnaderna för denna verksamhet ingår således inte i utjämningsystemet.

Det är riktigt att Stockholms kommun och Solna kommun betalar en avgift totalt sett i utjämningsystemet samt att Malmö kommun får ett bidrag. Detta beror på att Stockholm och Solna har en skattekraft som överstiger 115 procent av riksgenomsnittet medan Malmö har en skattekraft som endast uppgår till 84 procent. Stockholm och Solna har dessutom en mer gynnsam kostnadsstruktur än Malmö för de obligatoriska verksamheterna.

I Sverige finns det en bred politisk samstämmighet om att en långtgående utjämning är nödvändig för att tillgodose att alla invånare kan ges en god kommunal service. Trots detta genomförde den förra regeringen förändringar i skatteutjämningen som i praktiken medför att knappt 1 miljard kronor i huvudsak omfördelas till ett mindre antal höginkomstkommuner och ett landsting. Regeringen anser därför att det är angeläget att utjämningsystemet förändras så att en rättvisare fördelning kan åstadkommas. Den 4 juni beslutade regeringen om lagrådsremissen *Ändrad inkomstutjämning för kommuner och landsting* med lagförslag som föreslås träda i kraft den 1 januari 2016.

Tredje vice talmannen konstaterade att interpellanten inte var närvarande i kammaren och förklarade överläggningen avslutad.

Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat barn-, äldre- och jämställdhetsminister Åsa Regnér om hon anser att arbetsmarknaden för kvinnor ska vara begränsad, det vill säga om hon har gjort ställningstagandet att det är förenligt att vara en feministisk regering och samtidigt sätta krokben för alla de kvinnor som i dag bedriver egen verksamhet med anställda inom vård och omsorg, hur hon bedömer att jämställdheten i Sverige påverkas av att det blir svårare för kvinnor att starta eget och göra karriär i vården och omsorgen samt om hon anser att kvinnor som vill bedriva eget inom vård och omsorg ska ha sämre villkor än män som driver företag inom byggbranschen, det vill säga de män som bygger huset som verksamheten ska bedrivas i.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på frågan.

Det påstås ibland att åtgärder för att se till att våra skattepengar används till det de är avsedda för skulle vara negativt för kvinnors företagande. Som jag tidigare framhållit anser jag att det är en förlegad syn att utgå från att kvinnor bara kan driva företag inom välfärden. Det stämmer inte heller överens med verkligheten, eftersom de som har ledande positioner i de största välfärdsföretagen i de flesta fall är män. Den könssegregerade arbetsmarknaden är ett omvitnat problem, men den är inte kopplad till frågan om vinster i skattefinansierade välfärdsföretag utan har helt andra orsaker.

Kvinnors och mäns villkor som anställda och egenföretagare är förenade med deras livssituation som helhet. En bidragande orsak till kvinnors generellt sett lägre löner och svagare ställning på arbetsmarknaden är den ojämna fördelningen av obetalt hem- och omsorgsarbete mellan kvinnor och män, vilket kan påverka löneutveckling och karriärmöjligheter och ge lägre livsinkomster. Kvinnor är frånvarande från arbetslivet i längre perioder och arbetar deltid i högre grad än män, vilket i sin tur riskerar att forma arbetsgivares förväntningar till kvinnors nackdel. Eftersom det är många fler kvinnor än män som arbetar i välfärden är det också kvinnor som i högre grad drabbas av försämrade arbetsvillkor om bemanningen i välfärden minskas för att åstadkomma vinst.

Regeringen kommer att lägga fram förslag på åtgärder för att främja ekonomisk jämställdhet och åtgärder för att stärka kvinnors deltagande på arbetsmarknaden. Regeringen arbetar också aktivt för att förbättra villkoren för företagandet generellt.

Anf. 72 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret, även om jag gärna hade sett att jämställdhetsministern hade varit här och besvarat interpellationen själv.

Hur ser svensk arbetsmarknad ut? Jo, den är uppdelad i en kvinnodominerad del, med vård, skola och omsorg, och ett manligt dominerat privat näringsliv. I min interpellation har jag valt att hålla mig till den kvinnodominerade offentliga sektorn. Den privata tänker jag återkomma till vid ett annat tillfälle.

Kvinnor har utbildat sig och tagit tjänst i den offentliga sektorn. De har med åren funderat och tänkt på att innehållet kanske skulle kunna komma medborgarna till del med högre kvalitet om man arbetade annorlunda. Tyvärr har inte offentlig sektor varit lyhörd för detta utan har i mångt och mycket bromsat och stoppat utvecklingen från ett underperspektiv. När så offentlig sektor inte längre styrdes av en koloss med en enda arbetsgivare kunde kvinnor starta egna verksamheter på gedigna meriter uppbyggda under mycket lång tid.

Samtidigt gav det de offentligt anställda möjlighet att söka sig till olika arbetsgivare. De har kunnat förändra sina arbetssätt och få en löneutveckling och arbetsmiljö som har varit bättre, och de har påverkat offentlig verksamhet så att den har blivit bättre, så det har varit en vinn-vinn-utveckling. Det är för mig, statsrådet, en process som i allra högsta grad hör samman med det obetalda hemarbetet. Att trivas på jobbet och att utvecklas leder också till goda resultat.

Kvinnor har otroligt mycket erfarenhet av att arbeta med dessa mjuka verksamheter. Det är ren stöld att dra undan mattan för dem, tycker jag. De gör, som jag tidigare har sagt, innovationer i vardagen.

Att företagandet utvecklas i både offentlig och privat sektor är av godo för oss alla. När nu många kvinnor är i just den offentliga sektorn och har hittat smarta sätt att förändra verksamheterna till det bättre är det obegripligt för mig att regeringen inte vill ta till vara de verksamheterna utan försöker återställa till ett sätt som man hade tidigare, ett sätt att driva det, eller också ska man vara i en sektor där man ska jobba ideellt. Det tycker jag är en dålig lösning, eftersom det är många satsningar som är en vinst för oss alla.

Statsrådet tar upp och sätter likhetstecken mellan vinst och låg personalbemanning. Det inte sant i vårt avlånga land. Det kan vara en sanning någonstans, men det är inte en sanning generellt. Själv har jag erfarenhet från att ha arbetat inom äldreomsorgen tillfälligt på ett ställe där vi kommunalt hade två avdelningar. På den ena avdelningen fanns det en dag ett par sjuka patienter, men man tillsatte inte mer personal. På den andra hade man inte sjuka patienter den dagen, men den personal som jobbade på den sidan gick inte över och jobbade på den andra sidan.

Så kan det vara. Men jag säger inte att det heller är en sanning, utan här finns svårigheter och problem att lösa på olika ställen. En del har att göra med ledarskap, och en del har med andra saker att göra.

Sanningen är väl att det ser olika ut här i landet. Men tar vi bort de goda värden av det som ändå händer, både privat och offentligt, i stället för att driva dem vidare går vi miste om mycket kunskap och får en tillbakagång. Det är väldigt olyckligt att vi gör så. Jag skulle vilja att man ser nyttan av dessa företag och de här kvinnorna, som har så lång erfarenhet och har hittat smarta sätt för dem som de är till för. Det skapar mer livskvalitet för dem vi är till för.

Statsrådet! Är det verkligen nödvändigt att stänga en hel sektor från att ha vinst i sin verksamhet för att kunna bedriva ännu mer god verksamhet i stället för att ta bort och reglera det som inte fungerar? Det är min följdfråga.

Anf. 73 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Det verkar som om interpellationen bygger på en felaktig uppfattning att regeringen vill stänga ned någon sektor i samhället. Det är inte fallet, och det kommer aldrig att vara fallet.

Regeringen har satt igång ett utredningsarbete som går ut på att säkra kvaliteten i den offentliga välfärden. Vi vill värna mångfald och valfrihet för brukarna. Men då är det viktigt att vi har kvalitetsregler som säkerställer en god och likvärdig kvalitet i hela den offentliga välfärden i hela vårt land. Dessutom måste vi ha regler som säkerställer att resurserna används till vad de är avsedda för. Resurser som ska gå till personal inom omsorgen ska gå till personal. Resurser som ska gå till utbildningsverksamheter ska gå till utbildningsverksamheter. Det är en självklarhet. Det är våra skattemedel som vi pratar om.

Vi har en skyldighet gentemot medborgarna att säkerställa kvaliteten i de offentliga verksamheterna. Vi ska jobba med det inom de verksamheter som är i egen regi inom kommunerna. Då måste vi ha bättre styrning av de offentliga verksamheterna. Vi måste sätta medarbetarnas villkor i fokus. Vi måste ge medarbetarna rätt förutsättningar och ett stort handlingsutrymme att kunna utveckla verksamheterna. Vi måste låta proffsen vara proffs.

När det gäller de verksamheter som inte drivs i egen regi – verksamheter som drivs av privata utförare – behöver vi ha ett regelverk. I dag har vi till exempel inte insyn i de verksamheter som drivs med skattemedel inom den offentligt finansierade välfärden om verksamheterna råkar drivas av privata utförare. Här måste vi ha en likvärdig bestämmelse, ett likvärdigt regelverk som ger allmänheten insyn i verksamheterna, så att vi ska säkerställa kvaliteten, så att vi kan följa hur resurserna används, så att vi ska säkerställa att resurserna används till vad de är avsedda för.

De målsättningarna är något som de flesta politiska partier i Sveriges riksdag ställer sig bakom, att kvaliteten ska säkras, att vi har ett behov av reformarbete vad gäller regelverket för de privata utförarna i välfärden. Regeringen har mot bakgrund av det behov som finns tillsatt flera utredningar som just har till syfte att ta fram relevanta lagförslag.

Jag tror inte att interpellanten accepterar att vi har en situation där vi inte har insyn i offentliga omsorgsverksamheter bara därför att verksamheterna råkar vara i privat regi. Det är våra skattemedel som används. Jag tror inte att interpellanten vill acceptera att det ska vara rättsligt möjligt att dra ned på antalet medarbetare, att minska personaltätheten för att maximera vinsten, när vi pratar om offentliga verksamheter som finansieras med våra skattemedel. Jag tror inte att interpellanten vill acceptera att vi ska ha en situation där personal, anställda i offentliga välfärdsverksamheter, inte har meddelarfrihet därför att de råkar arbeta i den del av välfärdsverksamheterna som drivs av privata utförare.

Det borde finnas en bred enighet om att samma regelverk ska gälla alla medarbetare i den offentligt finansierade välfärden. Jag tror inte att det finns någon som ställer sig bakom en princip om att vi inte ska verka för likvärdighet i den offentliga välfärden. Men då måste vi ställa oss frågan: Hur ska vi kunna garantera likvärdighet i den offentliga välfärden om vi

inte har ett regelverk som säkerställer att resurserna används till vad de är avsedda för?

Det är frågeställningar som har funnits i den svenska politiska debatten i många år. Nu är det dags att gå från ord till handling. Det är dags att ta fram långsiktigt hållbara regelverk för den offentliga välfärden. Vi ska även fortsättningsvis ha en välfärd i världsklass, och då måste politiken leverera och ta fram rätt rättsregler.

Anf. 74 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHANSSON (M):

Fru talman! Statsrådet talar om regelverk. Någonstans har denna resa börjat. Det handlar om styrning, ledning och uppföljning. Oavsett om det gäller LOV, upphandling eller någonting annat är det viktigt att först förbereda det som man ska genomföra och sedan följa upp det längs vägen. Självklart är det så.

Jag vill gå tillbaka och tala om innehåll och insyn. När det gäller att säkra kvalitet för brukare är det detta som jag är ute efter, till exempel när det gäller de boenden som finns och som höjer livskvaliteten.

Nära mig finns en kille som heter Pontus, som är helt beroende av omsorg dygnet runt. Han är 23 år, och när han var 20 år blev han helt förlamad och har inget tal. Han har tidigare varit på ett kommunalt boende som var mer institutionsliknande. Det är den vägen vi har gått i det här landet. Då har han haft daglig verksamhet och avlastning.

Sedan två tre år tillbaka är han på en privat verksamhet som drivs av en kvinna om har startat assistansverksamhet i Jämtland. Hon driver också verksamhet i Kalmar, och hon har ett boende i Skåne. Jag kan rekommendera statsrådet att göra ett besök hos henne. Hon är en av de mammor och anhöriga som har sett bristerna i det vi har och har velat utveckla någonting annat och någonting bättre på ett annorlunda sätt. Därför har hon startat denna verksamhet.

Hon hade aldrig kunnat ha tre verksamheter i dag om hon inte hade fått pengar över som hon kan satsa. Från början tog hon lån på sitt hus för att kunna göra detta och för att kunna uppnå en mycket bättre livskvalitet för dessa människor.

Det som jag vill säga med detta är att vi behöver fler sådana goda exempel. Om dessa verksamheter är privata, kommunala eller landstingsdrivna spelar inte mig någon roll. Men det är jätteviktigt att de får fortsätta verka, och vi vill inte att man ska slå undan benen på dem.

Skillnaden här är att människor bor i ett kollektiv och kan anställa assistenter. Det gör att det blir en långsiktighet i fråga om personalen. Personalen trivs jättebra. Det är fler i personalen där än i den kommunala verksamheten, om jag nu ska göra den jämförelsen.

När det gäller känslor och beröring är det viktigt för Pontus att få massage. På det kommunala boendet skulle han ha fått massage. Men man har aldrig hunnit så långt. Man har inte haft tid.

När de ringde från det privata boendet och frågade om det var okej att Pontus fick massage varje dag för att de märker att han mår bättre och får en bättre livskvalitet av det var det självklart.

På många ställen i vårt land pågår sådan verksamhet. De behöver få pengar över, alltså det som vi kallar vinster. Man får inte slå undan benen för dessa verksamheter när man diskuterar att det ska vara fråga om ordentlig verksamhet. Självklart ska man ha det. Men vi kan inte stänga

dörren för det som pågår i dag, där framför allt kvinnor har lagt ned stor möda och tagit lån för att driva verksamhet. De har inte gjort det för att sko sig på någon annan utan för att de är väldigt många som driver väldigt bra verksamhet på ett annorlunda sätt med lösningar som är bra såväl för dem själva som personal som för dem som de är till för.

Anf. 75 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Jag är helt enig med Ann-Charlotte Hammar Johnsson om att vi ska värna mångfald i den offentliga välfärden – inom äldreomsorgen, inom sjukvården och inom skolan. Det har ett viktigt värde att behålla mångfalden och att ge brukarna makt över verksamheten, inflytande och valfrihet.

Om vi vill utveckla välfärden, och om vi vill ha en välfärd i världsklass måste vi sätta medarbetarna och brukarna i fokus. Då måste vi även fortsättningsvis ha ett system som utgår från mångfalden av verksamheter. Likformighet skapar inte förutsättningar för god kvalitet i välfärden. Där är vi helt överens.

Det som vi måste jobba med är att ha regelverk som garanterar god kvalitet i alla verksamheter, oavsett om de drivs i egen regi eller i privat regi. Det är nämligen offentliga verksamheter vi talar om. Det är verksamheter som finansieras med våra skattemedel. Här har vi inte tillräckligt med regelverk för de privata utförarna. Vi har inte ens insyn.

Jag var uppe i Östersund och tittade på ett otroligt intressant exempel där man hade två äldreboenden som var exakt likadana. Den ena verksamheten drivs av kommunen, och den andra drivs av privata utförare. Då kunde man jämföra dessa två olika verksamheter. Man kunde dra lärdomar av erfarenheterna från dessa två olika verksamheter. Man kunde ha benchmarking mellan dem. På det sättet kunde den offentliga sektorn utvecklas och lära sig av intressanta erfarenheter från den privata utföraren. Och den privata utföraren kunde lära sig av kommunen. Vi vill ha den typen av mångfald. Det är bra. Men detta exempel kunde vara möjligt eftersom vi hade insyn i båda verksamheterna. Vi hade insyn i den kommunala verksamheten, och vi hade insyn i den privata verksamheten för att kommunen hade ställt det som ett krav i samband med att man upphandlade denna verksamhet.

Problemet är att vi inte har denna insyn. Vi har alltså inte lagregler som garanterar insyn i offentliga välfärdsverksamheter. Det är mycket problematiskt. Vi sviker medborgarna. Vi har en skyldighet att ta fram regler som garanterar just den här typen av insyn och som gör det möjligt för kommunen, för rikspolitiken, för medborgarna och för brukarna att följa hur resurserna används. Hur gör denna äldreomsorgsverksamhet när de får skattemedel? Använder de resurserna till det som de är avsedda för, eller finns det en risk att de till exempel drar ned på antalet medarbetare för att maximera vinstutbetalningen?

Regeringen är inte emot överskott i välfärdsverksamheter. Frågan är hur överskottet ska hanteras. Ska det vara möjligt att dra ned på kvaliteten för att maximera överskottet för att göra en vinstutbetalning, eller ska vi ha regelverk som säkerställer att alla verksamheter har till syfte att ha god kvalitet och ständigt jobba med kvalitetsutveckling?

Dessa debatter om privata utförare i välfärden har sparat ur i Sverige för många år sedan. Det är ideologin som har förvandlat debatten till någonting som är långt ifrån verkligheten.

Vi behöver ha förändringar i regelverket. Nu senast var det fyra borgerliga partier och Sverigedemokraterna som erkände att dagens regelverk inte var tillräckligt.

För att kunna förändra regelverket måste vi ha en utredning, så att man djupdyker inom de olika juridiska frågeställningarna. Det är precis detta arbete som den här regeringen har satt igång. Den förra regeringen tillsatte också flera utredningar – Ågarprövningsutredningen och Friskolekommittén – med just fokus på dessa frågeställningar.

Vi har inte rätt att svika medborgarna. Jag tänker inte stå här i Sveriges riksdag och säga till Sveriges medborgare: Nej, du har inte rätt till insyn i välfärden. Du har inte rätt till regelverk som garanterar kvaliteten.

Vi har en skyldighet att fixa detta, bortom ideologiska strider och konflikter.

Anf. 76 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSON (M):

Fru talman! Nej, vi har inte rätt att svika medborgarna. Men det har vi inte rätt att göra oavsett vilken verksamhet det handlar om. Mångfalden måste, som ni säger, få växa. Jag är jätteglad att statsrådet tar upp att det är mångfald som gäller.

Statsrådet använde mycket tid till att tala om insynen som ett begrepp. Men även om det finns insyn och man kan anmäla inom det offentliga, bör vi också titta på missbruket där. Det finns undanhållande av information inom organisationen. Det bekymrar mig. Ibland tror jag inte att det handlar om insyn utan att det handlar om andra faktorer som gör att man har detta förhållningssätt. Det är trist och tråkigt. Alla ärenden som kommer upp och som kan hanteras ger lärdomar. Dessa ärenden är trista och tråkiga, och vi vill inte ha dem. Men när de sker ger de stora lärdomar för att öka kvaliteten hela vägen.

Problemet i denna fråga tycker jag är att det finns en ideologi. Nu är inte Vänsterpartiet med i debatten, men jag träffade en kvinna i veckan som berättade att hon hade träffat någon som hade sagt: Det spelar inte någon roll hur bra verksamhet som finns. Vi vill inte ha privat verksamhet i alla fall. Vi vill ha allt inom det offentliga.

Det är en sorts ideologi som skapar spännvidden i ena änden av denna debatt. Självklart ska vi ha bra verksamheter.

Jag ska nämna ytterligare ett exempel om barnmorskor som har jobbat med att föra ut verksamhet som tidigare har funnits på sjukhus, där vi har tappat kunskap. Dessa barnmorskor gör i dag ett arbete med tuber och slangar på små barn som kommer dit. Det har andra barnmorskor slutat med, men de har tagit på sig detta ansvar. Det underlättar också för sjukvården. Det är ett bra exempel på hur detta kan hjälpa till i utvecklingen.

Det finns massor av gott där ute. Jag hoppas att statsrådet tar det med sig.

Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Fru talman! Vi är helt eniga om att vi måste jobba med mångfalden. Vi har just nu en utveckling där vi går mot mer och mer likformighet inom

välfärden – det blev inte riktigt som vi hade tänkt oss när vi genomförde förändringarna i början av 1990-talet. Då var tanken att vi skulle satsa på personalkooperativ och verksamheter med särskild inriktning och metodik, och så har det inte riktigt blivit. I stället är det de stora aktörerna som växer.

Det är klart att detta på sikt utgör ett hot mot mångfalden i de offentliga välfärdsverksamheterna, och därför jobbar vi också med att skapa rätt förutsättningar för den idéburna sektorn. De står verkligen för en viktig dimension inom välfärden, och många gånger har de intressanta inriktningar på sina verksamheter som gör att medborgarna verkligen får riktig valfrihet – en riktig chans att välja mellan olika typer av verksamheter. De har dock inte riktigt rätt förutsättningar, för regelverket bygger på ett kommersiellt tänk och på den kommersiella logiken. Detta kan vara nyttigt och intressant och bidra till mångfalden, men vi behöver även den idéburna sektorn.

Precis som interpellanten sa behöver vi också jobba med kvaliteten i de verksamheter som drivs i offentlig regi. Här är regeringens kommande arbete med en styrtredning, där vi jobbar med styrningsfrågorna i offentlig sektor, otroligt centralt. Det finns ett starkt engagemang i de här frågorna i kommunsektorn. Många företrädare för kommunerna och många företrädare för de fackliga organisationerna och arbetsgivarorganisationerna vill att vi ska utveckla styrningen och ta fram nya styrmodeller, bortom new public management, som sätter medarbetarnas professionella kunskap i fokus och ger dem rätt handlingsutrymme.

Jag är helt enig med interpellanten om att vi inte kan förändra regelverket enbart för privata utförare. Vi måste jobba även med de verksamheter som finns i egen regi om vi ska säkra kvaliteten i den offentliga välfärden.

Avslutningsvis vill jag tacka för en bra diskussion.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellationerna 2014/15:638 och 653 om alla elevers rätt till en trygg skolmiljö

Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Erik Bengtzboe har frågat mig hur jag tänker minska frånvaron och öka studieron i de svenska klassrummen. Därutöver har Maria Stockhaus frågat mig hur jag ser på de resultat av granskningar som Skolinspektionen presenterar och vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkra en trygg miljö för alla elever i Sverige. Interpellationerna besvaras i ett sammanhang eftersom de berör samma område.

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Skollagen ställer också krav på huvudmän och skolor när det gäller att skapa en skolmiljö fri från kränkande behandling. Huvudmannen ska bland annat se till att det på varje skola bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever, och för varje skolenhet ska det finnas ordningsregler som utarbetas under medverkan av

eleverna. I skollagen finns också regler om disciplinära åtgärder såsom utvisning, kvarsittning, omplacering och avstängning.

Studiero i klassrummet är en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna inhämta kunskap under lektionerna. Skolk och sen ankomst till lektionerna minskar undervisningstiden, och eleven riskerar att komma efter i skolarbetet. Även om det är skolans och ytterst rektorns ansvar att skapa trygghet och studiero är det viktigt att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra. En miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. I syfte att uppnå detta samt förbättra skolresultaten initierar regeringen nu en rad åtgärder.

För att ge alla huvudmän och skolor möjlighet att utvecklas och förbättras behövs nationella skolutvecklingsprogram som är systematiska och långsiktiga. Insatserna kan till exempel bestå av olika kompetens- och stödinsatser när det gäller undervisning i ämnen och elever i behov av särskilt stöd. Regeringen föreslår i vårändringsbudgeten för 2015 att 20 miljoner kronor avsätts för detta ändamål, och satsningen beräknas uppgå till 140 miljoner årligen från och med 2016. Redan nu har Skolverket tagit fram stödmaterial till lärare inom en rad områden kopplat till skolans värdegrundsarbete, som är att betrakta som en del av de nationella skolutvecklingsprogrammen.

Regeringen anser vidare att statens stöd till huvudmän och skolor med låga studieresultat och tuffa förutsättningar behöver förstärkas. Skolor med tuffa förutsättningar behöver till exempel mer resurser för att utveckla pedagogik och metodik samt förmågan att möta elever med olika förutsättningar. Inom ramen för satsningen Samverkan för bästa skola avsätts därför 300 miljoner kronor för 2015, och därefter beräknas 600 miljoner kronor per år från och med 2016.

Det finns ofta ett samband mellan problem med bristande studiero och elever med svårigheter i undervisningen. Därför är arbetet med tidiga insatser och höjda kunskapsresultat också betydelsefullt för arbetet med ökad studiero. Regeringen avser därför att tillsätta en utredning med uppdraget att bland annat undersöka förutsättningarna för att införa en läsa-skriva-räkna-garanti och lämna förslag om vad en sådan garanti bör innehålla.

Syftet med garantin är att utarbeta ett system som ser till att alla elever, både flickor och pojkar, får de extra anpassningar eller det särskilda stöd de behöver för att få förutsättningar att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås i svenska eller svenska som andraspråk och matematik i årskurs 3 i grundskolan och sameskolan samt i årskurs 4 i specialskolan.

Även elevhälsan har betydelse för att förbättra förutsättningarna för höjda skolresultat. Elevhälsans arbete kan också bidra till att skapa trygghet och studiero genom såväl förebyggande som hälsofrämjande arbete. Regeringen anser att elevhälsan behöver förstärkas och beräknar därför i vårpropositionen ett riktat statsbidrag om 200 miljoner kronor årligen från och med 2016.

Skollokalernas utformning kan också ha betydelse för elevernas trygghet och studiero. Mot bland annat denna bakgrund föreslår regeringen i vårändringsbudgeten och i vårpropositionen en satsning på att renovera skollokaler. Satsningen uppgår till 15 miljoner kronor under 2015, och för 2016–2018 beräknas satsningen uppgå till 330 miljoner kronor per år. För

att få ta del av dessa pengar krävs att satsningarna är pedagogiskt anpassade så att de främjar just trygghet och lärande.

Mot denna bakgrund anser jag och regeringen att förutsättningarna för en trygg miljö med god studiero blir bättre.

Anf. 79 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern så mycket för svaret.

Sverige har en lång tradition av blocköverskridande satsningar på skolan. Vi har en lång tradition av att fokusera på att bygga vår nation starkare genom just kunskap och en lång tradition av att genom en avgiftsfri utbildning som är tillgänglig för alla skapa och bredda livschanser för alla elever i det här landet.

Samtidigt som vi har burit på denna tradition och samtidigt som Sverige har agerat därefter med en fri, allmän skola med hög ambitionsgrad har vi dock under lång tid svikit de allra svagaste eleverna i Sverige. Vi ser att det är de som har det tufft i skolan som får minst av det stöd de behöver. Det är de som tyvärr slås ut från utbildningen alldeles för tidigt och följs upp alldeles, alldeles för sent. Bristen på krav, bristen på tidigt stöd och bristen på tidig uppföljning gör att vi tyvärr har en viss mentalitet av att skjuta problem framför oss och hantera saker och ting senare.

Den av regeringen och Alliansen överenskomna läsa-skriva-räkna-garantin är ett bra sätt att möta detta. Det handlar om att tidigt komma in med insatser och möta upp i det som är absolut viktigast i skolan, nämligen kunskapen. Det handlar också om att se till att varje enskild elev får chansen att från första början vara med och ta del av utbildningen, känna att den finns till för en själv och att man utvecklas i den. Därmed förebygger vi väldigt många av de problem som annars kan uppstå när elever av olika anledningar faktiskt halkar lite efter någon gång – så som de flesta av oss någon gång gör här i livet.

Även om vi ligger efter i många av OECD:s PISA-mätningar finns det några områden där vi faktiskt toppar, och det gäller framför allt stök, ljudnivå och sena ankomster. Tyvärr gäller det även lärares och skolledares attityder till närvaron – åtminstone när man frågar OECD verkar våra lärare inte tycka att det är ett särskilt stort problem att eleverna inte är på plats.

Tidigt stöd är absolut viktigt för att möta detta, likaväl som tidiga reaktioner så att det finns en fungerande dialog med hemmet. Mest avgörande för att se till att det finns lugn och ro i klassrummet – inte bara för att undvika att vissa elever i framtiden inte dyker upp utan också för att se till att det finns en fungerande arbetsmiljö för alla elever i klassen – är dock lärarens förmåga att skapa lugn och ro i klassrummet. Det handlar om lärarens förmåga att vara ledare för det som sker i klassrummet och skapa det lugn som faktiskt behöver finnas.

Hur når vi då dit? Hur ser vi till att stärka våra lärare på bästa sätt? Ja, inte gör vi det genom att förvänta oss att de ska klara av ett yrkesliv i 40 år efter tagen examen med de absolut svagaste fortbildningsinsatserna i hela OECD. Alliansregeringen satsade stort på att utveckla fortbildningen för lärare, först med Läslyftet och sedan med Mattelyftet. Det är den enskilt största fortbildningssatsning som har gjorts i Sverige. Just den typen av insatser – som stärker lärarens kunskap, kompetens och roll – är

det som bygger förmågan att bibehålla auktoriteten och lugnet i klassrummet, utan att vi för den sakens skull resignerar till någon form av katederdisciplin.

Framåt är då frågan: Hur ser vi till att vi stärker fortbildningen av lärare på ett brett plan så att de får de yrkeskunskaper de behöver i sina sakämnen men också i pedagogik och didaktik?

Anf. 80 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Det är intressant att nästan oavsett vilken typ av frågor man ställer när det gäller skolutveckling får man ungefär samma svar. Det handlar om de nationella skolutvecklingsprogrammen, det handlar om stöd till skolor med tuffa förutsättningar, och i det här fallet har även pengar till att renovera skollokaler slunkit med i svaret.

Jag ska börja med det sistnämnda, satsningen på renovering av skollokaler, som jag inte alldeles missminner mig kom upp med anledning av en rapport om att skoltoaletterna inte var tillräckligt fräscha. Det handlar om 330 miljoner under 2016–2018. Det kan ju låta som ofantligt mycket pengar, vilket det ofta gör på nationell nivå. Men eftersom jag har jobbat kommunalt ganska länge vet jag vad det kostar att renovera en skola. Jag skulle säga att de 330 miljonerna i bästa fall räcker till att renovera två till tre 70-talsskolor, och det finns ganska många sådana runt om i våra kommuner.

Om man nu ska bygga om skolorna för att säkra en tryggare miljö i skolan är det väldigt viktigt att kommunerna får stöd i hur man ska bygga om för att åstadkomma en bättre skolmiljö. Jag tror inte att 330 miljoner kommer att göra särskilt stor skillnad för Sveriges 1,7 miljoner elever när det gäller trygghet och studiero i skolan.

Enligt Skolinspektionens årsrapport får 60 procent av grundskolorna och 66 procent av gymnasieskolorna kritik för att de inte är tillräckligt bra på att arbeta med trygghet och studiero. Skolinspektionens årsrapport är en väldigt informativ läsning och ger ett bra underlag för vilka områden som vi politiker behöver titta mer på och prioritera.

Av de många nödvändiga reformer som alliansregeringen genomförde är nog Skolinspektionen en av de viktigare. Skolinspektionen är viktig eftersom den ger skolor och huvudmän en bra grund för utvecklingsarbete men också underlag på aggregerad nivå för nationella utvecklingsområden.

Trots att frågan om trygghet och studiero är det område där huvudmän och skolor får mest kritik enligt Skolinspektionens årsrapport, finns det inga uppdrag till Skolverket i regleringsbrevet när det gäller just trygghet och studiero. Det kan sägas att uppdrag till Skolverket inte saknas. Det finns många, till och med så många att Skolverket tycker att det är lite besvärande många och svårt att hantera. Men det finns inget som är kopplat till trygghet och studiero, trots att det är det område på vilket Skolinspektionen konstaterar att flest skolor och huvudmän får kritik.

Anf. 81 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Erik Bengtzboe ställer en fråga om fortbildningen, och jag ska givetvis besvara den. Jag vill först bara betona hur väl jag instämmer i problembeskrivningen. När det inte finns trygghet och studiero leder det

till att eleverna inte får möjlighet att fullfölja sina studier, koncentrera sig på sina studier och får möjlighet till en trygg och värdig arbetsmiljö.

På samma sätt finns ett samband mellan lusten till lärandet, möjligheten att tillgodogöra sig lärandet och att skapa en trygg studiemiljö. Om eleverna inte tidigt får verktygen för att kunna hänga med på lektionerna och ta del av det som läraren ger, då blir det också väldigt svårt att skapa en trygg och fungerande arbetsmiljö. Det finns alltså ett mycket starkt samband mellan elevernas möjligheter till goda kunskapsresultat och en trygg arbetsmiljö – åt båda hållen.

Utifrån mitt interpellationssvar ställdes ett antal konkreta frågor, och jag ska svara på dem.

Maria Stockhaus ställde en fråga om skolrenoveringar och deras betydelse. Det finns ett belagt samband mellan betydelsen av bra, goda och fungerande skollokaler och tryggheten på den enskilda skolan. Det finns många områden i skolorna där det inte finns insyn eller möjlighet till vuxennärvaro och där eleverna oroar sig för att vara närvarande. Det påverkar tryggheten på skolan, precis som på vilken annan arbetsplats som helst.

Det är såklart saker och ting man inte bara jobbar med genom att bygga om skollokaler utan också genom aktiva insatser i skollokalerna. Men när man gör ombyggnationer – precis som Maria Stockhaus påpekar är många skolor i dag i behov av det – är det viktigt att man gör det på ett sådant sätt att man också tillgodoser pedagogiska behov, till exempel behovet av en trygg arbetsmiljö. Det är en av anledningarna till att vi inför stödet till skolrenoveringar som alltså adderar till 1 miljard under mandatperioden, i linje med det vallöfte vi gav. Det var också någonting som jag, när jag var riksdagsledamot, tog upp flera gånger med min företrädare, som då avfärdade den typen av krav och menade att det inte var nödvändigt. Men vi ser att det är nödvändigt för att kunna åstadkomma resultat också i den här frågan.

Erik Bengtzboe tog upp fortbildningen. Jag delar helt bedömningen att fortbildningsinsatser som gör att lärarna stärks i sitt uppdrag och får de verktyg de efterfrågar är oerhört viktiga, också för att möta utmaningarna med bristande arbetsro och kränkningar som uppstår i en skola. Det var anledningen till att vi i vårt budgetförslag föreslog pengar både till en stärkt kompetensutveckling för lärare i form av den kompetensutveckling som görs i samverkan med lärosäten, 200 miljoner årligen, och till det nationella skolutvecklingsprogrammet, ytterligare 140 miljoner årligen. De pengarna togs tyvärr bort i den borgerliga budgetmotionen som gick igenom i riksdagen men återförs i och med vårändringsbudgeten.

Redan nu har Skolverket, delvis som svar på frågan om uppdraget till Skolverket, utvecklat verktyg som kan ses som en del av det nationella skolutvecklingsprogrammet för skolornas värdegrundsarbete tätt kopplat till arbetet med studiero. Därutöver kommer det att behövas särskilda insatser i just de skolor som har de tuffaste utmaningarna. Inte minst gäller det metodikutveckling som Erik Bengtzboe nämner, vilket ges möjlighet att genomföra inom ramen för Samverkan för bästa skola som från nästa år adderas till 600 miljoner årligen.

Därutöver gör vi ett antal andra insatser, och jag vill särskilt poängtera den insats som görs i Elevhälsan. Där vet jag att vi är eniga om att en stark och fungerande elevhälsa på många skolor är motorn i arbetet för trygghet

och studiero. Det ger kompetens och verktyg till de befintliga lärarna att också arbeta med det förebyggande som ofta blir lidande när Elevhälsan inte har de resurser de behöver.

Anf. 82 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! Tack återigen, utbildningsministern, för svaret!

Det är utan tvekan så att kopplingen mellan arbetsmiljön, arbetssituationen och förmågan att leverera och växa på sin arbetsplats gäller för oss alla, oavsett var vi befinner oss någonstans. Det är viktigt att betona att det i detta fall inte bara handlar om elevernas arbetssituation, utan det handlar faktiskt även om lärarnas arbetssituation och deras möjlighet att känna att de är på en arbetsplats där de trivs och kan utvecklas och växa.

Nu är det jag som har initierat den här debatten med den interpellation jag har ställt. Men när man diskuterar studiero, närvaro och kopplingen till skolresultat blir det ibland tyvärr lite för stort fokus på extremfallen och avarterna, som absolut inte på något sätt ska förringas. Det finns absolut problem i svensk skola med elever som har väldigt låg närvaro eller inte deltar alls. Det finns stora problem med kränkningar. Och det finns problem med stökiga elever som både förstör sin egen skolgång och sina klasskamraters skolgång. Där behövs det självfallet insatser som är tydligt kopplade. Det kan vara alltifrån extra undervisningsinsatser till sociala insatser och Elevhälsan. Där gäller det verkligen att man håller tungan rätt i mun och också jobbar med individuella insatser.

Men det vi måste separera från det här är den generella arbetssituationen i klassrummet. Vi ser att i svenska skolor – inte överallt, inte på alla lektioner och i alla lägen – är ljudnivån överlag högre och de sena ankomsterna många. Avvikelseerna under lektionstid är många. Och lärare vittnar om att de har svårt att undervisa i den miljön. Även den situationen måste avhjälpas. Det är där det är så otroligt viktigt att vi jobbar med att stärka lärarrollen, att se till att läraren har den naturliga auktoritet som de faktiskt förtjänar.

Trots det faktum att alliansregeringen har satsat rekordstort på lärarfortbildning de senaste åren, framför allt med fokus på Matematiklyftet men även på andra insatser, ligger Sverige efter. Svenska lärare får mindre tid för lärarfortbildning än vad man får i jämförbara OECD-länder. Vad som framför allt är intressant är att det dessutom är en lägre andel av den fortbildning man väl får som bedöms vara relevant för de sakämnen man arbetar med och pedagogik och didaktik. I stället används lärarfortbildning till helt andra saker som i alltför många exempel och vid alldeles för många tillfällen är irrelevanta.

Det är bra att den rödgröna regeringen vill fortsätta att satsa på lärarfortbildning. Jag upplever att det finns en bred samsyn i att vi behöver få till en förändring och att vi inte kan göra så som vi har gjort i Sverige de senaste 50 åren.

Då behövs det pengar. Men det behövs också en struktur för att se till att arbetsgivare och huvudmän, framför allt Sveriges kommuner, vill att deras lärare deltar och har incitament att göra det.

Skolverket levererade nyligen en rapport om statsbidragen och hur det nyttjas av olika kommuner. Här har vi bland annat Matematiklyftet och liknande. Vi kan se att stora insatser fördelar sig väldigt ojämnt mellan kommuner och över landet.

Det framför allt rektorer och kommunalråd med ansvar för frågan vittnar om är att det stjal alldeles för mycket tid, att det kostar pengar även om det finansieras via staten och att det är för krångligt att satsa på sin egen personal. Det är djupt beklagligt och såklart också kopplat till attraktiviteten för människor att vilja bli lärare.

Frågan är hur vi stärker arbetsgivarnas vilja att se till att detta fungerar? De är ju till stor del politiker.

Anf. 83 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Vi är nog alla rörande överens om att trygghet och studiero för elever i skolan är oerhört viktigt. Frågan är hur vi åstadkommer det på snabbast och effektivast sätt.

Att förebygga mobbning och skapa en trygg miljö i skolan kräver ett systematiskt och långsiktigt arbete. Det är inget man åstadkommer genom att skicka medarbetarna på kurs en gång eller genom att delta i ett kortsiktigt projekt, utan det är något man måste jobba med hela tiden, långsiktigt och systematiskt.

Skolverket gjorde för några år sedan en utvärdering av olika program. Man konstaterade att det inte fanns någon huvudman som arbetade med något av dessa program på det sätt som det var tänkt. Medierna hanterade tyvärr denna rapport som att inget program var bra, och det lade en våt filt över hela diskussionen. Skolor och kommuner visste inte på vilken fot de skulle stå och vad de skulle satsa på för typ av insatser.

Arbetet som sker på skolan är sällan systematiskt och långsiktigt. Det är sällan baserat på forskning, vilket det skulle behöva vara för att säkerställa att det leder till bra åtgärder. Många kommuner är inte heller särskilt bra på att följa upp och utvärdera det arbete som görs.

Det går att minska mobbning och skapa studiero om lärarna har rätt verktyg och kompetens.

Det stämmer att skolmiljön är viktig. Men man måste veta var eleverna känner sig otrygga. Då får man fråga dem och ta reda var man behöver sätta in insatser.

Det kan låta som mycket pengar med 1 miljard över tre år, men med tanke på de investeringsbehov som finns i kommunerna är det en ytterst liten summa, och jag ifrågasätter om den kommer att göra någon större skillnad.

Som så mycket annat inom skolans värld handlar det om ledarskap. De skolor som lyckas arbetar med hela personalen. Framför allt är de tydliga med att det är de vuxnas ansvar att skapa en trygg och säker miljö för eleverna och med att stoppa mobbning när den väl händer.

Det finns inget område där skolor och huvudmän får mer kritik i Skolinspektionens rapport än på just detta område. Då borde ni i de uppdrag ni ger till Skolverket välja att prioritera en översyn av vad man kan göra ytterligare och hur man ska förstärka utbildningsinsatserna på detta specifika område vad gäller program för att förebygga mobbning och kränkning och skapa en trygg och säker miljö för eleverna i skolan.

Anf. 84 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Maria Stockhaus lyfte upp det som är värt och betona, inte minst utifrån den rapport som kom från Skolverket för en tid sedan med utvärderingar av de insatser som görs mot mobbning och för en trygg

arbetsmiljö. Vi kan inte se det som ett arbete som det går att plocka in någon utifrån för att göra under en kort tid på skolan, och sedan är man färdig med det. Det var precis det rapporten redovisade.

Det är klart att man kan få hjälp i sin utveckling och i sitt arbete, men det är skolans och ytterst rektors ansvar att se till att eleverna får en trygg arbets- och studiemiljö där det finns möjligheter till ett gott lärande.

Det handlar om de grundläggande saker som också är avgörande för att man ska klara kunskapsuppdraget. Det handlar om närvarande lärare, att de finns i elevernas vardag och att de har tid att jobba direkt med eleverna och på det sättet kan förebygga att arbetsmiljöproblem byggs upp. De måste se vad som sker elever emellan.

Det handlar också om att ha verktygen för att göra något när man har identifierat att man börjar få eller redan har arbetsmiljöproblem eller att det förekommer kränkningar mellan elever.

Det handlar mycket om tid och verktyg – på samma sätt som de diskussioner vi har om hur vi ska förbättra kunskapsresultaten handlar om det.

Vad gör vi då åt detta? De viktigaste insatserna vi gör är de insatser vi också gör för att förbättra studieresultaten. Det är, precis som jag redovisade i mitt svar, insatser för att ge tidigt stöd så att elever har verktygen för att kunna hänga med på lektionerna. Det handlar om nationella skolutvecklingsprogram för att stärka lärarnas möjligheter till att få och bredda sin kompetens. Det handlar om att rikta stöd till de skolor som har de tuffaste utmaningarna.

Det handlar om att stärka elevhälsan och att se till att man har en bra fysisk arbetsmiljö. Jag håller helt med om att en förutsättning för att lyckas med det arbetet är att man frågar eleverna. Vi kommer att ställa krav på att elevskyddsombuden är med i utformandet av renoveringar som ska kunna få statligt stöd.

Erik Bengtzboe frågar hur vi stärker arbetsgivarnas vilja att erbjuda sina lärare fortbildning och kompetensutveckling. Det är en relevant fråga, inte minst mot bakgrund av vad Talis redovisar om att inte tillräckligt många lärare i Sverige får den kompetensutveckling och fortbildning som man borde ha rätt till i vilket yrke som helst. Det är inte minst viktigt i ett yrke där det hela tiden förekommer en modernisering av kunskap och forskning som man som lärare ska ha möjlighet och tid att ta del av så att man kan erbjuda eleverna den allra bästa undervisningen.

Det viktigaste vi kan göra för att stärka arbetsgivarnas möjlighet att använda statens insatser är precis det som Erik Bengtzboe efterlyser, nämligen tydliga strukturer. Det huvudmännan framför när de svarar på frågan om varför de inte tar del av statliga insatser är återkommande att insatserna är för krångliga och för olika varandra så att man inte riktigt vet vad som avkrävs en som huvudman om man ska ta del av den ena insatsen i förhållande till den andra. Man känner helt enkelt inte igen statens olika insatser och upplever att man snarare än att ha ett strukturerat arbete och en samverkan med staten utsätts för ett regn av olika och ibland till och med motstående insatser.

Det är just bakgrunden till att vi återkommer till de nationella skolutvecklingsprogrammen. Låt oss bygga vidare på det som har varit lyckat i Läslyftet och Matematiklyftet på ett sådant sätt att lärare, rektorer och skolans huvudmän känner igen statens insatser för fortbildning, vet hur de fungerar och vet hur de tar del av dem. Lyckas vi med det är också

förutsättningarna att lyckas med att alla huvudmän också ger sina lärare den fortbildning de har rätt till mycket bättre.

Anf. 85 ERIK BENG TZBOE (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för en lugn, sansad och trevlig samtalsdiskussion, särskilt med tanke på att vi ska stå här tillsammans mer eller mindre hela kvällen.

När det gäller diskussionen mellan statsrådet och min kollega Maria Stockhaus är jag inte rakt av skeptisk till att staten går in och stöttar kommuner i att förbättra sina skolmiljöer. Men man får passa sig lite för att lova alla goda ting till alla runt omkring sig. 330 miljoner räcker till att renovera en till två riktigt stora skolor. Helst vill vi inte ha en tombola-situation där man lottar vilken kommun som får årets satsning.

Dessutom gäller det att fördela dessa pengar på ett sådant sätt att det inte uppstår en situation där de kommuner som har misskött sina fastigheter får stöd av staten medan de kommuner som sköter sig och satsar pengar på att renovera sina skolor inte får ta del av stödet. Det är en svår balansgång.

Tid och närvaro är viktigt, men framför allt handlar det om kompetens. Att stärka lärarrollen och satsa mer på fortbildning är nyckeln för att stärka kunskapsfokuset i skolan och kompetensen i skolväsendet i sin helhet. Då behöver vi jobba mer strukturerat med dessa satsningar.

Det är precis detta som Läsllyftet och Matematiklyftet har försökt göra, men många kommuner vittnar fortfarande om att man tycker att man gör så många insatser redan eller att man inte har tid. Man väljer att prioritera på ett sätt som jag har svårt att förstå.

Enligt min uppfattning är det inte denna kammars sak att detaljstyra hur rektorer ska hantera detta. Det är heller inte min uppfattning att man, som ett visst annat parti föreslog i dag, ska frikoppla rektorerna från lärarnas roll. Att det skulle stärka någon annan tror jag inte funkar för fem öre.

Vi behöver skicka tydliga signaler om att man ska kompetensutveckla sina lärare och att tidiga insatser och tidig återkoppling för elever som uteblir behövs.

Anf. 86 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Vi kommer tillbaka till detta med kompetens och kompetensutveckling. Om man tittar på OECD-rapporten ser man att det är någonstans där som nyckeln till svensk skolas utveckling ligger. Det gäller inte minst det här området. Det handlar om lärarnas kompetens och kompetensförsörjning.

Friends har ställt krav på ett trygghetslyft för skolan. Jag kan känna att det går lite inflation i begreppet lyft. En del huvudmän, lärare och rektorer tycker nog att det börjar bli ett ganska slitet begrepp.

Om vi ska komma till rätta med den här typen av problematik, så att eleverna känner sig trygga, måste vi ha lärare, rektorer och annan personal på skolan som är tydliga ledare, som vet hur man hanterar elever med svårigheter och som kan hantera konflikter.

En del av dessa delar har tyvärr inte ingått i lärarutbildningen historiskt, även om några har lagts till. Jag tror att det fortfarande finns

mer att göra för att de lärare som utbildas ska förberedas bättre på den verklighet de möter när de kommer ut i skolan.

Vi moderater har föreslagit något som vi kallar kunskapskontrakt med enskilda skolor och huvudmän när det gäller utvecklingsinsatser. Denna form av kompetenshöjning kan finnas med i kunskapskontrakt med de skolor och kommuner som i Skolinspektionens beslut får kritik för sitt värdegrundsarbete, sitt sätt att hantera mobbningsfrågan och så vidare.

Kunskapskontrakten blir inte något generellt i Sverige som alla ska söka utan en insats riktad till den skola och den huvudman som har utvecklingsområden där de behöver stöd.

Anf. 87 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag tackar för den första av flera goda debatter med ett gott meningsutbyte under kvällen.

Jag håller helt med om den slutsats som Maria Stockhaus sammanfattar som att vi behöver generella insatser av god kvalitet och med en tydlig struktur så att huvudmännen vet hur man tar del av vad som avkrävs dem och så att alla huvudmän som behöver insatser kan få del av sådana.

Fler skraddarsydda insatser behövs där man sprider några av de godaste exemplen eller djupa forskningsöversikter som man kan ha på nationell nivå till just de skolor som behöver det allra mest.

Moderaterna talar om kunskapskontrakt. Det låter väldigt likt de utvecklingsavtal som vi föreslog i valrörelsen och som vi nu gör verklighet av. Det är precis den vägen vi måste gå.

Det behövs både insatser på enskild skolnivå, där stat och huvudman kan samverka för att sätta in de åtgärder som man vet haft effekt på andra ställen, och mer generella insatser som alla i skolsystemet kan ta del av.

Jag har avslutningsvis en reflektion kring det som Maria Stockhaus berörde, nämligen den trötthet som finns i lärarkåren och skolvärlden när det gäller begreppet lyft. Jag tror att tröttheten delvis kommer sig av att ordet kan skapa en bild av att det ska komma någon utifrån och lyfta lärarkåren och att det finns en massiv kunskap någonstans utanför lärarkåren som ska lösa allting om vi bara överför den till lärarna.

Jag är övertygad om att kunskapen finns i lärarkåren. Det är så Matematiklyftet och Läslyftet i grunden har utvecklats. Några lärare får fördjupad kunskap att sprida till sina kollegor. Snarare än ordet är det denna metodik och detta sätt att göra fortbildningsinsatser som vi ska bygga vidare på.

Detta är grundtanken i de nationella skolutvecklingsprogrammen. Som jag nämnde har Skolverket redan påbörjat ett sådant arbete när det gäller värdegrundsfrågor. Det tror jag är helt rätt prioritering från Skolverket.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2014/15:640 om regeringens uppföljning av riksdagens beslut om utökad matematikundervisning

Anf. 88 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Erik Bengtzboe har frågat mig hur jag ämnar följa upp beslutet om utökad matematikundervisning.

Låt mig först nämna att jag självklart delar Erik Bengtzboes oro över de sjunkande kunskapsresultat i bland annat matematik som syns i såväl nationella som internationella jämförelser. Resultaten i bland annat PISA-studien från 2012 ställer krav på oss att reagera och agera.

Svenska elevers resultat har sjunkit i de nationella och internationella kunskapsmätningarna. Grundskolan har i dag många mätpunkter, inte minst genom de nationella proven i årskurs 3.

Skolverkets statistik från 2014 visar att av de elever i årskurs 3 som deltog i alla delprov i matematik klarade endast 64,7 procent, varav 64,5 procent av pojkarna och 64,8 procent av flickorna, att nå upp till kravnivåerna. Regeringen ser allvarligt på detta.

Vi kommer att införa obligatoriska bedömningsstöd enligt den plan som den tidigare regeringen lagt fast, och dessa bedömningsstöd kan från 2017 ses som en naturlig del av en fullt utbyggd läsa-skriva-räkna-garanti för förskoleklass till årskurs 3.

Riksdagen har beslutat om ett tillkännagivande till regeringen om fler matematiklektioner i högstadiet.

Regeringen har också slutit en överenskommelse med Moderaterna, Centerpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna om att föra samtal om en ny timplan utifrån det uppdrag som Statens skolverk avlämnat till regeringen. Regeringen ser fram emot konstruktiva samtal i frågan.

Anf. 89 ERIK BENG TZBOE (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Matematik är ett oerhört viktigt skolämne som förtjänar en särskild roll, även om det alltid är elakt att ”singla ut” någon vid sidan av någon annan. Matematik bygger tillsammans med språk basen för mycket av det lärande som man behöver i framtiden och är därför oerhört viktigt, inte minst i de tidiga åldrarna, för att man ska klara att behärska resten av sin skolgång. De elever som halkar efter i språk eller matematik får av naturliga skäl följdproblem i andra ämnen där man har svårt att hinna med.

Sverige har tyvärr länge, ända sedan början av 80-talet, tappat när det gäller de faktiska matematikkunskaperna. Vi kan se i PISA-rapporten att det är just i matematik som vi har snabbast utväxling nedåt.

Svenska elever vittnar om att de tycker att matematik är svårt, jobbigt och tufft. De säger till och med att matematik inte är något för dem, som om det vore något medfött och som om det inte tillhör det som man ska lära sig och som ingår i utbildningen. Det är en ganska skrämmande inställning som vittnar om att vi inte har klarat av att hantera matematik på ett tillräckligt bra sätt i Sverige under de senaste decennierna.

Vi tappar överlag i matematik, men det som är kanske allra mest oroväckande är att de absolut duktigaste eleverna i matematik tappar oerhört snabbt i Sverige. Vi börjar närma oss en nivå som blir oroväckande låg ifall något inte görs.

Bedömningsstöd, tidiga insatser och lärarfortbildning är självfallet otroligt viktiga steg för att se till att det finns en grund att utveckla saker och ting på. Men duktiga lärare och bra bedömningsstöd och undervisning spelar väldigt liten roll om man inte har någon undervisning. Sverige har hundratals timmar mindre undervisning än jämförbara länder, och vi ligger långt efter inte minst när det gäller matematik.

Just nu skördar vi frukterna av det vi har sått. Vi har inte satsat på matematikundervisning i tid, och då får vi heller inte resultat.

Alliansregeringen utökade matematikundervisningen i de tidiga åldrarna för att se till att man tidigt i skolgången får in mer matematik och gör det naturligt och så att de elever som behöver mest stöd får det. Alliansregeringen fattade också beslut om att utöka matematikundervisningen i högstadiet, något som regeringen nu försöker återkalla och sätta sig på tvären mot.

Riksdagen har därför fattat beslut om ett tillkännagivande om att detta ska genomföras. Budgeten är antagen, och där finns pengar avsatta för att genomföra utökad matematikundervisning.

Frågan kvarstår: Hur tänker statsrådet hantera tillkännagivandet? Vad tänker statsrådet göra för att se till att det efterföljs och efterlevs? Eller tänker statsrådet helt enkelt strunta i vad riksdagen säger?

Anf. 90 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Nej, inget statsråd struntar i vad riksdagen säger.

Jag håller helt med om att matematiken har en särskild ställning därför att den ger de verktyg som krävs för att förstå andra ämnen. Det just därför vi talar om läsa-skriva-räkna-garantin under de tidiga åren.

Kunskaper inom språkutveckling och matematik hänger tätt samman. Det visar till exempel en tidigare djupstudie gjord av OECD över svenska PISA-resultat. Där kunde man konstatera att även problemen för eleverna i matematikprovet hängde tätt samman med problemen i läsförståelse.

Man behöver denna kompetens för att klara de olika ämnena i skolan, och därför ska man tidigt få det stöd man behöver. Sedan ska man, på precis det sätt som Erik Bengtzboe beskriver, ha möjligheten att nå sin fulla potential genom en god undervisning.

Då är det min uppgift – inte för att ringakta riksdagens tillkännagivande, för det ska behandlas i vederbörlig ordning – att just ställa ifråga den frågeställning som interpellanten har lagt fram och att något reflektera över om fler mattetimmar är det som gör att kvaliteten i matteundervisningen blir så god att alla har möjlighet att nå sin fulla potential.

Bland de länder som har bättre resultat än Sverige i PISA och andra internationella kunskapsmätningar kan vi se att det både finns dem som har fler lektioner i samtliga ämnen än vad Sverige har och dem som har färre lektioner i ämnena än vad Sverige har.

Kvaliteten i undervisningen behöver inte alltid hänga samman med kvantiteten i undervisningen. Det tror jag att vi kan vara överens om. Vi har i dag en stor brist på mattelärare som vi gemensamt måste ta ansvar för för det fall vi beslutar att ytterligare utöka den schemalagda undervisningen. Är vi då säkra på att kvaliteten på de timmarna blir bättre, om det är samma lärare som i dag som ska genomföra fler timmar enligt samma modell? Det riskerar ju att leda till att just det som skapar kvalitet

i lektionerna, alltså lärares möjligheter till för- och efterarbetstid, blir lidande.

Givetvis måste man vid en sådan reform finansiera det fullt ut, men även vid en finansiering fullt ut kommer vi inte runt att vi har byggt upp en brist på lärare i just matematikämnet. Det är den typen av problematik vi måste kunna ta hand om och förvalta innan vi fattar ett sådant beslut.

Ett sådant beslut, alltså ett beslut om att utöka antalet matematiktimmar, anser jag att vi ska fatta tillsammans. Jag tycker att det är fullt rimligt att riksdagen uttalar sin åsikt på det sätt som man gör i ett tillkännagivande till regeringen. Det är en god ingång i de samtal som vi ska föra om just en ny timplan.

Det står i den överenskommelse om bland annat måluppfyllelse i skolan som är sluten mellan regeringens partier och de partier som bildade regering under tidigare mandatperioder att vi ska utgå från Skolverkets underlag som har haft ett uppdrag från den tidigare regeringen att just föreslå 100 timmar mer matematik i högstadiet. Från den utgångspunkten ska vi diskutera hur vi genomför detta och om vi är säkra på att detta är rätt antal timmar fördelade på rätt sätt över skolåren.

Varför, kan man fråga sig, är det så viktigt att vi kommer överens om det här? Varför är det så viktigt att vi tar det i den ordningen att vi tillsammans förvaltar Skolverkets uppdrag? Jo, helt enkelt därför att skolorna ska veta vad som gäller. Inte bara i år, inte bara nästa år utan i bästa fall för ganska många år framöver, och då krävs det en bred politisk uppslutning.

Därför är jag glad att de borgerliga partierna har gjort klart att man tänker sätta sig i sådana samtal. Jag hoppas på samtal i en konstruktiv anda och att vi sedan gemensamt kan presentera en timplan som gäller för den svenska grundskolan under många år framöver.

Anf. 91 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet! Vikten av matematik i undervisningen går inte att överdriva, även om många av mina matematiklärare i grundskolan gärna gjorde ett försök. Det är väl ganska naturligt att enskilda lärare tycker att just deras ämne är det absolut viktigaste.

Framför allt ser vi att bristen på matematikkunskaper utgör ett enormt hinder för många elever, inte bara i egenskap av att det är det kärnämne som man i störst utsträckning saknar godkänt i när man ska söka vidare till gymnasiet och därmed är det största enskilda hindret för att faktiskt komma in på ett gymnasieprogram, inte i egenskap av att det är någonting som många behöver traggla med i många timmar för att man halkar efter i, utan framför allt i egenskap av att det ofta är någonting som slår väldigt hårt mot självförtroendet när man inte klarar av det ens klasskamrater klarar av, när man känner att man halkar efter och att det stöd man behöver inte finns där.

Då behövs det absolut bedömningsstöd. Då behövs det absolut kompetenta lärare. Då behövs det till och med vid vissa tillfällen speciallärare, så det är ju tur att alliansregeringen återstartade den utbildningen.

Det behövs också undervisning. Det behövs också timmar. Och det är absolut inte så att fler timmar av kvalitativt dålig undervisning ger bättre

resultat, men det måste ju rimligtvis vara så att till och med utbildningsministern håller med mig om att många timmar med bra kvalitet är bättre än få timmar med dålig kvalitet. Det borde vara en självklarhet.

Vi har brist på lärare i matematik i Sverige. Det var därför alliansregeringen genomförde examenspremierna för att se till att fler lärare valde att gå den vägen där behoven är absolut störst. Lärare som valde att utbilda sig inom bristämnen fick en skattefri bonus direkt när de var färdiga med sin utbildning.

Detta har den rödgröna regeringen nu aviserat att man tänker ta bort. Det försvinner alltså i och med den budget som ligger på riksdagens bord och som ska antas nästa vecka, och det kommer tyvärr att leda till att vi framåt får svårt att avhjälpa den bristen när det gäller matematiklärare.

Det är lite grann det här som är problemet och anledningen till att utbildningsministern och jag för tredje gången, tror jag, står här i kammaren och diskuterar just matematik. Det upplevs nämligen som en tendens hos den sittande regeringen att de försöker skjuta problemen på framtiden. Man ser bristen på matematiklärare, men man tar bort de insatser som ger oss fler matematiklärare och ersätter det med i praktiken ingenting, om vi ska vara ärliga.

Utbildningsministern har nu varit utbildningsminister i 249 dagar. Hittills har de flesta besluten handlat om att skjuta saker och ting på framtiden. Utredningar ska tillsättas, saker ska funderas över och vi ska vanka fram och tillbaka här i kammaren i stället för att se till att vi landar någonstans.

Jag förstår att utbildningsministerns inställning är att han inte vill genomföra den förändring som riksdagen har fastslagit utan att först sätta sig ned och ha blocköverskridande samtal och ta det här i en bredare kontext. Men för att citera vår statsminister: Vad är i så fall ingångsvärdena i den diskussionen?

Att sätta sig ned och samtala är absolut någonting vi kan göra varje dag när vi inte står här i kammaren och debatterar. Men om dessa samtal ska leda till någonting behöver vi veta vad regeringen tycker. Vill man se fler undervisningstimmar? Vill man se fler matematiklärare? Vill man se fler insatser? Hur tänker man sig i så fall att de ska komma till?

Jag förväntar mig inte att man här på stående fot langar fram ett förslag som vi har efterfrågat i sex månader. Men det kanske åtminstone finns ett embryo, en tanke om vad man faktiskt vill göra.

Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Regeringen gör insatser för att komma till rätta med lärarbristen och för att öka attraktiviteten i läraryrket. Vi genomför just nu en nationell samling för läraryrket där vi är beredda att tillskjuta 3 miljarder för att ge parterna möjlighet att höja lärarens löner. Det är alltså lite mer än dubbelt så mycket som hela karriärtjänstmodellen som fortsätter att byggas ut enligt vad den första planeringen innebär, så det är klart att det är en stor insats för att höja attraktiviteten i läraryrket.

Erik Bengtzboe sammanfattar det som att det är självklart att många timmar av bra kvalitet är bättre än få timmar av dålig kvalitet. Ja, det är självklart. Problemet är bara om antalet timmar riskerar att påverka

kvaliteten i timmarna negativt. Det är den frågan vi måste ställa oss när vi nu ska hantera det tillkännagivande som riksdagen har gett oss.

Om det blir samma mattelärare som på skolorna avkrävs fler timmar riskerar de att behöva ta den tiden någonstans ifrån. Risken är då att man behöver ta det från sin för- och efterarbetstid, alltså just den tiden där man kan skapa kvalitet i undervisningssituationen och just den tiden där man jobbar enskilt med den elev som behöver extra stöd vid sidan av lektionen, alltså precis de eleverna som Erik Bengtzboe brinner för och talar om i denna debatt.

Det är precis därför vi måste ställa oss de här frågorna innan vi fattar beslut om timplanen. Vad innebär kravet? Hur ska det finansieras? Hur ska vi säkerställa att det leder till att vi får fler timmar av bra kvalitet, att nya krav inte leder till att kvaliteten i de timmar som finns i skolan i dag påverkas negativt?

Jag har varit tydlig med att jag vill att vi ska kunna bli överens om en timplan för grundskolan. Anledningen till det är kanske lättast att söka i det meningsutbyte vi precis hade om insatserna för att motverka kränkningar och stärka fortbildningen för lärare. Där påpekade vi i enighet vikten av att regeringens och statens insatser för skolan är strukturerade och tydliga och att man som huvudman vet vad man har att förhålla sig till.

Det har alltför länge varit så i skolpolitiken att nya direktiv och krav ständigt har uppkommit. Det har förändrats, dag efter annan, vad som gäller för den enskilda huvudmannen i den enskilda skolan. Det har skapat en upplevelse bland huvudmän och rektorer av att man kan spekulera i om statens krav egentligen håller och hur länge de kommer att hålla innan de förändras nästa gång.

När den upplevelsen finns lägger vi inte grunden för bästa möjliga skolutveckling. För att säkerställa att en ny timplan verkligen tas emot väl i skolsystemet, att skolorna får möjlighet att bygga upp den bästa kvaliteten att fylla timmarna i timplanen med – det måste ändå vara syftet – är det av avgörande vikt att vi skapar en bred uppslutning bakom den. Om det blir så att skolorna är osäkra på vilken timplan som egentligen gäller, hur länge den kommer att gälla, när nästa förändring kommer, när nästa ämne ska få några nya timmar, när nästa ämne ska avskaffas, när nästa ämne ska läggas till eller dras ifrån, då kommer inte skolutvecklingen med systematiskt kvalitetsarbete och kvaliteten i de enskilda lektionerna att påverkas positivt.

Det är just därför vi behöver de breda samtalen, och det är därför som regeringen är så glad över att de borgerliga partierna har gjort klart att de är beredda att delta i sådana samtal. Jag hoppas att samtalen är konstruktiva. Ingångsvärderna är, för att svara på Erik Bengtzboes fråga, precis som vi beskriver dem i den uppgörelse som partierna har. Det är ett uppdrag som gick till Skolverket och som nu har avlämnats till regeringen.

Anf. 93 ERIK BENG TZBOE (M):

Fru talman! Jag tror inte att det finns någon lärare som har missat det faktum att Gustav Fridolin har utlovat höjd lön. Jag tror inte heller att det finns någon svensk lärare som tackar nej till den höjningen av lönen. Men man måste ändå erkänna, fru talman, att 800 kronor i höjd lön inte är riktigt jämförbart med en examensbonus på 75 000 kronor skattefritt.

Att göra breda insatser för att stärka läraryrket är absolut viktigt, men det är inte det som avhjälper bristen på matematiklärare. Det är inte så vi ser till att de elever som väljer att studera till lärare hamnar på rätt utbildning. Det är absolut inte så att vi ska skapa en konflikt mellan kvalitet och kvantitet så att fler matematiklärare kommer att riskera att brista i kvaliteten i sin undervisning om de tvingas undervisa mer.

Det behövs en viljeriktning för att veta vart vi är på väg. För att vi ska kunna diskutera insatser och dimensionera utbildningar måste vi veta hur skolan faktiskt ska användas. Om det hade stått en statsminister här hade jag kunnat ställa den klassiska frågan: Vad vilja Socialdemokraterna? Men frågan kvarstår: Vad vilja regeringen?

Vill utbildningsministern och regeringen se mer undervisningstid i Sverige? Det är en enkel fråga som det krävs ett ja- eller nej-svar på. Är det så att utbildningsministern tycker att det är ett problem att svenska elever får mindre undervisning överlag än andra elever får och därmed halkar efter i en allt hårdare tilltagen internationell konkurrens? Det är en enkel fråga – ja eller nej. Om svaret på frågorna är ja för mer undervisningstid och att det är ett problem med mindre undervisningstid, är man villig att tillföra pengar för att satsa? Det kan gärna vara en bred uppslutning, men då behöver vi veta vad regeringen faktiskt tycker.

Anf. 94 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Jag önskar att riksdagsledamoten Bengtzboe ändå kan tilltro parterna om mer när de får ansvar för att fördela 3 miljarder på ett sådant sätt att det främjar skolutveckling och leder till ökad attraktivitet för läraryrket än vad han här ger sken av. Det är klart att parterna har förutsättningar att fördela dem på ett sådant sätt att de stärker utvecklingen i yrket och säkerställer att lärare stannar i yrket. Inte minst våra mattelärare är många gånger attraktiva för andra yrken. Det är en av anledningarna till att många har valt att utveckla sig bort från skolan snarare än att utvecklas i skolan.

I dag jobbar nästan 40 procent av våra legitimerade lärare utanför skolan. Därför behövs satsningar på lönen och arbetsmiljön, och det är precis de satsningarna vi är beredda att göra. Här ger vi parterna möjlighet att fördela dem på ett gott sätt.

Erik Bengtzboe ställde två frågor. Jag ska svara rakt.

Den första frågan gällde om vi vill se mer undervisningstid. Svaret är: Ja, vi vill se mer undervisningstid av hög kvalitet. Varje beslut vi fattar ska leda till att undervisningstidens kvalitet säkras och att man kan driva undervisning av så god kvalitet som möjligt. Det är inte alltid, som jag har försökt att förklara i den här interpellationsdebatten, säkert att kravet på fler timmar leder till mer undervisningstid av högre kvalitet om det går ut över lärarnas möjligheter att genomföra planerad undervisning på ett gott sätt.

Den andra frågan från Erik Bengtzboe gällde om regeringen ser det som ett problem att svenska elever får mindre undervisningstid än andra. Svaret är: Nej, delvis därför att det finns länder som har såväl mer som mindre undervisningstid än Sverige. Nej, därför att problemet är att svenska elever inte får med sig de kunskaper de behöver. Det kan vara så att mer undervisningstid är sättet att se till att de får med sig den kunskap de behöver. Det kan också vara så att mer tid enskilt för eleverna med kunniga

lärare är sättet att se till att de får med sig den kunskap de behöver. Det är det problemet vi ska hålla fokus på. Ska vi utöka antalet timmar i ett ämne ska vi vara säkra på att det också leder till att eleverna får med sig kunskaperna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:647 om långsiktig finansiering av entreprenörskap i skolan

Anf. 95 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Erik Bengtzboe har frågat mig om jag delar bilden av att entreprenörskap i skolan är viktigt och hur jag tänker arbeta för att kunna garantera aktörer som Ung Företagsamhet långsiktighet i deras verksamhet.

Skolan ska inte bara förbereda elever för att kunna ta de jobb som finns på arbetsmarknaden, den ska även förbereda elever så att de kan starta framtidens företag. Därför är det viktigt att entreprenörskap finns med som ett perspektiv som genomsyrar undervisningen i hela skolväsendet och något som alla elever ska ges möjligheter att utveckla. Entreprenörskap ska finnas med både som ett förhållningssätt som uppmuntrar och stimulerar eleverna i studierna och som ett sätt att mer konkret träna dem i företagande. Förhållningssättet ska utveckla elevernas entreprenöriella förmågor, vilket de kan ha nytta av i många sammanhang både under studierna och efteråt, oavsett om de går vidare till högre utbildning eller går ut i arbetslivet.

Regeringen anser att så många elever som möjligt ska få en undervisning där entreprenörskap på ett tydligt sätt finns med. Därför stöder regeringen både huvudmän och organisationer som arbetar aktivt med entreprenörskap inom skolväsendet ekonomiskt. För 2015 har sammanlagt 18,5 miljoner kronor avsatts för statsbidrag för detta ändamål. En förutsättning för att organisationer ska få detta statsbidrag är att de arbetar riksomfattande med att stödja entreprenörskap i skolan, vilket ökar tillgängligheten för elever.

Regeringen har även fördelat medel till huvudmän för att implementera nya styrdokument för skolan som innebär att entreprenörskap ska genomsyra hela utbildningen.

Av läroplanerna för förskola, grundskola och gymnasieskola framgår att utbildningen generellt ska syfta till ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap samt bidrar till en hållbar utveckling i ett globalt perspektiv. De mål och riktlinjer som anges i styrdokumentet innebär således att huvudmännen ska ge eleverna en utbildning som ger kunskap och insikt inom dessa båda områden.

En ny läroplan för grundskolan trädde i kraft 2011, och i samband med det infördes entreprenörskap som ett övergripande förhållningssätt. Statens skolverk kommer inom kort att presentera en utvärdering angående entreprenörskap inom skolväsendet. Utvärderingen förväntas ge ett första besked om effekter av att entreprenörskap infördes som ett nytt perspektiv i läroplanen. Avsikten är att entreprenörskap i skolan ska stödjas även i fortsättningen.

Anf. 96 ERIK BENGTZBOE (M):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet, för svaret!

Den svenska skolan och det svenska utbildningssystemet har två viktiga uppgifter. Dels ska skolan absolut bidra till att stärka elevers förmåga att växa, forma sina egna liv och skaffa sig de kunskaper de behöver för att också kunna forma sina egna liv i framtiden efter skolan. Dels ska skolan ha ett ansvar att leverera det offentliga uppdraget om gemensam utbildning och se till att elever får de kunskaper och färdigheter som behövs på arbetsmarknaden, även för att driva eget företag.

Det är glädjande att synen på entreprenörskap i skolan har blivit oerhört positivt i Sverige de senaste åren. Det instämmer praktiskt taget alla politiska partier i. Ja, det är absolut viktigt att elever får chansen att testa och driva egna företag. Vi vet att det sänker trösklarna att starta och driva egna företag i framtiden.

Men det kanske absolut viktigaste med entreprenörskap i skolan, det entreprenöriella lärandet, är vad det gör för den enskilda elevens företagsamhet, inte förmågan att starta företag. Att se människor växa när de på fullaste allvar får ta ansvar för egna projekt, men inom skolans ramar, är en fantastisk upplevelse som jag kan rekommendera alla att ge sig i kast med.

Det är inte bara så att de elever som har drivit UF-företag driver företag i större utsträckning än andra och anställer fler än vad andra gör. De har högre lön, är arbetslösa i mindre utsträckning och är inte sjukskrivna i samma utsträckning som andra är.

Låt mig också förtydliga: Det finns många andra goda aktörer förutom Ung Företagsamhet, men UF får agera gott exempel. Med sina 22 000 elever är UF den överlägset största aktören som jobbar med den här typen av insatser, och man gör det väldigt framgångsrikt.

Alliansen höjde anslagen till Ung Företagsamhet. Vi gjorde också om gymnasieskolan och såg till att entreprenörskap skulle vara något som genomsyrade hela utbildningen. Det är mycket gott så. Men för att aktörer som inte har de muskler som staten har med de insatser den kan göra – små enskilda aktörer som exempelvis Finn upp eller UF – ska kunna bedriva sin verksamhet, utveckla den och se till att den kommer fler till del måste det finnas en långsiktighet i hur de arbetar.

Min fråga är: Hur garanterar man den långsiktigheten? Är regeringen intresserad av att se till att vi kan komma överens om att de pengarna finns kvar på sikt och är fredade och att det inte blir ytterligare en ROT- eller RUT- eller annan svekdiskussion som vi behöver hantera?

Utbildningsministern återkommer i sitt svar, fru talman, till vikten av att dessa insatser är riksomfattande. Det föranleder en fördjupning i frågeställningen kring exempelvis UF. Det är nämligen så att möjligheten att få driva UF-företag förvisso finns i hela landet, men fördelningen är väldigt ojämn. I Gävleborg eller Älvsborg är det 38 respektive 36 procent av eleverna som driver UF-företag på gymnasiet. Motsvarande siffra i Blekinge och Skåne är 14 respektive 15 procent. Den riksomfattande penetrationen är kanske inte riktigt på plats.

Inte minst finns det en stor snedfördelning mellan de olika gymnasieprogrammen. Av de elever som går handelsprogrammet är det 88 procent som driver UF-företag, medan det av de elever som går traditionella yrkesprogram som exempelvis bygg, vvs, fastighet och el och

energi är 10 procent och nedåt – trots att vi vet att de eleverna kommer att driva egna företag i framtiden.

Frågan kvarstår: Är man intresserad av att långsiktigt befästa detta, och hur tänker man sig att utveckla begreppet riksomfattande som man återkommer till?

Anf. 97 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Fru talman! Just för att vi behöver svar på de frågorna och behöver de underlagen inväntar vi nu Skolverkets utvärdering av vad kraven på entreprenörskap har inneburit och haft för effekter så att vi kan utforma framtidens stöd på ett bra sätt. Avsikten är helt klart, precis som jag säger i mitt interpellationssvar, att entreprenörskap i skolan ska stödjas även fortsättningsvis. Nu handlar det om hur man gör det på ett bra sätt.

Jag måste erkänna att jag verkligen älskar pedagogiken och metodiken som man använder inom flera av projekten som vi pratar om. Jag har själv varit med om att hejdlöst stjäla den till samhällskunskapskurser inom folkhögskolans ram. Det här sättet att arbeta praktiskt med att ta sig an ett projekt för att kunna skapa verklig förändring är i grunden ett sätt att garantera att man som elev även om man glömmer de enskilda komponenterna och kunskaperna man behöver kommer ihåg att man kan lära sig dem. Man får tillgodogöra sig ett verktyg som man kommer att kunna återkomma till i livet.

Det är såklart inte minst viktigt när det handlar om företagande. Även om det kanske inte finns någon pedagogik i världen som kan garantera att elever 20 år efter att de drivit ett UF-företag eller ett liknande projekt kommer ihåg exakt hur man lägger upp en resultatredovisning – det kan till och med vara så att några i den här kammaren efter 20 år har ändrat kraven på vad en resultatredovisning ska innehålla – ska de komma ihåg att man kan lära sig det. De ska komma ihåg att man kan tillgodogöra sig de kunskaperna. Då är det så som det beskrivs i interpellationen: Då är tröskeln till att göra det, tröskeln till att starta företag, så mycket lägre.

Därför är det viktigt att de här insatserna är just riksomfattande och når alla. Därför är det viktigt att de når alla oavsett vilken linje man väljer på gymnasiet – vilket jag vet att gymnasieministern hade intygat om hon hade tagit interpellationsdebatten – och att alla elever även i grundskolan får del av det entreprenöriella arbetet.

Jag är ganska övertygad om att den problematik som Erik Bengtzboe beskriver och som vi fått beskriven för oss av de organisationer som är verksamma inom det här fältet och i dag får statligt stöd kommer att återkomma i Skolverkets redovisning. Det är det uppdraget vi nu inväntar så att vi kan gå vidare med att utforma ett stöd som säkerställer att alla elever får del av det som kursplanen och läroplanerna faktiskt föreskriver.

Anf. 98 ERIK BENG TZBOE (M):

Fru talman! Tack så mycket, statsrådet! Jag tror att vi bägge två kan stå här och bedyra framför allt den totala kontrasten mot debatten vi hade för ungefär en kvart sedan om vad bristande kunskaper i matematik och bristande stöd där gör för självförtroendet i negativ riktning kontra vad den här typen av insatser gör för självförtroendet i positiv riktning.

Elever som kanske inte alltid har fått vara klassens stora stjärnor får växa efter sina egna förutsättningar. Man får jobba med någonting som

intresserar en, och man tvingas göra det på ett sådant sätt att man både måste ta ansvar för det och tvingas lämna det som är skolans trygga famn. Man måste söka sig ut och hantera riktiga kunder och riktiga leverantörer. Därmed får man kontakt med världen utanför på ett naturligt sätt, vilket vi vet stärker förmågan att exempelvis landa ett sommarjobb något enormt. Det gör att man rör sig i rätt riktning, och det för utbildningen och skolan otroligt mycket närmare näringslivet.

Det är därför de här insatserna är så viktiga. Det är också därför det är så beklämmande att se en sådan snedfördelning, framför allt mellan de olika gymnasieprogrammen. Vi ser att de elever som det finns en förväntningsbild på i framtiden – de som redan nu vet att de i stor utsträckning åtminstone någon gång i livet kommer att vara mer eller mindre tvungna att driva egna företag i de branscher de ger sig in i, för så ser de ut i de branscherna – inte får den chansen eller möjligheten som deras kamrater som valt att gå andra gymnasieprogram faktiskt får.

Kompetensen finns i landet. Pengarna finns. Vi i Moderaterna har sagt att vi vill se till att det garanteras att alla gymnasieprogram i hela Sverige levererar valmöjligheten att göra detta. Vi tror dock fortfarande att valfrihet är det absolut bästa vapnet för att locka fler att göra någonting som de känner lyfter dem själva.

Vi vill också se ett kvalitetslyft med fokus på yrkesprogrammen, där Ung Företagsamhet används för att föra de eleverna närmare arbetsmarknaden.

Jag hoppas regeringen i framtiden kan sluta upp bakom de två punkterna, inte minst för att se till att alla elever oavsett var de går får samma möjlighet.

I all denna entusiasm och glädje över utbildningsministerns glada svar, fru talman, väcks det också frågor. Utbildningsministern säger att man i framtiden vill satsa och fortsätta satsa på entreprenörskap i skolan, men hur det ska göras får man återkomma till senare. Det ska göras en utredning. Det ska, som vi har varit inne på tidigare, skjutas på framtiden.

Det är självfallet så att när man säger sådana saker bygger det in en oro hos de här aktörerna, de här enskilda, fristående, livsviktiga och i stor utsträckning ideella aktörerna som verkligen behövs för att leverera den här kopplingen till världen utanför genom hela utbildningssystemet. Förstår utbildningsministern att de känner oro när man på en direkt fråga om man kan garantera dem sitt stöd för att fortsätta göra denna viktiga insats i svensk utbildning svarar: Ja, vi ska satsa på entreprenörskap, men hur får vi återkomma till?

Anf. 99 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag klargjorde i mitt interpellationssvar att vi har avsatt pengar för 2015 – 18,5 miljoner – och att det är insatser som måste finnas och stärkas.

Jag gav det svar jag *kan* ge. Det är inte så att jag som statsråd kan svara på en sådan här fråga, särskilt inte som frågeställaren mycket tydligt lyfter upp en enskild organisation som får stöd enligt ett beslut av Skolverket utifrån en förordning som regeringen har fattat beslut om. Jag kan inte garantera och ska inte heller kunna garantera att just den organisationen fortsatt ska få just det stödet. Det skulle vara att kraftigt överskrida de befogenheter jag har som statsråd. Jag är ganska säker på att om inte

Bengtboe så någon av hans kollegor ganska snart skulle skicka mig till konstitutionsutskottet i så fall.

Det jag kan och ska kunna garantera är att vi har för avsikt att ge entreprenörskap i skolan ett stöd även fortsättningsvis. Det är det som måste vara grunden, och det är det som måste vara regeringsbeslutet. Jag kan också intyga – vilket jag gjorde även i mitt svar – vilket viktigt arbete som UF, den organisation som Erik Bengtzboe nämnde, och andra organisationer inom det här fältet som får eller söker statligt stöd faktiskt gör.

De är exempel på en utveckling inom skolan som lite gör att den beskrivning som Erik Bengtzboe gav i sitt senaste inlägg inte längre riktigt stämmer. Man kan inte längre tala om skolan som en stängd verksamhet med en trygg famn som man måste söka sig ut från. I dag är det faktiskt ganska många olika aktörer som ser till att skolan konsekvent får verksamheter, verktyg och input från verkligheten utanför och blir en del av den. En skolforskare uttryckte det så här: ”På 90-talet talade vi om skolan mitt i byn. I dag bygger vi skolan mitt i byn.” Det är självklart för en skola att samverka med det omgivande samhället.

Man kanske också kan uttrycka det som att en del av dem som har stått vid sidan av skolan och tyckt sig vara duktiga experter på vad den borde bedriva lite grann har lämnat sin sidoroll. De använder ofta den inledande meningen: Jag har ju också gått i skolan, så ... De har nu i stället gått in i skolan. De finns i verksamheten som näringslivsföreträdare, som företrädare för läsrörelser eller kulturaktörer och som företrädare för folkrörelser, fackförbund och föreningar. De verksamheterna rymms i skolan, och det stärker skolan. Vi får en större samhällsupplutning bakom uppdraget skola, och jag är övertygad om att det är en av de saker som pekar mot att vi kommer att kunna klara att vända de fallande kunskapsresultaten.

Ja, verksamheten är bra. Den är exempel på en utveckling i skolan där många engagerar sig i skoluppdraget, inte minst näringslivsaktörer, vilket är mycket bra. Regeringens avsikt är att fortsätta att stödja entreprenörskap i skolan.

Anf. 100 ERIK BENG TZBOE (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret. Det är glädjande att höra utbildningsministern tala så väl om skolans utveckling de senaste åren. Jag hoppas att vi får se mer av det i framtiden.

Visst står svensk skola inför sina utmaningar, och den bär i vissa fall på decennier av utmaningar. Men med alliansregeringen de senaste åtta åren har också praktiskt taget varenda sten börjat vändas och vridas på. Vissa av förändringarna har blivit väldigt bra. Vissa behöver ”finetunas” ytterligare lite grann. Men det är glädjande att utbildningsministern ser att vi rör oss i rätt riktning och att man är villig att bygga på det framåt. Jag hoppas också att det är någonting som kommer att märkas i regeringens retorik framöver. Det tror jag gör skolan gott, och därmed skickar man inte signalen om att allting ska vändas upp och ned.

Herr talman! Det är självfallet glädjande att utbildningsministern kan vittna om att skolan blir allt öppnare. Den tidigare stängda verksamheten börjar så att säga öppna upp sig mot fler. Man blir bättre på att lyfta in världen utanför, inkorporera den och därmed också ta eleverna närmare

världen utanför. Då kan de en dag, när de tar studenten – kanske denna vecka eller i förra veckan – komma ut i den när de går ut skolan.

Tyvär gäller detta inte riktigt alla elever i dag. Det är fortfarande alldeles för många skolor som är slutna, och det är fortfarande alldeles för många program som är stängda. Jag har nämnt ett flertal aktörer som jobbar med att aktivt bygga elevers självförtroende, att öppna upp skolan och att se till att eleverna får de relevanta färdigheter och kunskaper som behövs både i livet och i yrkeslivet.

Jag hoppas att utbildningsministern och regeringen framöver väljer att höja ambitionsnivån. Alla elever ska ha möjlighet att få tillgång till denna typ av insatser, och man ska kunna veta att man ska få det nästa år också och inte bara vara utlovad pengar för 2015, som vi dessutom står mitt i.

Anf. 101 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! De här kraven finns i läroplanerna. Då ska detta också vara tillgängligt för alla elever. Det är inte bara en målsättning, utan det är ett krav. De insatser vi gör ska säkerställa det. Det är utgångspunkten för oss som regering.

Jag är glad att vi kan ha denna diskussion, för den understryker en av de saker som har varit en positiv utveckling i svensk skola. Jag nämnde i mitt förra inlägg att det är positivt att vi ser fler aktörer som verkar i skolan och bidrar positivt till skoluppdraget. Man kan också peka på att detta är en utveckling där en del av de tekniker som man som elev efterfrågar blir mer tillgängliga. Det handlar om entreprenörskap. Det handlar om att kunna sätta in sin utbildning i en global kontext – det som ofta finns som lärande för hållbar utveckling. Det handlar också om studieteknik och hur dessa verktyg på skolorna ofta hänger ihop med varandra och blir en helhet som möter eleverna.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2014/15:652 om lika villkor

Anf. 102 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat mig dels hur jag ser på det faktum att elever som väljer fristående skolor i många kommuner inte får samma resurser med sig som elever som väljer en kommunal skola i samma kommun, dels vilka åtgärder jag anser vara nödvändiga för att säkerställa att föräldrar och elever ska kunna känna sig trygga när det gäller att resurserna är desamma oavsett vilken skola de väljer.

Det var under den förra regeringen som dagens bestämmelser om hur bidragen till fristående förskolor och skolor ska beräknas infördes. Precis som Maria Stockhaus anger i sin interpellation infördes samtidigt en möjlighet för en enskild huvudman att överklaga en kommuns beslut om bidragets storlek hos allmän förvaltningsdomstol. Regeringen ser såklart helst att relationen mellan kommuner och fristående huvudmän inte bygger på att man i första hand möts i rätten utan baseras på kommunikation, samarbete och ömsesidig respekt. I många kommuner finns också en naturlig och fungerande samverkan. För att stärka det var

partierna i Friskolekommittén eniga om att samråd ska hållas i kommuner innan fristående skolor startas, och en sådan lagstiftning är nu på plats.

Precis som Maria Stockhaus anger är det oftast beslut om tilläggsbelopp som överklagas. Efter en dom av Högsta förvaltningsdomstolen sommaren 2012 har domstolarna i hög grad varit restriktiva med att bifalla enskilda huvudmäns överklaganden av beslut avseende tilläggsbelopp för elever med ett omfattande behov av särskilt stöd. En utredare har därför haft i uppdrag att se över lagstiftningen om tilläggsbeloppen, och ett förslag till förtydligande av bestämmelserna har just remitterats. Ärendet bereds nu inom Utbildningsdepartementet, och regeringens avsikt är att därefter återkomma i frågan.

Vidare ska Skolkostnadsutredningen, i enlighet med sexpartiöverenskommelsen inom Friskolekommittén, se över hur bestämmelserna om beräkning av och beslut om bidrag till fristående skolor tillämpas och vid behov föreslå ändringar för att säkerställa lika villkor mellan kommunala och enskilda huvudmän. I uppdragen ingår att särskilt se över behovet av ändrade bestämmelser om ersättning till huvudmän för fristående skolor som är inriktade mot utbildning för elever i behov av särskilt stöd eller utbildning som är anpassad för vissa elever, så kallade resursskolor. Utredningen ska presentera sina förslag i mars 2016.

Anf. 103 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag vill tacka för utbildningsministern så mycket för svaret.

Jag måste dock erkänna att jag blir bekymrad över att utbildningsministern inte uttrycker större oro över det faktum att elever som väljer fristående skolor i dag inte kan vara säkra på att de får ta del av kommunens resurser på samma sätt som om de valde en kommunal skola.

Det är lätt att kritisera friskolor i debatten. Hela diskussionen om vinster i välfärden är ett tydligt exempel på det. Utbildningsministern själv sitter i en regering som vill begränsa möjligheterna för friskolor att starta genom att införa ett kommunalt veto. Det är sällan i debatten som friskolornas villkor och hur de utsätts för olika former av missgynnande från kommunerna hamnar i fokus. Hela debatten har kantrat.

Utbildningsministern talade i en tidigare debatt om vikten av stabila och långsiktiga villkor för skolan i Sverige. Men det verkar inte gälla de fristående skolorna. De sitter år efter år med en osäkerhet om sin finansiering och om vad kommunen som de befinner sig i ska hitta på härnäst.

De som väljer att starta och driva skolor, och inte minst de elever som väljer friskolor, drabbas hårt av att villkoren ser ut som de gör i många kommuner. Friskolornas riksförbund vittnar om en uppgivenhet där friskolor inte längre ens orkar med att överklaga. Vi pratar mycket i debatten om att de som arbetar i skolan ska fokusera på elevernas lärande och den pedagogiska utvecklingen. Men processer kring ersättningar tar mycket tid och kraft från friskolornas skolledningar. Det är kraft som borde ägnas åt pedagogisk utveckling i stället för rättsprocesser.

Kommunerna använder i dag budgeterade kostnader per elev för att fastställa skolpengsbeloppen. Om sedan antalet elever blir färre i de

kommunala skolorna men anslagen desamma blir beloppet per elev som friskolorna får för lågt jämfört med de kommunala.

Ett annat sätt att missgynna friskolor handlar om beräkning av lokalkostnader. Det kan vara stora skillnader mellan de officiella siffror som presenteras i statistikdatabaser, till exempel Siri, och det belopp som kommunen betalar ut i lokalersättning till de fristående skolorna. Många kommuner låter också sina egna kommunala skolor rulla med underskott mellan åren. I Norrköpings fall, till exempel, har man nu till slut som första kommun blivit fälld för detta.

Sammantaget är kommunerna rätt kreativa när det gäller att hitta på sätt att missgynna fristående skolor ekonomiskt. Om vi börjar tala om hur de lyckas förhindra att skolor över huvud taget startar genom att använda planprocesser och bygglov är kreativiteten nästan obegränsad. För enskilda elever kan problemen med ersättning handla om att det skiljer tusenlappar. Det handlar inte om pengarna i första hand utan om vad de fristående skolorna skulle kunna göra med pengarna. De skulle kunna anställa lärare och speciallärare, satsa på fortbildning av sina lärare och inte minst höja lönerna för sina lärare.

Varför ska elever som väljer fristående skolor ha sämre förutsättningar än elever som väljer kommunala skolor? Hur länge ska de behöva vänta på att vi ska få en rättvis finansiering av skolan?

Anf. 104 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag vill tacka interpellanten för möjligheten till den här debatten. Jag tycker att interpellanten lyfter fram flera väldigt viktiga frågor.

Självklart är det avgörande för mig att den som har en idé om hur man kan driva en god skola och som kan göra det med god kvalitet ska få möjligheten att både starta och driva en skola.

Maria Stockhaus tar upp exempel på fristående huvudmän som har upplevt sig ha problem i samverkan med kommunerna. Det kan ju komma av att vi faktiskt haft exempel som lett till en oro runt, inte bara i, de fristående skolorna.

Vi har uppenbarligen haft ett bristande regelverk runt de fristående skolorna och vilka vi ger förtroendet att genomföra vårt kanske viktigaste välfärdsuppdrag: att ge våra barn en bra skola. Det är av den anledningen – det handlar om att säkerställa en trygghet hos kommunerna, som har ett viktigt ansvar i ett sammanhållet skolsystem, och en trygghet hos föräldrar och elever – som vi försöker få ett regelverk på plats som garanterar att de pengar som vi nu talar om, alltså pengar som går in från skattebetalarna i skolverksamheten, ska komma eleverna till del. Det regelverket är grunden för att systemet över huvud taget ska kunna fungera på ett gott sätt.

Med det sagt vill jag göra några förtydliganden utifrån interpellationen och utifrån Maria Stockhaus inlägg.

För det första vill jag betona att det regelverk som vi har för att fördela stöd mellan kommunala och fristående skolor infördes under den tidigare regeringen. Det är den tidigare regeringens lagprodukt som nu har prövats.

För det andra föreslår regeringen inget kommunalt veto mot fristående skolor. Vi har mötts i den diskussionen tidigare. Vi vill stärka samrådet, som jag nämnde i mitt interpellationssvar, på ett sådant sätt att man säkerställer att kommunen har ett avgörande inflytande för det fall en

kommersiell aktör ska starta en fristående skola. Det påverkar alltså inte olika typer av idéburna aktörer.

För det tredje har det för regeringen blivit mycket tydligt efter Högsta förvaltningsdomstolens dom att vi sett en minskning av antalet beslut om tilläggsbelopp, som inte kan hänföras till att eleverna har mindre behov av den typen av resurser. Därför finns det behov av att se över lagstiftningen, inte minst när det gäller de så kallade resursskolorna. Det är därför Skolkostnadsutredningen har i uppdrag att se över hela regelverket avseende bidragen, såväl bestämmelsen om grundbeloppet som bestämmelsen om tilläggsbeloppet, och särskilt ska se över behovet av ändrade bestämmelser vad gäller ersättningen till huvudmän för så kallade resursskolor.

Men eftersom Skolkostnadsutredningens förslag inte kommer att lämnas förrän i slutet av mars nästa år och en ny lagstiftning därmed tidigast kan träda i kraft, enligt beräkning, 2018 behöver vi i avvaktan på denna större översyn överlämna ett förslag till riksdagen om förtydligande av befintliga bestämmelser för tilläggsbelopp.

Ett sådant förslag har remitterats. Vi håller just nu på att behandla och hantera de remissynpunkter som har kommit in för att kunna överlämna ett sådant förslag till riksdagen efter sommaren. Det ärendet bereds alltså för närvarande inom Utbildningsdepartementet.

Anf. 105 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag vet inte riktigt vad skillnaden mellan avgörande inflytande och veto skulle vara. Det handlar visserligen om vinstdrivande skolor – det har utbildningsministern rätt i. Men jag måste säga att jag inte ser någon större skillnad mellan avgörande inflytande och veto.

Friskolor anklagas ofta för att de inte tar emot elever i behov av särskilt stöd. Det har varit rätt många mediereportage kring enstaka fall som går ut på att det är svårt att få in sitt barn på en friskola om det har särskilda behov. Den sida av historien som man oftast inte väljer att ta upp i de reportagen är att rektorn oftast säger att de är välkomna att börja på skolan. Rektorn säger också: Men i den här kommunen får vi inte tillgång till extraresurser på samma sätt som en kommunal skola skulle få om ert barn börjar där. Ni skulle kunna få ett bättre stöd om ni väljer en kommunal skola i och med att det då följer med extra resurser.

Detta är naturligtvis inte okej. Det är glädjande om det finns ett förslag ute på remiss som kan täppa till de här hålen, så att även elever som är i behov av särskilt stöd kan känna sig trygga med att de har en möjlighet att välja skola.

För oss moderater, precis som för de allra flesta föräldrar, är valfriheten viktig. Rätten att få välja skola vill vi försvara, men med det följer självklart att finansieringen måste ske på lika villkor. Det var därför alliansregeringen fattade beslut om lagstiftning kring lika villkor – det fanns inte över huvud taget tidigare. Men det här handlar ju om att det finns kommuner som sätter i system att ta sig runt detta på olika sätt. De manipulerar beräkningarna och betar sig bedrägligt. I slutändan missgynnar det inte bara dem som driver fristående skolor. Till syvende och sist handlar det om eleverna och deras rätt till en bra utbildning.

Jag tycker att det tar för lång tid. Det är ett akut problem som påverkar elever varje dag i skolan. De får inte den typ av resurser som de har rätt

till för att få en bra utbildning. Det är viktigt att det här prioriteras och tas om hand snabbt.

Anf. 106 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag tror att det som har absolut störst effekt när det gäller att skapa bra förutsättningar för goda friskolor att driva verksamhet av god kvalitet – som man vill driva för alla elever, också elever i behov av särskilt stöd – är att ha bra och fungerande modeller för samverkan mellan kommunen och de friskolor som verkar i kommunen.

När jag har mött ledningarna för kommunerna och företrädare för de större friskolorna på regionala träffar under våren har jag sett ganska tydligt hur olika det är mellan kommuner. Vi har kommuner där de större fristående aktörerna praktiskt taget sitter i ledningsgruppen för skolverksamheten i kommunen. Det är såklart väldigt bra, för då kan man planera verksamheten på ett gott sätt tillsammans. Man kan hantera gemensamma utmaningar på ett gott sätt tillsammans. Man ser sig som olika aktörer i ett sammanhållet skolsystem snarare än som konkurrenter på en dåligt fungerande marknad. Det är klart att det är dit vi ska gå.

Jag uppfattar inte att den förra regeringen gjorde särskilt mycket för att bygga den tilliten mellan kommuner och fristående huvudmän. Den lagstiftning som i dag är giltig och som nu diskuteras ledde snarare till att det vanligaste mötet mellan fristående huvudmän och kommunerna var i rätten. Det är klart att det inte bygger ett förtroendefullt och tillitsfullt samarbete.

Vi försöker ta fram ett fungerande regelverk för fristående skolor som bygger på att man kan känna tillit till dem som fått välfärdsuppdraget att bygga skolor. Det tror jag är en av grunderna för att man ska få till en fungerande samverkan. Sedan behöver vi såklart, inte minst när det gäller tilläggsbeloppet, ha ett tryggt och fungerande system. Det handlar inte bara om elever som går hos fristående huvudmän. Det handlar också om elever som går hos kommunala huvudmän. Det är just anledningen till att vi både har gett uppdraget till Skolkostnadsutredningen och verkar i ett snabbspår, precis som Maria Stockhaus efterlyser, för att riksdagen tidigare än så ska kunna ha förslag att behandla som handlar om förtydligande av det befintliga regelverket.

Anf. 107 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag skulle vilja nämna en skola som heter Sveaskolan, som ligger i Malmö och som jag har besökt. Skolan har 4 000 elever i sin kö och ungefär 200 platser.

Det var en väldigt lång resa innan de lyckades få tag i lokaler, för Malmö har på alla upptänkliga sätt försökt försvåra för skolan att etablera sig. De ville etablera sig centralt för att kunna locka elever från alla stadsdelar, men det var helt omöjligt. Malmö gjorde det omöjligt för dem att få tag i lokaler, helt enkelt.

De vill inget hellre än att kunna erbjuda åtminstone några av de 4 000 elever som står i kö plats. Det kan ju ha att göra med att det väl är erkänt att Malmö är en av de sämsta skolkommunerna i Sverige med väldigt dåliga resultat i sina kommunala skolor. Men det är väldigt svårt att samverka i en kommun som Malmö, där man av ideologiska skäl och på många olika och kreativa sätt försöker motverka start och försvåra drift av

fristående skolor. När jag frågade dem på Sveaskolan hur de såg på samarbetet med kommunen var de helt uppgivna, för det finns ingen möjlighet till samverkan med den attityd som de möter hos både kommunala tjänstemän och politiker.

Jag tycker att vi politiker har ett ansvar att försöka sansa debatten kring fristående skolor. I dag är det mycket prat om människor som tjänar pengar och skickar pengar till Caymanöarna, trots att det är ett oerhört litet antal av friskolorna som har betett sig på det sättet. Jag tycker att vi behöver hjälpas åt att lyfta fram skolor som Sveaskolan, som drivs av två kvinnliga entreprenörer med en tydlig pedagogisk tanke och som åstadkommer bra resultat för de 200 eleverna. Vi behöver visa på sådana exempel i skoldebatten. Jag kan inte se att regeringen har tagit något som helst ansvar för att försöka lyfta fram även goda exempel när det gäller fristående verksamhet.

Anf. 108 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag bidrar gärna till att sansa debatten. Jag tror nog att Maria Stockhaus, varje gång vi har mötts i interpellationsdebatter här, har märkt att jag poängterar hur många viktiga aktörer för svensk skola det finns också bland friskolorna och hur många som driver friskolor med ett gott syfte och mycket hög kvalitet och ser till att ge eleverna mycket god undervisning på skolorna.

Men att det är så får inte stå i vägen för att vi diskuterar hur vi får ett regelverk som verkligen innebär att de får det förtroende som de förtjänar. Så länge de exempel finns som Maria Stockhaus nämner – som det finns anledning att reagera på, vilja begränsa och ha tydliga regelverk kring, där pengar som du och jag har lagt in till skolan som skattebetalare har försvunnit iväg till något annat än eleverna – kommer det också att påverka förtroendet för alla friskoleaktörer. Det är därför vi behöver ett fungerande regelverk som garanterar att den som får förtroendet att driva skola också kan göra det med god kvalitet och som ser till att de skattepengar vi lägger in i verksamheten landar hos eleverna och kommer utbildningen till del.

Jag tror också att vi på ett bra sätt måste diskutera hur vi lämnar den bild av en marknad med konkurrenssituation som vi länge har haft och skapat runt skolan och i stället får ett system där man har olika aktörer som samverkar med varandra. Den samverkan vill jag se i alla kommuner, i Malmö likaväl som i Uppsala eller vilken kommun man än vill peka ut. Det ska finnas en fungerande samverkan mellan de fristående aktörer som får förtroendet att bedriva skola och kommunen. Men det bygger på att det finns ett regelverk i botten som fungerar och främjar denna samverkan och som kan säkerställa för kommunerna att de aktörer som får förtroendet att driva skola gör det därför att man vill driva bästa möjliga skola.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2014/15:654 om mottagande i särskolan

Anf. 109 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat mig vilka åtgärder jag avser att genomföra med syfte att säkerställa att mottagande i särskolan sker rättssäkert och på rätt grunder i alla kommuner.

Jag delar helt Maria Stockhaus åsikt att beslut om mottagande i grundsärskolan måste grundas på en fullständig utredning enligt skollagens krav. Något annat är inte acceptabelt.

Enligt skollagen är det hemkommunen som ansvarar för att utbildning i grundsärskolan kommer till stånd för alla som har lagstadgad rätt att gå i grundsärskolan. Det är också hemkommunen som prövar frågan om mottagande i grundsärskolan och som ansvarar för att en fullständig utredning enligt skollagen görs innan beslut om mottagande fattas.

Under 2010–2012 genomförde Statens skolinspektion en riktad tillsyn av totalt 58 kommuners arbete med mottagandet i särskolan. Samtliga granskade kommuner fick kritik på en rad punkter. Skolinspektionens uppföljning från 2013 visar att kommunerna har vidtagit åtgärder, bland annat reviderat sina rutiner för mottagande i grundsärskolan så att de stämmer överens med skollagens krav.

Samråd med barnets vårdnadshavare ska ske när utredningen genomförs, och det är av yttersta vikt att alla involverade är insatta i frågan, så att det kan fattas ett beslut som entydigt utgår från barnets bästa.

Specialpedagogiska skolmyndigheten – SPSM – och Statens skolverk har båda i uppdrag att verka rådgivande och stödjande gentemot skolhuvudmän och skolor i frågor som rör elever med funktionsnedsättning som tillhör eller kan tänkas tillhöra grundsärskolans målgrupp. SPSM genomför utbildningar riktade till skolledare, specialpedagoger och lärare som möter elever med funktionsnedsättning i grundsärskolan. Skolverket har tagit fram stödmaterial, bland annat allmänna råd i fråga om mottagande i grundsärskolan. Skolmyndigheterna erbjuder alltså i dag huvudmännen ett omfattande stöd i den här frågan.

Regeringen kommer också att noggrant följa utvecklingen utifrån Skolinspektionens fortsatta tillsyn.

Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tackar även för det här svaret.

Utbildningsministern konstaterar i sitt svar att skolmyndigheterna ger stöd till kommunerna när det gäller mottagande i särskolan. Med tanke på den kritik som Skolinspektionen riktar mot kommunerna i frågan undrar jag om utbildningsministern verkligen tycker att det är tillräckligt. I svaret finns inga förslag på att göra något alls utom att följa utvecklingen.

Jag har lusläst regleringsbrev till både Specialpedagogiska skolmyndigheten och Skolverket. Det står i princip inget över huvud taget om särskolan i något av dem.

Särskolan är tyvärr en skolform som alltför sällan får något utrymme i debatten. Den är oerhört viktig för elever med utvecklingsstörning, så att de får en bra skolgång och ordentligt med stöd – det stöd de behöver för att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt.

Det är viktigt att mottagandet i särskolan sker på ett rättssäkert sätt och på korrekta grunder. Det är vi överens om. Det får stora konsekvenser för

den enskilda individen om särskolan inte är rätt skolform för eleven. På senare år har ett flertal fall uppmärksammats där elever felaktigt har mottagits i särskolan och därigenom fått sina möjligheter till utbildning och arbete kraftigt beskurna.

Det behövs en kvalitetssäkring av mottagandet. Att vi fram till för ett par år sedan mottog elever med autism utan utvecklingsstörning i särskolan är något som åtminstone jag inte tycker att vi ska vara stolta över. Alliansregeringen förbjöd också den möjligheten, något som ställer stora krav på grundskolan men som givetvis har gett dessa elever bättre möjligheter att få den utbildning de har rätt till.

Herr talman! Med tanke på Skolinspektionens årsrapport, anser utbildningsministern verkligen att det är tillräckligt att följa utvecklingen? Hur många fler elever ska behöva mottas felaktigt i särskolan innan regeringen ens väljer att nämna särskolan i regleringsbrevet till skolmyndigheterna?

Anf. 111 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Maria Stockhaus resonerar som om ingenting har gjorts och att det som borde göras är att omnämna det i regleringsbrevet – då kan vi få ett stopp på eventuella felplaceringar av elever. Båda de sakerna är tyvärr felaktiga.

Först och främst: Mycket har faktiskt gjorts. Det konstaterar Skolinspektionen när man gör en uppföljning av den djupstudie som gjordes och som Maria Stockhaus hänvisar till. Det har, i enlighet med vad Skolinspektionen föreslagit, varit uppdrag till såväl Skolverket som SPSM. Det har inneburit att SPSM och Skolverket i dag ger ett omfattande stöd i de här frågorna och har förändrat riktlinjer och regelverk på ett sådant sätt att vi i möjligaste mån ska garantera att ingen blir felaktigt placerad. Vi har också, i och med ny lagstiftning genom skollagen, infört en anmälningsskyldighet när det uppstår misstanke om att någon elev blivit felaktigt placerad i grundsärskolan eller gymnasiesärskolan.

Flera saker har alltså gjorts, och flera saker pågår också.

Vi ska vara rätt medvetna om att inte minst SPSM:s stöd till huvudmännen för arbetet med kompetensutveckling och genom att ge huvudmännen de verktyg som de behöver bland annat för att behandla de här frågorna är mycket omfattande. I den senaste årsredovisningen kan man redovisa att 30 000 personer har tagit del av myndighetens kompetensutveckling. Man kan också se att en hel del av rådgivningsuppdragen just är rådgivningsuppdrag som kan vara hänförliga till pedagogiska konsekvenser av utvecklingsstörning.

Visst pågår ett arbete, och visst har vi stärkt insatserna sedan vi fick den granskning som Maria Stockhaus hänvisar till. Allt annat vore fullständigt oacceptabelt.

Det är, precis som jag säger i mitt interpellationssvar, helt oacceptabelt om det inte görs en utredning på det sätt som skollagen föreskriver innan en elev placeras i grundsärskolan. Det är därför vi har gett de här uppdragen, det är därför detta stöd i dag ska ges till huvudmännen och det är därför vi också gemensamt har skärpt lagstiftningen för att till exempel ge anmälningsskyldighet.

Anf. 112 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tackar för ytterligare inlägg i debatten från utbildningsministern. Jag vill tydliggöra att det inte är den specialgranskning som Skolinspektionen gjorde när det gäller mottagande i särskolan som jag hänvisar till, utan det är årsrapporten. Där sammanfattar man fortfarande förra årets granskningar och visar att detta är ett område där väldigt många huvudmän får kritik för att de inte sköter det på ett korrekt sätt.

Jag undrar lite grann. Jag har inte uppfattat att regeringen har gett något uppdrag till någon av myndigheterna när det gäller mottagande i särskolan, åtminstone inte vad jag har kunnat se, så jag vet inte vilket uppdrag utbildningsministern hänvisar till.

Alliansen genomförde många reformer på skolans område. Enligt min uppfattning är införandet av Skolinspektionen en av de viktigaste. Det kan låta tråkigt, men det är så att Skolinspektionen sätter ljuset på det som inte fungerar. Innan Skolinspektionen fanns hade vi visserligen Skolverket. Men jag minns deras granskning av Haninge kommun och hur de granskningarna fungerade då. Det var inte alls den skärpa som Skolinspektionen har i dag. De lyfter fram förbättringsområden på en enskild skola och hos en huvudman men lyfter också fram områden som är gemensamma utvecklingsområden för hela landet. Det är de utvecklingsområdena som står i årsrapporten.

Med tanke på det som vi diskuterade när det gäller trygghet och studiero är det en viktig signal till oss här att det är dessa områden som vi behöver titta på och fokusera på. Trots det är svaret från regeringen att man följer utvecklingen och ingenting annat när det gäller dessa frågor.

Man ger uppdrag i stort och smått – det har vi diskuterat tidigare, och många uppdrag går till Skolverket – men jag tycker att det är allvarligt att särskolan är en skolform som i princip över huvud taget inte nämns i regleringsbrevet till någon av myndigheterna, inte ens till SPSM som faktiskt är den myndighet som har ansvar för särskolefrågor. Detta är anmärkningsvärt. Dessa elever förtjänar att vi sätter strålkastarljuset även på deras skolform och på deras skolgång och inte minst säkerställer att det är rätt målgrupp som går i särskolorna runt om i Sverige.

Anf. 113 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Jag vill först poängtera att jag delar synen att Skolinspektionen gör ett mycket viktigt arbete för att stärka och belysa var det behövs skolutvecklingsinsatser. Jag vill också understryka hur detta arbete har utvecklats under åren sedan myndigheten påbörjade sitt arbete. Under den inspektionsperiod som man är inne i nu riktar man sig särskilt till de skolor som har de största behoven av att få en fungerande inspektion och där huvudmannen behöver det stöd och det fokus som Skolinspektionen kan ge.

Nu kompletterar vi också dessa insatser med ett uppdrag för samverkan för bästa skola, där man också kan få tydliga stöd i skolutvecklingsuppdraget av staten och i samverkan med staten. Jag tycker att det är ett bra sätt och en bra form för myndighetsarbete i förhållande till skolorna.

Jag vill motsäga att särskolan inte nämns i regleringsbrevet. Det finns en lång rad uppdrag i regleringsbrevet till samtliga skolmyndigheter som

berör alla skolformer. Jag vet att i många av dessa uppdrag gör man ett särskilt arbete för att uppdraget ska vara anpassat för just särskolans verksamhet. Det är i grunden självklart att det ska vara på det sättet.

Det kan ibland, och ganska ofta, vara fel om vi från statens håll skulle särbehandla särskolorna när vi ger generella uppdrag. Det måste vara skolmyndighetens uppgift att se till att anpassa detta uppdrag så att det fungerar för särskolans målgrupp. Särskolan finns alltså definitivt med i skolmyndigheternas uppdrag.

Jag har också fått frågan vilka särskilda uppdrag som har getts om särskolan, inte minst utifrån diskussionen om elever som blivit felaktigt placerade i särskolan. Det finns tidigare uppdrag där Skolverket reviderade de allmänna råden avseende rutiner för utredning och beslut om mottagande i den obligatoriska särskolan, precis som Skolinspektionen hade föreslagit skulle göras. I detta arbete samrådde Skolverket med Socialstyrelsen.

Därefter fick man ett uppdrag att genomföra implementeringsinsatser med anledning av att de allmänna råden hade reviderats. Skolverket skulle då även i samråd med Specialpedagogiska skolmyndigheten genomföra riktade informationsinsatser gentemot huvudmännen för att säkerställa rättssäkerheten vid mottagandet av elever i grund- och gymnasiesärskolan, varvid elever med utländsk bakgrund särskilt skulle uppmärksammas, samt ta fram stödmaterial med fokus på kommunernas skyldighet att informera om vilken instans som ska ta emot ansökningar om omprövning av beslut om mottagande i grund- och gymnasiesärskolan.

En del uppdrag har alltså just avlämnats och kunnat genomföras mot bakgrund av de granskningar som har gjorts. Det som i dag återstår är arbetet med att ge fungerande kompetensutveckling för att skärpa dessa verktyg och säkerställa implementering av tidigare fattade beslut i riktlinjer, i råd och i grunden också i lagstiftningen. Detta uppdrag har, precis som jag har redovisat, SPSM och Skolverket genom sitt stöd till skolhuvudmännen.

Anf. 114 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tycker fortfarande att det är allvarligt att man i regleringsbrevet, där man ger uppdrag i stort och smått – det är diskussioner om mobiltelefoner och annat i klassrummet, även om det inte står i regleringsbrevet – till våra skolmyndigheter inte nämner särskolan. På ett ställe som gäller särgymnasiet finns det en skrivning i regleringsbrevet.

Detta är en mycket speciell skolform. Det handlar om elever med stora svårigheter och utmaningar. Det handlar om familjer som har det mycket tufft. Jag tror inte att dessa föräldrar, som inte är jättemånga, är särskilt högljudda. Därför syns de inte lika mycket. Men det finns oerhört mycket som man behöver jobba med där. Inte minst gäller det att se till att kvalitetssäkra mottagandet i särskolan, i och med att det får så oerhört stora konsekvenser för den enskilda individen.

Jag känner mig fortfarande inte nöjd med att det enda svaret är att man ska följa utvecklingen och att man inte har en tydligare viljeinriktning när det gäller kvaliteten i särskolan och när det gäller kvaliteten på mottagandet.

Anf. 115 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Givetvis har vi en tydlig viljeinriktning när det gäller kvaliteten i särskolan, såväl i grundsärskolan som i gymnasiesärskolan. Utvecklingen av kvaliteten i den skolformen följer samma utvecklingsmönster och samma uppdrag som när det gäller andra skolformer.

Då är det också självklart för skolmyndigheterna, vilket jag vet att de i grunden följer, att de när de ger ett uppdrag som ska riktas till samtliga skolformer också får anpassa det på ett bra sätt till särskolan. Jag tror inte att det är regeringens uppdrag att i sina formuleringar till skolmyndigheterna på förhand tänka ut hur den anpassningen ska ske. Det måste vara myndigheterna som, utifrån de intentioner som ofta är gemensamma och som avlämnas av regeringen i regleringsbrev, ser till att anpassningen blir bra för särskolornas målgrupp.

Särskolan rymms alltså inom många av de uppdrag som finns i regleringsbreven. Jag kunde också i mitt tidigare svar redovisa en del av de särskilda uppdrag som har avlämnats med anledning av den problematik som har uppmärksammats tydligt av bland andra Skolinspektionen om felplasseringar.

I dag finns ett omfattande stöd till huvudmännen – det är viktigt att det finns – för att vi inte ska se fler situationer där elever blir felaktigt placerade och för att vi ska se till att verksamheten i särskolan håller en mycket hög kvalitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2014/15:655 om Riksrevisionens kritik mot specialdestinerade statsbidrag

Anf. 116 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Maria Stockhaus har frågat mig hur jag har tagit hänsyn till Riksrevisionens kritik mot riktade statsbidrag vid utformningen av regeringens lågstadielöfte.

I allt väsentligt instämmer jag i Riksrevisionens slutsatser i rapporten *Specialdestinerade statsbidrag – Ett sätt att styra mot en mer likvärdig skola?* De riktade statsbidragen bör gå till de skolor som bäst behöver insatserna, och själva systemet med statsbidrag ska fungera effektivt och bidra till en likvärdig utbildning av hög kvalitet och förbättrade studieresultat för eleverna.

Jämlika förutsättningar är en av regeringens högsta prioriteringar inom skolpolitiken. Alla elever ska ha samma möjligheter till en bra utbildning, oavsett vilken skola de går i och vilken del av landet de bor i. Genom riktade insatser för att förbättra resultaten i skolorna med svaga studieresultat och tuffa förutsättningar kan likvärdigheten i skolsystemet förbättras. Regeringen föreslår en rad insatser med denna inriktning i propositionen *Vårändringsbudget för 2015*.

För att stödja skolor med svaga studieresultat och tuffa förutsättningar och fördela resurserna mer kompensatoriskt än tidigare har regeringen aviserat flera satsningar. Statens stöd till huvudmän för skolor med låga studieresultat och tuffa förutsättningar eller många nyanlända elever

behöver förstärkas och effektiviseras inom ramen för regeringens samverkan för bästa skola. Inom ramen för denna satsning avsätts 300 miljoner kronor 2015. Vidare har regeringen i vårpropositionen beräknat 600 miljoner kronor från och med 2016.

Samverkan för bästa skola innebär att Statens skolverk ska träffa överenskommelser med skolhuvudmän om insatser riktade till skolor med låga resultat och svåra förutsättningar. Regeringen avser att överväga om satsningen kan bli mer effektiv om statsbidrag inte riktas till huvudmännen utan att Statens skolverk i stället disponerar medlen och efter dialog med varje berörd huvudman fattar beslut om insatser som är väl anpassade efter huvudmännens olika förutsättningar och behov. Ett uppdrag med denna inriktning har också beslutats av regeringen.

För att ge alla huvudmän och skolor möjlighet att utvecklas och förbättras har regeringen i vårändringsbudgeten föreslagit en satsning på nationella skolutvecklingsprogram på 20 miljoner kronor 2015. Satsningen beräknas till 140 miljoner kronor årligen från och med 2016. De nationella skolutvecklingsprogrammen innebär nationella skolutvecklingsinsatser som är systematiska och långsiktiga, vilket ger en mer enhetlig struktur i stödet till skolor och huvudmän.

Som Riksrevisionen konstaterar i sin rapport tar skolor med låga kunskapsresultat mer sällan emot statliga bidrag än skolor med höga kunskapsresultat. För att höja utbildningskvaliteten och ge lärare i lågstadiet mer tid för varje elev får skolans huvudmän, kommuner och huvudmän för fristående skolor nu möjlighet att ta del av ett statsbidrag om ca 2 miljarder kronor årligen för att till exempel kunna anställa fler lärare, speciallärare eller annan personal så att lärarna får mer tid för sitt arbete och så att klasserna kan bli mindre. Regeringen och den borgerliga oppositionen är överens om ändamålet med satsningen.

Regeringen har valt att utforma denna statsbidragsförordning på ett sätt som inte kräver medfinansiering eller stor administration, vilket tidigare statsbidrag ofta krävt. Motkravet för att ta del av medlen är i stället att huvudmännen uppvisar en rekryteringsstrategi som visar hur de på lokal nivå planerar att gå till väga för att möta skolans stora rekryteringsbehov.

Skolverket har vidare påbörjat ett arbete med att följa upp och analysera vilka skolor som tar del respektive inte tar del av de specialdestinerade statsbidragen. Detta arbete är en förutsättning för att intentionen att skolor och huvudmän oavsett storlek ska kunna ta del av satsningarna uppfylls.

För att långsiktigt bland annat se över likvärdigheten i skolan har regeringen tillsatt en skolkommision som ska lämna förslag som syftar till höjda kunskapsresultat, förbättrad kvalitet i undervisningen och ökad likvärdighet. Kommissionen ska även föreslå uppföljningsbara nationella målsättningar som bland annat utgår från skolans styrdokument och syftar till att förbättra och utveckla den svenska skolan med fokus på grundskolan. Kommissionen ska lämna förslag till en långsiktig plan med utvecklingsområden som utgår från de nationella målsättningarna för ett sammanhållet skolsystem.

Genom utformningen av statsbidraget för fler anställda i skolan och de övriga aviserade satsningarna, som har framgått tidigare, finns det goda förutsättningar för att skolorna med de största behoven också är de som får ta del av insatserna.

Anf. 117 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern så mycket för svaret.

Riksrevisionen och nu även Skolverket är tydliga i sin kritik: Riktade statsbidrag når inte de skolor och huvudmän som behöver dem bäst. Krångliga ansökningsförfaranden och krav på medfinansiering gör att många huvudmän inte tar del av statsbidragen så som det var tänkt.

När Riksrevisionens rapport kom var utbildningsministern snabb med att gå ut och påpeka att detta var ett stort underkännande av alliansregeringens skolpolitik, trots att riktade statsbidrag är något som regeringar av alla färger har ägnat sig åt. Det finns nog anledning att vara självkritisk på båda sidor av mittfäran i politiken.

Även om Riksrevisionen endast har granskat några statsbidrag ställde jag faktiskt frågan till en representant för Riksrevisionen om det fanns anledning att tro att det som kommit fram gällde alla typer av riktade statsbidrag, och den här representantens åsikt var att så var fallet.

Regeringen har inte heller visat på någon större omsvängning när det gäller statsbidragen, även om utbildningsministern ibland ger sken av att så är fallet. I vårpropositionen finns förslag som innebär att det från och med 2016 kommer att finnas 600 miljoner. Pengarna är visserligen riktade, men de ska gå till skolor som har svårt att klara sitt uppdrag och där insatserna ska anpassas efter behoven på respektive skola. Det är en direkt kopia av det moderata förslaget om kunskapskontrakt vi har presenterat, och det är definitivt ett steg i rätt riktning. Frågan är om inte dessa skolor även skulle behöva stöd i hur de använder den största delen av de pengar de har till sitt förfogande, vilket också är ett stöd som Moderaternas kunskapskontrakt är tänkt att adressera.

Precis som det brukar vara på riksnivå låter 600 miljoner jättemycket, men det är mindre än 10 procent av det som går ut i statsbidrag när det gäller skolan. Det behövs en större omprövning av instrumentet riktade statsbidrag, och med tanke på utbildningsministerns retorik hade jag förväntat mig mer än bara en omläggning av 10 procent.

Utbildningsministern säger också att den stora satsning på 2 miljarder som ska gå till lågstadiet – den heter Löftet i stället för Lyftet – inte ska vara komplicerad att söka. Jag tittade dock på villkoren, och det handlar om att presentera en rekryteringsstrategi som ska innehålla

- hur rekrytering av personal ska hanteras i förhållande till pensionsavgångar
- hur rekrytering av personal ska hanteras i förhållande till mottagandet av nyanlända barn
- hur man ska säkra tillgången till legitimerade, behöriga lärare
- hur huvudmannen ska arbeta med ledarskap, främst när det gäller rektorena.

Det är det man måste ha med, och man måste dessutom ha tagit fram hela redogörelsen med de berörda fackliga organisationerna.

Jag ser utbildningsförvaltningen i Nordanstigs kommun framför mig. Den består av två personer – en förvaltningschef och en skolskjutshandläggare. För dem kan jag mycket väl föreställa mig att dessa krav blir oöverstigligen. Nordanstig har enligt Skolverket utnyttjat i snitt

702 kronor per elev i statsbidrag mellan 2011 och 2014. Det kan jämföras med Tyresö utanför Stockholm, som har utnyttjat 2 074 kronor per elev.

Är det rimligt att det här fortsätter?

Prot. 2014/15:112
9 juni

*Svar på
interpellationer*

Anf. 118 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Nej, det är inte rimligt att det fortsätter. Det måste ändå vara så att satsningar vi gör från statlig nivå, oavsett regering, och som syftar till att nå just de elever och skolor som behöver dem mest också når de elever och skolor som behöver dem mest. Vi kan diskutera länge vem som kopierar vem, men jag är väldigt glad att vi nu är överens om att det behövs riktade insatser till just de skolor som behöver dem mest.

Det var för något år sedan som jag tillsammans med Skolledarförbundets ordförande Matz Nilsson föreslog ett uppdrag inom ramen för Samverkan för bästa skola, där man får sluta utvecklingsavtal – Moderaterna använder numera termen ”kunskapskontrakt” – med enskilda huvudmän om insatser på enskild skola. Vi beräknar 600 miljoner till det här årligen från och med nästa år, men det är givetvis inte alla pengar som kommer att kunna hanteras genom dessa uppdrag.

Jag tror att det är likadant tänkt med de så kallade kunskapskontrakten, nämligen att man där måste kunna dels hantera de befintliga resurserna i enskild skola, dels ge stöd för att i förekommande fall söka statsbidrag om det finns insatser som ska göras på den enskilda skolan och som det redan finns statsbidrag för. Det här är alltså ett sätt att binda samman insatserna och ge stöd för att säkerställa att pengarna når fram till just de elever och skolor som behöver dem mest.

Vad gäller det som interpellationen i grunden handlade om och som Maria Stockhaus nu tar upp, nämligen vårt system för att säkerställa att de pengar vi anslår för att kunna anställa fler och ge mer tid för lärarna i de yngre årskurserna verkligen leder till detta, har vi kunnat konstatera att det finns inte ett utan tre olika problem med de tidigare statsbidragen. Med ”tidigare” menar jag då statsbidrag under ganska lång tid och med olika regeringar.

För det första finns det problem interpellationen berör, det vill säga att vi inte når fram till de skolor och huvudmän som behöver det allra mest. Administration och krav på medfinansiering är två av huvudskälen till att det har blivit så.

För det andra har vi kunnat se att en del regelverk har varit så krångligt utformade att det har lett till mer av regelefterlevnadsmaximering än kvalitetsmaximering. Ägarskapet för det som ska göras har inte legat hos den lokala huvudmannen, utan där har man snarare undrat: Vi behöver göra något annat, så hur kan vi använda den här insatsen till att finansiera detta ”något annat” vi behöver göra?

För det tredje, vilket också har konstaterats av Riksrevisionen: När staten har centrerat resurser till en sak har man riskerat att tappa insatser som behöver göras därifrån, alltså insatser som är kopplade till den insats som nu är finansierad men som inte täcks av just den finansieringen.

Det är för att säkerställa att vi undviker dessa problem som vi utformar statsbidragsförordningen för pengarna till lågstadiet på ett annat sätt. För det första kräver vi inte omfattande administration, och vi kommer inte att räkna huvuden på samma sätt som i flera andra insatser. Vi har heller inga

krav på medfinansiering på det sätt som har skett tidigare. Det är viktigt, inte minst för Nordanstigs kommun.

För det andra säkerställer vi att ägarskapet för insatserna är lokalt. Så länge man kan visa att det rör sig om insatser som gör att lärarna får mer tid med eleverna i de yngre årskurserna kan man finansiera dem med de här pengarna. Ägarskapet för vad som ska göras lämnar vi alltså lokalt, för att det ska understödja det systematiska kvalitetsarbete man har i en huvudman – inte köra över det.

För det tredje: För att säkerställa att det här ses som en helhet där man ser hela rekryteringsutmaningarna ber vi om en beskrivning av det rekryteringsarbete som sker. Alla huvudmän *har* nämligen en rekryteringsstrategi. Ibland finns den på pränt, och ibland finns den i medvetet arbete – men man har den. Man jobbar med att möta pensionsavgångar eller behörighetsreformerna.

Det gäller även Nordanstigs kommun, och det är dessutom så fiffigt att omfattningen av en rekryteringsstrategi såklart är mycket mindre för en mindre huvudman med färre medarbetare än den är för en stor huvudman med många enheter och många anställda.

Anf. 119 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Jag tror att vi är överens om att den kritik som finns kring riktade statsbidrag är berättigad. Jag tycker dock fortfarande att det är väldigt viktigt att det leder till en förändring, och jag ser inte att det har lett till några större förändringar efter att kritiken kom. Nu har Skolverket dessutom bekräftat kritiken och har ungefär samma syn som Riksrevisionen.

Det är lätt att vilja mycket och tro att mycket kan lösas genom att man satsar mer pengar, men så är ju inte alltid fallet. De pengar som används till olika former av riktade statsbidrag, vilket fortfarande är en överväldigande majoritet av de pengar regeringen satsar på skolan, skulle kunna bidra till en mycket bättre resultatutveckling om man lade mer pengar på utvecklingskontrakten – eller kunskapskontrakten, som vi väljer att kalla dem.

När Skolinspektionen har varit på besök och lämnat sin rapport ska man enligt våra kunskapskontrakt använda det som grund för att tillsammans med huvudman och rektor ta fram handlingsplanen för vad som behöver göras. Skolinspektionen kan inte ha uppdraget att vara både granskande och stödjande, utan det är rimligt att de granskar och att Skolverket sedan tar över. Då diskuterar man vad som behöver göras specifikt på den skolan och specifikt i den kommunen. Ibland kan det nämligen handla om vad som sker centralt i kommunen också när det gäller att stötta skolorna.

Huvudman och rektor kan få stöd och hjälp med de insatser som har visat sig fungera och vad forskning säger om hur man når bra resultat. Huvudmannen och Skolverket kan sedan komma överens om hur kostnaderna för de olika insatserna ska fördelas. Det handlar ju om att se till att kommunen får hjälp att använda pengarna till att satsa på skolan på ett bra sätt. Efter mina resor runt om i Sverige kan jag konstatera att det nog behövs en del insatser på det området ute i landets kommuner. Det blir en form av riktade bidrag som kommer att gå till dem som verkligen behöver dem bäst och där de verkligen kan göra skillnad för eleverna.

Med tanke på utbildningsministerns höga tonläge när Riksrevisionens rapport kom hade jag förväntat mig en större och snabbare omsvängning när kritiken var så pass massiv som den var.

Anf. 120 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Av det som Maria Stockhaus här beskriver kan jag inte uppfatta en enda skillnad mellan det som Moderaterna kallar för kunskapskontrakt och det som regeringen har föreslagit, nämligen ett utvecklingsavtal inom ramen för Samverkan för bästa skola.

Om Skolinspektionen kommer med ett utlåtande kan det såklart aktualiseras även av andra händelser, ibland kanske av huvudmannen själv. Då ska man kunna gå in med skolutvecklingsinsatser genom att sluta ett avtal eller en överenskommelse mellan huvudmannen och Skolverket. Det kan gå ned på enskild skolnivå, men det kan också vara en mer övergripande insats som behövs. Vilken insats som behövs avgörs av vad Skolinspektionen har beskrivit eller vad som har beskrivits på andra sätt.

600 miljoner är avsatta för att bygga upp en sådan myndighetsstruktur och för att kunna göra och finansiera extrainsatser. Men inom dessa avtal är det givetvis, precis som Maria Stockhaus beskriver, så att man också reglerar huvudmannens ansvar, vad huvudmannen själv ska finansiera, hur man styr de pengar som bör styras rätt redan inom befintlig ram eller söka från någon annan statlig instans.

Precis som vi konstaterat i de tidigare debatterna – det har ju varit ett par – finns det en rätt lång rad av olika insatser i form av fortbildning, elevhälsa och annat som jag tror att vi alla uppskattar. Vi har varit med och utformat dem på olika sätt och tycker att de är bra. Det går inte att bara rycka undan dem.

Hur skulle statens relation med kommunerna vara om det första som hände efter ett regeringsskifte var att man tog bort de statbidragsförordningar som en del huvudmän använder för att få ut mycket skolutveckling av? Det handlar snarare om att bibehålla, utveckla, förstärka och öppna upp dem för att ägarskapet ska vara lokalt. Men givetvis ska de huvudmän som behöver stöd kunna ansöka om och ta del av ett statsbidrag för till exempel elevhälsa. Om man inom Samverkan för bästa skola och i utvecklingsavtal identifierar att elevhälsan behöver utvecklas är det vettigt att se till att huvudmannen kan ansöka om statsbidraget och reglerar att så ska ske. Det är helt enkelt bättre att sortera på det sättet i ett utvecklingsavtal än att resurser som är särskilt avsatta för extrainsatser inom ramen för Samverkan för bästa skola går till detta.

Det ska också konstateras att den kritik som nu kommer mot de riktade statsbidragen är en kritik som sannolikt bör vävas ihop med de övriga granskningar som sker av den bristande styrkedjan i svensk skola. Det handlar om hur statens insatser ser ut. Det handlar om hur huvudmännen arbetar gentemot sina skolor. Det handlar, som jag var inne på i mitt tidigare inlägg, om samverkan mellan kommunala huvudmän och fristående huvudmän. Och i slutändan handlar det om vilket stöd rektorer och lärare upplever att de får i sitt arbete för att eleverna ska nå kunskapsmålen.

Jag tror nog inte att Maria Stockhaus och jag i kväll hittar den ultimata utformningen av ett statsbidrag som kommer att lösa styrkedjeproblematiken. Här behövs mer genomgripande strukturella

reformer, och dessa tycker jag inte att ett enskilt parti eller ens en regering ska tänka ut på sin kammare. Där måste, precis som OECD efterlyser, professionen ta ägarskapet.

Det är anledningen till att vi har tillsatt en skolkommision som har fritt mandat att föreslå den typen av förändringar i styrkedja och ansvarsfördelning för att stärka likvärdigheten i skolan. Där sitter företrädare för professionen och företrädare för forskningen. De kommer att samverka med Moderaterna och de andra riksdagspartierna i en parlamentarisk referensgrupp.

Anf. 121 MARIA STOCKHAUS (M):

Herr talman! Självklart kan man inte rycka undan de statsbidrag som finns. Men när det gäller lågstadielöftet är jag inte övertygad om att Nordanstigs kommun eller andra mindre kommuner kommer att känna att det här är något som de kommer att söka, att det är så pass mycket pengar för dem som kommer att göra sådan skillnad att de är beredda att lägga ned allt det arbete som krävs för att ta del av pengarna.

Något som är oerhört märkligt med det här bidraget är också, som det uttryckligen står, att det inte får användas till kompetensutveckling.

För att gå tillbaka till Nordanstig igen kan jag säga att det inte är helt lätt att rekrytera behöriga lärare i Nordanstigs kommun. De växer inte på träd. Dessutom säger OECD att vi inte ska satsa på fler lärare och mindre klasser utan mer på kompetensutveckling hos de lärare vi har. Här behöver fler partier vara självkritiska till hur vi har resonerat tidigare kring de här frågorna.

Förutom att det är krångliga regler för att få ta del av lågstadielöftespengarna har man dessutom exkluderat den insats som OECD rekommenderar, och det är kompetensutveckling. Då finns ju risken att Nordanstigs kommun inte kommer att kunna använda pengarna eftersom det inte finns folk att rekrytera. De skulle behöva jobba med att höja kompetensen hos de lärare de har, men det kan de inte använda de här pengarna till.

Anf. 122 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP):

Herr talman! Det finns också en problematik med den kritik som har funnits från granskande aktörer mot att det finns statsbidrag som utfärdas till samma saker. Det finns ju redan en del insatser för att stärka kompetensutvecklingen, i huvudsak utformade av den tidigare regeringen och som vi försöker bygga vidare på. Det är anledningen till att den statsbidragsförordningen ser ut på det sättet. Den ger dock ett mycket stort ägarskap till Nordanstigs kommun eller någon annan kommun som vill ta del av statsbidraget i och med att det handlar om att kunna anställa lärare och annan personal som gör att lärarna får mer tid för sitt arbete. Det handlar också om, som det står i statsbidragsförordningen, att kunna göra andra insatser om de leder till att lärarna får mer tid för sina elever. Det ger utrymme för ett stärkt rekryteringsarbete för den enskilda kommunen.

Sedan ska det sägas att jag nog trodde att den här diskussionen lite skulle handla om en fördelning av pengarna med lite större viktning mot dem som behöver pengarna mest. Det största problemet, som inte berörts, är om statsbidraget blir utformat så att en kommun beviljas statsbidrag med en nyckel utifrån hur många elever man har i årskurserna F-3. Där

vet vi att förutsättningarna för olika huvudmän är väldigt olika och inte bara beror på hur många elever man har utan också på vilket stöd eleverna behöver och vilka förutsättningar man har.

Vi kräver i dag av kommunerna att de ska ha en socioekonomisk viktning eller annan typ av viktning av de elevpengar som betalas ut lokalt. Men när jag kom till Utbildningsdepartementet kunde jag konstatera att någon sådan nyckel för utbetalning av stöd inte fanns. Inget enda stöd som byggde på en sådan nyckel användes. Därför kunde vi inte heller använda det i det ursprungliga utfärdandet av det här statsbidraget. Jag avser att utveckla just en sådan nyckel för att också statligt stöd ska kunna riktas till dem som behöver det allra mest.

Överläggningen var härmed avslutad.

§ 22 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 juni

2014/15:689 Företagens sjuklöneansvar
av *Fredrik Schulte* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2014/15:690 Hotad övningsverksamhet
av *Mikael Oscarsson* (KD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
2014/15:691 Djurskydd i TTIP
av *Jens Holm* (V)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

§ 23 Anmälan om fråga för skriftligt svar

Följande fråga för skriftligt svar hade framställts:

den 8 juni

2014/15:635 Märkning av mat fri från ingredienser av djur
av *Sofia Arkelsten* (M)
till statsrådet Per Bolund (MP)

§ 24 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 8 juni

2014/15:587 Regeringens arbetslöshetsmål
av *Aron Modig* (KD)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)

§ 25 Kammaren åtskildes kl. 20.58.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till och med § 10
anf. 41 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.58,
av tredje vice talmannen därefter till och med § 18 anf. 98 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 2 Anmälan om faktapromemoria	3
§ 3 Ärenden för bordläggning	4
§ 4 Svar på interpellation 2014/15:629	4
§ 5 Svar på interpellation 2014/15:611 om samlad polismyndighet och närvaro i hela landet	4
Anf. 1 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	4
Anf. 2 NIKLAS KARLSSON (S)	5
Anf. 3 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	6
Anf. 4 NIKLAS KARLSSON (S)	6
Anf. 5 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	7
Anf. 6 NIKLAS KARLSSON (S)	7
Anf. 7 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	8
§ 6 Svar på interpellation 2014/15:634 om trafikpolisen och säkerheten på våra vägar	8
Anf. 8 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	8
Anf. 9 STEN BERGHEDEN (M)	9
Anf. 10 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	10
Anf. 11 STEN BERGHEDEN (M)	10
Anf. 12 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	11
Anf. 13 STEN BERGHEDEN (M)	12
Anf. 14 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	13
§ 7 Svar på interpellation 2014/15:658 om inlåsnings effekter och passivitet inom aktivitetsersättningen	13
Anf. 15 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	13
Anf. 16 LOTTA FINSTORP (M)	14
Anf. 17 HILLEVI LARSSON (S)	14
Anf. 18 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	15
Anf. 19 LOTTA FINSTORP (M)	16
Anf. 20 HILLEVI LARSSON (S)	17
Anf. 21 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	18
Anf. 22 LOTTA FINSTORP (M)	19
Anf. 23 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	19
§ 8 Svar på interpellation 2014/15:659 om företagens bekostande av sjukförsäkringen	20
Anf. 24 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S)	20
Anf. 25 LOTTA FINSTORP (M)	20
Anf. 26 HILLEVI LARSSON (S)	21

Anf. 27 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	22
Anf. 28 LOTTA FINSTORP (M).....	23
Anf. 29 HILLEVI LARSSON (S).....	24
Anf. 30 Socialförsäkringsminister ANNIKA STRANDHÄLL (S).....	24
§ 9 Svar på interpellation 2014/15:554 om dubbelreglering vid byggnation av cisterner	25
Anf. 31 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	25
Anf. 32 OLA JOHANSSON (C).....	26
Anf. 33 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	27
Anf. 34 OLA JOHANSSON (C).....	27
Anf. 35 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	28
Anf. 36 OLA JOHANSSON (C).....	29
Anf. 37 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	30
§ 10 Svar på interpellation 2014/15:566 om en ohållbar bostadssituation.....	30
Anf. 38 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	30
Anf. 39 MARKUS WIECHEL (SD).....	31
Anf. 40 LARS ERIKSSON (S).....	32
Anf. 41 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	33
Anf. 42 MARKUS WIECHEL (SD).....	33
Anf. 43 LARS ERIKSSON (S).....	34
Anf. 44 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	34
Anf. 45 MARKUS WIECHEL (SD).....	35
Anf. 46 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	36
§ 11 Svar på interpellation 2014/15:577 om en reformerad planprocess för ökat bostadsbyggande	37
Anf. 47 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	37
Anf. 48 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	38
Anf. 49 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	38
Anf. 50 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	39
Anf. 51 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	40
Anf. 52 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	41
Anf. 53 EWA THALÉN FINNÉ (M).....	42
Anf. 54 NINA LUNDSTRÖM (FP).....	42
Anf. 55 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	43
§ 12 Svar på interpellation 2014/15:600 om utredningen om Bromma flygplats.....	44
Anf. 56 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	44
Anf. 57 ANDERS ÅKESSON (C).....	45
Anf. 58 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	45
Anf. 59 ANDERS ÅKESSON (C).....	46
(forts.).....	47
Ajournering	47
Återupptagna förhandlingar	47
§ 12 (forts.) Svar på interpellation 2014/15:600 om utredningen om Bromma flygplats.....	47

Anf. 60 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	47
Anf. 61 ANDERS ÅKESSON (C)	48
Anf. 62 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	48
§ 13 Svar på interpellation 2014/15:624 om nyanländas bostadssituation	49
Anf. 63 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	49
Anf. 64 ROGER HEDLUND (SD)	49
Anf. 65 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	50
Anf. 66 ROGER HEDLUND (SD)	51
Anf. 67 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	52
Anf. 68 ROGER HEDLUND (SD)	52
Anf. 69 Statsrådet MEHMET KAPLAN (MP)	53
§ 14 Svar på interpellation 2014/15:608 om skatteutjämningen	54
Anf. 70 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	54
§ 15 Svar på interpellation 2014/15:612 om kvinnors företagande inom välfärdssektorn	55
Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	55
Anf. 72 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	55
Anf. 73 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	57
Anf. 74 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	58
Anf. 75 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	59
Anf. 76 ANN-CHARLOTTE HAMMAR JOHNSSON (M)	60
Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	60
§ 16 Svar på interpellationerna 2014/15:638 och 653 om alla elevers rätt till en trygg skolmiljö	61
Anf. 78 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	61
Anf. 79 ERIK BENGTZBOE (M)	63
Anf. 80 MARIA STOCKHAUS (M)	64
Anf. 81 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	64
Anf. 82 ERIK BENGTZBOE (M)	66
Anf. 83 MARIA STOCKHAUS (M)	67
Anf. 84 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	67
Anf. 85 ERIK BENGTZBOE (M)	69
Anf. 86 MARIA STOCKHAUS (M)	69
Anf. 87 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	70
§ 17 Svar på interpellation 2014/15:640 om regeringens uppföljning av riksdagens beslut om utökad matematikundervisning	70
Anf. 88 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	70
Anf. 89 ERIK BENGTZBOE (M)	71
Anf. 90 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	72
Anf. 91 ERIK BENGTZBOE (M)	73
Anf. 92 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	74
Anf. 93 ERIK BENGTZBOE (M)	75
Anf. 94 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP)	76

§ 18 Svar på interpellation 2014/15:647 om långsiktig finansiering av entreprenörskap i skolan	76
Anf. 95 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	76
Anf. 96 ERIK BENGTZBOE (M).....	77
Anf. 97 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	78
Anf. 98 ERIK BENGTZBOE (M).....	79
Anf. 99 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	80
Anf. 100 ERIK BENGTZBOE (M).....	81
Anf. 101 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	82
§ 19 Svar på interpellation 2014/15:652 om lika villkor	82
Anf. 102 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	82
Anf. 103 MARIA STOCKHAUS (M)	83
Anf. 104 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	84
Anf. 105 MARIA STOCKHAUS (M)	85
Anf. 106 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	85
Anf. 107 MARIA STOCKHAUS (M)	86
Anf. 108 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	87
§ 20 Svar på interpellation 2014/15:654 om mottagande i särskolan	87
Anf. 109 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	87
Anf. 110 MARIA STOCKHAUS (M)	88
Anf. 111 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	88
Anf. 112 MARIA STOCKHAUS (M)	89
Anf. 113 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	90
Anf. 114 MARIA STOCKHAUS (M)	91
Anf. 115 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	91
§ 21 Svar på interpellation 2014/15:655 om Riksrevisionens kritik mot specialdestinerade statsbidrag.....	92
Anf. 116 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	92
Anf. 117 MARIA STOCKHAUS (M)	93
Anf. 118 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	94
Anf. 119 MARIA STOCKHAUS (M)	95
Anf. 120 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	96
Anf. 121 MARIA STOCKHAUS (M)	97
Anf. 122 Utbildningsminister GUSTAV FRIDOLIN (MP).....	98

§ 22 Anmälan om interpellationer	98
§ 23 Anmälan om fråga för skriftligt svar	99
§ 24 Anmälan om skriftligt svar på fråga	99
§ 25 Kammaren åtskildes kl. 20.58.	99

Tryck: Elanders, Vällingby 2015